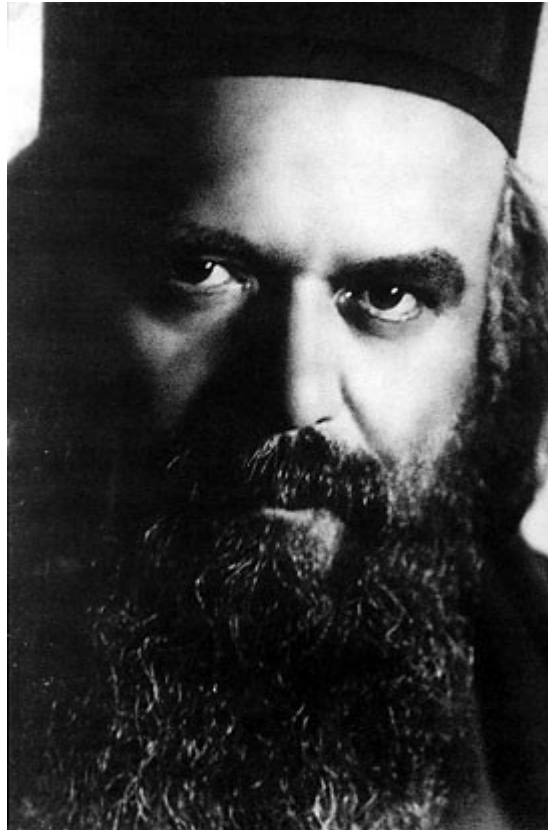

ОМИЛИЈЕ
СВЕТОГ ВЛАДИКЕ НИКОЛАЈА ЖИЧКОГ

КАО ШТО СУ ЧЕТИРИ РЕКЕ НАПАЈАЛЕ РАЈСКУ ЗЕМЉУ,
ТАКО ЧЕТИРИ БОЖАНСТВЕНА ЈЕВАНЂЕЉА
НАПАЈАЈУ ЖИВОТ ЉУДСКИ У ОВОМЕ ВЕКУ.
ЈЕВАНЂЕЉЕ НИЈЕ КЊИГА НЕГО СИЛА,
СИЛА ЖИВОТВОРНА И РАДОСТВОРНА,
СИЛА ШТО ХРАНИ И ПОЈИ,
СИЛА ШТО МРТВЕ ВАСКРСАВА.

НЕДЕЉА ДВАДЕСЕТ И ТРЕЋА ПО ДУХОВДАНУ

Јеванђеље о спасењу човека и пропасти свиња

Матеј 8, 28-34; 9, 1. Зач. 28.

Учинише људи неправду према Богу, па се они расрдише на Бога. О, људи, ко има право на кога да се срди?

Затворише безбожни уста и помислише: да не спомињемо име Божје, да би га нестало из овога света! О, жалосни људи, ваша су уста у мањини у пространом свету. Јесте ли видели и чули, како брана чини реку гласном? Без бране река беше нечујна и мутава; и гле, брана јој отвори грло! Свака кап доби језик.

И ваша ће брана учинити то исто: отвориће грло безгласним, и напуниће мутаве говором. Ако престану ваша уста да исповедају име Божје, уплашићете се чујући да га исповедају чак и бесловесни и немушти. Заиста вам кажем: ако ви заћутите, камење ће повикати. Ако и сви људи на земљи заћуте, трава ће проговорити. Ако и сви људи избришу име Божје између себе, оно ће бити исписано дугама по небу и огњем по сваком зрну песка. Тада ће се песак створити људима, а људи песком.

Небеса казују славу Божију, и дела руку Његових гласи свод небески. Дан дану казује, и ноћ ноћи јавља (Пс. 19, 1-4). Тако говори Боговидац и Богопојац. А како ви говорите? Ви презриво ћутите о Богу; зато ће камење проговорити: А кад камење проговори, ви ћете штети говорити, али нећете моћи. Узеће се од вас и даће се камењу. И камење ће бити људи, а ви камење.

Десило се у старо време, да су тврдоусти људи гледали у лице Сина Божјег и нису Га познали, нити се језик њихов одрешио, да Га прославе. Тада је живи Бог отворио језик демонима, да они застиде људе својим признањем Сина Бажјег. Демони, гори од камења и јефтинији од песка, завапили су у присуству Сина Божјег онда, кад су људи стајали мутави око Њега. Па кад је оно што се сасвим отпадило од Бога било принуђено, да исповеди име Божје, како ли неће непорочно камење, које се слепо покорава вољи Божјој!

Чита Бог лекцију људима не само кроз небеса, напуњена ангелима и окићена звездама, и не само кроз земљу, сву покривену гласилима бића Божјега, него чак и кроз демоне. Да би само дао прилике безбожњима, који се брзо спуштају у Ад, да се ма од чега застиде и подигну у висину, и спасу душу своју од понора, огња и смрада.

Пошто су се чак и изабрани људи, који су пратили Господа Исуса по свету, показали малOVERНИ, то их Господ поведе у један предео најцрњег незнабоштва, да би их тамо застидео и изобличио њихово

малOVERСТВО оним што ће се догодити. А то што се догодило описује данашње јеванђеље.

А кад Исус дође на ону страну (мора) у земљу Гергесинску, среташе га два бесна, који излазе из гробова, тако зла да нико не могаше проћи путем оним. Гергеса и Гадара били су градови у земљи незнабожачкој, с оне стране мора Галилејског. То су била два града између десет градова, који су негда постојали на обалама овога мора. Код јеванђелиста Марка и Луке место Гергеса помиње се Гадара, што значи само, да су та два града стајали на близу један другог, и да се догађај, који се прича, десио негде на домаку оба та града. Јеванђелисти Марко и Лука спомињу једнога бесног, док Матеј спомиње двојицу. Прва двојица спомињу једнога од њих двојице, који је био страшнији и као страшило целој овој околини познатији, док Матеј спомиње обојицу, пошто су обојица били од Господа

излечени. А да је један од њих био познатији од свога друга види се из описа Светога Лукс, који каже, да је тај бесомучник био из града - један човек из града, те је као грађанин морао бити познатији у граду него ли онај други, који је на сву прилику био из села. И још се то води опет из речи Лукиних, да у ономе бејаху ђаволи од много година, и мало даље, да га они мучаху одавно, што значи, да је он био стари болесник, те због своје многогодишње болести и веома познат у целој овој околини. Да је он био много бешњи и луђи од свог друга види се то из Лукиног наглашавања, да су га људи везивали у вериге и путе, но да је он кидео све везе, и тераше га ђаво по пустињи. То је, дакле, разлог, зашто два јеванђелиста помињу само једног бесног, мада су била двојица њих. И ми се дан-данас често служимо тим начином описивања неког догађаја, помињући, на пример, само вођу једне ухваћене разбојничке дружине. И кад је ухваћена цела дружина са харамбашом, ми говоримо, да је ухваћен тај и тај разбојнички харамбаша. Тако и јеванђелисти. Па као што Марко и Лука допуњавају Матеја у једној појединости, наиме у опису главног бесомучника, дотле Матеј допуњује Марка и Луку у другој појединости, наиме у спомињању обојице бесомучника.

Ови бесомучници живљаху у гробовима, и из гробова излажаху и лутаху по пустињи, и узнемираваху људе по пољима и друмовима, нарочито по оном другом, у близини кога они становаху. Незнабошци су имали гробове најчешће крај друмова и путева, што није била реткост ни код Јевреја. Токо гроб Рахилин налази се крај пута што води из Јерусалима у Витлејем; гроб Манасијин крај пута ка Мртвоме Мору. Савладавши ова два људска бића ђаволи су се сада служили њима као својим оруђем, да пакосте другим људима. Јер је главна особина људи, поседнутих ђаволима, да чине само пакост и зло. Они су обнажени од свакога добра. И у хаљине не облачаше се, вели се за онога једнога од њих. То јест: поред своје телесне наготе и душа његова не беше одевена ни у какво добро, ни у какав дар Духа Божјега, но беше сва гола и празна од добра, које је дар Божји. А обојица беху тако опаки и зли, да не могаше нико проћи путем оним.

И гле, повикаше и рекоше: што је теби до нас Исусе, Сине Божји? Зар си дошао амо пре времена да нас мучиш? У овој вици ђаволској најважније је то, што ђаволи познаше Исуса као Сина Божјег и у ужасном страху од Њега јавише то гласно. Да се постиде људи, који гледаху у лице Гаспода и не могаху Га познати, или познавши Га не смедоше Га признати и јавно исповедити ("Зато што су и ученици и народ називали Њега човеком, зато сад долазе демони и објављују Његово Божанство" - Зигабен). Нису ђаволи, истина, јавили Христа са осећајем радости и задовољства, као човек кад нађе неко велико благо, па се обрадује и узвикне, или као што је апостол Петар радосно узвикнуо: Ти си Христос, Син Бога Живога (Мат. 16, 16); него су они узвикнули од страха и ужаса, видећи пред собом свога Судију. Али тек узвикнули су и објавили су Онога, од чијег имена највише стрепе, и чије име они највише заташкавају међу људима и бришу из срца људског. Узвикнули су у муци и очајању, слично многим људима, који само у муци и очајању покрећу језик, да изговоре име Божје.

Што је теби до нас Исусе, Сине Божји? питају демони. То јест: шта има заједничко између Тебе и нас? Нашто Твоја неочекивана и нежељена посета? Како се слаже Христос с Велијаром (II. Кор. 6. 15)? Не слаже се

никако. Зато Велијарове слуге, мучитељи људи, и питају Христа, откуд Он да им дође? И то: пре времена, да нас мучиш. Значи: они очекују час судни и мучење на крају времена. Сама појава Христа пред њима за њих је мучење, и то страшније мучење него светлост за кртице, него огањ за пауке. У одсуству Христа демони су безочни и дрски у толикој мери, да собом поседнуте људе понижавају испод скотова, и да испуњавају страхом сву околину - да не могаше нико проћи путем оних. А у присуству Христа они су не само ропски уплашени него страшљивички понизни - слично сваком тиранину пред судијом својим - јер гле, почеше понизно молити Господа, да их не најури у бездан. И мољаху Га да им не заповеди да иду у бездан. Да им не заповеди, јер, значи, ако им Он заповеди, они морају отићи у бездан. Таква је власт и сила Христова. А бездан је њихово право обиталиште и мучилиште. За началника свих демона говори видовити пророк: Како паде с неба звезда Даница? - Ти се у пакао сврже, у дубину гробну (Ис. 14, 12-15), тамо где је плач и шкргут зуба. Због греха људског, а по Божјем попуштењу, демони су пуштени у људе. И њима је лакше у људима него ли у бездану. Јер кад су у људима они муче људе, а кад су у бездану муче сами себе. И у људима они су на мукама великим, но те муке њихове ублажене су тиме, што још неко дели њихово мучење. Ђаво је пакосник тела, жалац у месу, како га назива апостол, који је осетио његово присуство (II. Кор. 12, 7). Уз тело као уз степенице он се пуже до душе, хвата се срца и ума човечјег; док све не разједе, не унакази, не испразни од божанске красоте и чистоте, од разума и правде, од љубави и вере, од наде у добро и воље за добром. Тада он уседне у човека као у свој престо и ухвати све конце од човековог тела и душе у своје руке, и човек му постаје као скот, кога он јаше; свирала, кроз коју он свира; звер, кроз коју он уједа. Такви су били и ови бесомучници, о којима је реч у јеванђељу. Не каже се, да они видеше Христа; нити да Га они познаше; нити да Га они ословише; нити уопште да они поведоше неки разговор с Њим. То све учинише ђаволи, што беху у њима. Бесомучници су као непостојећи, као два мртва гроба, које су ђаволи гурали пред собом и гонили својим бичем. Овакве људе излечити значи васкрснути мртве; и још више. Јер мртав човек значи: душа одвојена од тела. Ако је душа у рукама Божјим, Бог је може повратити у тело, и ово оживети. Али код ових поседнутих нешто је страшније од смрти. Јер душа њихова је украдена и заробљена ђаволима; и ђаволи је држе у својим рукама. Треба, дакле, душу човечју од ђавола отети, треба ђаволе из човека истерати, и душу човечју у човека повратити. Зато је и чудо исцељења бесних у најмању руку равно чуду васкрсења мртвих, ако не и веће.

Дошао си овамо пре времена да нас мучиш! говоре ђаволи Христу. Значи, да они већ знају, да их на крају крајева чека мука. О, кад би грешни људи могли бар то знати: да и њих чека мука, и то не мања од оне муке, која ђаволе чека! Ђаволи знају, да ће им се на крају крајева измаћи из руку човечји род, њихов главни брст, и да ће бити сурвани у тамни бездан, где ће сами себе глодати и јести. Велики пророк говори за началника ђавола, да ће се избацити из гроба својега (то јест из тела поседнутих људи) као гадна грана, и још - као погажени стрв (Ис. 14, 19). А сам Господ сведочи: ја видех Сатану где спаде с неба као муња (Лк. 10, 18). Видеће то на крају крајева и они људи, када као грешници

полете попут те муње у огањ вечни, приправљен ђаволу и слугама његовим (Мат. 25, 41).

А док ђаволи у страху и трепету мољаху Христа, дотле једно велико крдо свиња, око две хиљаде, мирно пасијаше онде по брегу. И ђаволи мољаху Господа: ако нас изгониш, пошљи нас да идемо у крдо свиња. Наиме: само нас не терај у бездан, него нас пошаљи бар у свињска тела. Ако нас изгониш! Не кажу из човека; неће ни да помену име човечје, - толико им је оно мрско. Јер од свих створења у васиони ђаво ништа тако не мрзи као човека, нити ичему тако завиди као човеку. А Господ Исус, напротив, нарочито наглашава ту реч - човек: изиђи, душе нечисти, из човека! Њима се не иде из човека; они би несравњено више волели остати у људима него ићи у свиње; јер шта могу учинити од свиња? Док људе могу учинити свињама, што је још горе, него што могу учинити од свиња? Уосталом и кад су у свињама, или ма у ком другом створењу, њихова је пакост управљена против човека. И кроз свиње они ће се старати, да нашкоде човеку; ако не иначе а оно тиме, што ће потопити свиње и изазвати гнев људи против Бога. Зато кад је у питању празни бездан, они више воле и у свиње него у бездан.

И рече им Господ: идите. И они изишавши отидоше у свиње. И гле, навали сав крд с брега у море, и потопише се у води. Исто тако могли су зли духови натерати и та два бедна човека, да се утопе у море, да им сила Божја није то спречавала. Бива, међутим, и бива неретко, да сумашедши или сломе се с неке висине, или утопе се у води, или скоче у огањ, или се обесе. Зли демони их на то наводе. Јер њима је циљ не само да затрују људски живот, него и да душу убију за обадва света. Но бива често опет, да Бог, по Својим премудрим саображењима, сачува људе од такве смрти.

Но зашто Господ Исус посла зле духове баш у свиње? Он их је могао послати у дрвеће, или у камење; зашто баш у свиње? Не зато, да би учинио по жељи ђаволима, но зато да поучи људе. Где су свиње, ту је нечистоћа, а нечисти духови воле нечистоћу; и где ове нема. они је ту силом стварају. И где је мало има, ту се они брзо намамљују, и од мало хитро стварају много. А кад се они уселе и у најчистијег човека, нагомилају у њему брзо свињску нечистоту. Тиме пак што су свиње похрлиле и брзо се потопиле у море, хоће Господ да нас поучи, ако је хкалапљивост и прождрљивост слабо отпорна према сили демонској, и да нас опомене на пост. Шта има халапљивије и прождрљивије од свиња? Па гле, како их демонска сила брзо савлада и упропасти! Тако бива и са халапљивим и прождрљивим људима, који мисле, да многим ждерањем сабирају снагу у себе. Међутим тиме не сабирају снагу него слабост, - и физичку и духовну ("Ја знам, да лекари не преписују болним различна јела но уздржање и неједење. Да нећеш ти да кажеш, да лађари лакше могу спасти лађу претоварену, него ли лађу умерено натоварену и лаку?" - Василије Велики: Слово 10., о посту). Прождрљивци су некарактерни људи, слаби пред људима и још слабији пред демонима. Ништа лакше демонима него њих гурнути и потопити у море душевне смрти! Но још је из тога јасна поука, колико је страшна сила демонска, кад је Бог не задржава. Демони, који су били у само два човека, савладали су и подавили за неколико тренутака око две хиљаде свиња. Но тамо их је Бог задржавао док Христос није дошао - да покаже Своју силу и власт над њима; а овде их је Бог пустио - да се покаже сила демонска. Кад би

Бог попустио, демони би за неколико тренутака учинили са свима људима на земљи оно што су учинили са свињама. Но Бог је Човекољубац, и Његова безгранична љубав држи нас у животу и штити нас од најљућих и најстрашнијих непријатеља наших.

Али, рећи ће неко, зар није жао било Господу, прво да толике свиње пропадну, а друго да се толика штета нанесе грађанима? Опет сам ђаво наводи људе на овакве мисли, тобож да се покаже он сажаливији од Христа! Но шта су свиње до покретна трава? Па кад Богу није жао белих кринова у пољу, које данас облачи у већу раскош од цара Соломона, а сутра их сагорева огњем - зашто да му буде жао свиња? Или је ваљда теже Богу створити свињу него крин у пољу? Но неко ће опет рећи: не због лепоте него због користи. А зар свиња користи човеку само онда кад му храни и тови тело, а не и онда, кад му помогне просвећењу душе? А овде је овај други случај. Ви сте бољи од много врабаца, рекао је Господ људима. Нису ли људи бољи и претежнији и од много свиња, - па и од какве две три хиљаде свиња? Нека сваки помисли о себи и својој личној цени, па ће брзо доћи до уверења, да је поука човечанству, која је дата кроз овај догађај са свињама, врло јевтино стала. Јер требало је очигледно и - готово драстично - показати затупелом роду људском, прво, каква је нечистота ђаволска и друго каква је сила ђаволска. Никакве речи на свету не би могле то тако јасно изразити као бес и потоп свиња у ономе тренутку, када су их зли духови спопали. А какве би тек речи могле убедити незнабожачке грађане из Гергесе и Гадаре, када их ни овај страховито јасан доказ - не доказ него показ - ипак није могао пробудити од сна греховног, осветити над безданом, у који их демони немилосрдно - као и свиње - вуку, нити поучити вери у Свемоћнога Христа!

Јер, гле, шта се даље десило: свињари побегоше и јавише у граду и по селима. И гле, сав град изиђе на сусрет Исусу; и видевши Га молише, да би отишао из њиховог краја. Страх и ужас беше испунио и свињаре и грађане, и бијаху се, врло уплашили. Сви видеше што ни чули ни видели нису: бесомучне људе, од којих су годинама стрепили, где седе крај ногу Христових, мирни и паметни. И чуше причу од апостола и од својих свињара, како Христос исцели бесомучне људе, како легион демона уздрхта од страха при самој појави Христа, како Га у страху молише, да их пошаље бар у свиње, кад им не да боравити у људима, и најзад како зли духови као вихор савитлаше свиње и сурваше их у дубину морску. Све то чуше; све то добро разумеше; и видеше два нова човека, до мало час гора него два мртваца, сада очишћена и васкрсла; и гледаше у лице кроткоме Господу, који стајаше пред њима, кротак и миран, као да не беше учинио веће чудо него да је Гергесинска брда претурио и бацио у море, - и од свега тога ови затупели грађани само једно задржаше у памети и у срцу, наиме: да су њихове свиње неповратно пропале. Место да клекну на колена и захвале Господу, што спасе два човека, они жале што погубише свиње! Место да зову Господа у госте, они Га моле да што пре оде од њих. Место да певају славу Богу, они кукају жалопојку за свињама. Но не журите, да осудите ове свињољубиве Гергесинце пре него се обазрете по данашњем друштву и пребројите све своје свињољубиве суграђане, који би исто тако као и Гергесинци више волели своје свиње него ли живот својих суседа. Или мислите, да је мало данас људи, чак и међу онима, који се крстом крсте и Христа исповедају устима

и језиком, који се не би брзо решили, да убију два човека ради добитка две хиљаде свиња? Или мислите, да је много и међу вама оних, који би жртвовали две хиљаде свиња, да би спасли живот двојице лудих људи? О, нека се такви покрију дубоким стидом и нека не осуђују оне Гергесинце док прво не осуде себе. Кад би данас устали Гергесинци из гробова својих и почели бројати, набројали би у хришћанској Европи превелики број својих једномишљеника. Они су бар молили Христа, да иде од њих, а Европљани терају Христа од себе. Да би само остали сами, сами са својим свињама и својим господарима, демонима!

Цео овај догађај од почетка до краја има и свој још дубљи, унутрашњи смисао. Но и ово што рекосмо довољно је за поуку, опомену и пробудење свих оних, који се осећају у своме телу као у гробу; који опажају дејство демонске силе у својим страстима, што их стежу као гвоздене путе и вериге, и вуку их у бездан пропасти; који при свем том цене човека у себи, то јест душу своју више него све свиње, сву стоку, све земно имање и богатство, и који траже лека и Лекара болести својој по цену свега што имају.

Цела пак прича завршава се овим речима: и ушавши Христос у лађу пређе море и дође у свој град. Ни речи не рече Он Гергесинцима. Шта помажу речи ту где не помажу таква божанска чуда? Не укори их. Шта помаже укоравати мртве гробове? Него ћутке сиђе низ брдо, уђе у лађу и оде од њих. Каква кротост, какво стрпљење, каква божанска узвишеност! Како је ништавна победа онога војводе (Цезар), који је гордо писао своје Сенату: "дођох, видех и победих!" Христос дође, виде, победи и - оћута. И оћутивши учини Своју победу дивном и вечном. Зато нека се незнабошци уче на примеру онога гордога војводе; ми ћемо се учити на примеру кроткога Господа Христа. Он се ником не намеће. Но ко Њега прима, прима живот; а ко Њега удаљује, остаје у обору свињском, са вечним беснилом и вечном смрћу.

Господе Исусе, Сине Божји, помилуј нас грешне, исцели и спаси! Теби нека је слава и хвала, заједно са Оцем и Духом Светим - Тројици једнобитној и неразделној, сада и навек, кроза све време и сву вечност.

Амин!

ОМИЛИЈЕ СВЕТОГ ВЛАДИКЕ НИКОЛАЈА ЖИЧКОГ

НЕДЕЉА ДВАДЕСЕТ И ЧЕТВРТА ПО ДУХОВДАНУ

Јеванђеље о сили Божјој и вери човечјој

Лука 8, 41-56; 9, 1. Зач. 39.

Кад сјајно сунце обасја камен, камен почне сијати.

Кад се незапаљена свећа дотакне пламена, и она почне горети.

Кад се магнет дотакне неког предмета, онда и овај предмет постане магнетисан.

Кад се електрична жица дотакне обичне жице, онда и ова бива наелектрисана.

Све је ово физичко искуство које је само слика или прича духовног искуство. Свс ово што бива споља јесте само слика онога што бива унутра. Сва пролазна природа јесте као сан унутрашње јаве и као бајка непролазне стварности. Душа је јава тела, а Бог је јава душе. Кад се Бог дотакне душе, душа оживи и прогледа; кад се душа дотакне тела, тело оживи и прогледа. Од душе тело добија и светлост и топлоту и магнетизам и електрику и вид и слух и покрет. Свс ово пак бива изгубљено за тело онда кад се душа од њега одвоји. Од Бога добија душа нарочиту светлост и нарочиту топлоту и магнетизам и електрику и вид и слух и покрет. Свс ово пак бива за душу изгубљено онда кад се душа одвоји од Бога. Мртво тело јесте слика мртве душе, то јест душе одвојене од Бога.

Има ли кога год у овом великом свету, до кога кад се дотакну мртве душе, ове оживе и засветле се и распламе се и намагнетишу се и наелектришу силом животном?

Има ли кога год на прешироком и предубоком гробљу људске историје, до кога кад се дотакну мртва тела, ова устану и проходају и проговоре?

Мора да има; иначе би сунце и земља, зима и пролеће, магнет и електрика, и све што стоји у овој природи било слика нечега што не постоји - сен без стварности, сан без јаве.

Ваистину мора да има; иначе се не би ни јавио на земљи Господ Исус Христос. А Он се јавио на земљи зато, да покаже људима јаву и стварност, које је сва природа, са свима својим стварима и бивањима, само као слика, као сан и бајка. Дошао је Господ да докаже људима истинитост лекције сунца и земље, и зиме и пролећа, и магнетизма и електрике, и свих ствари у природи, од Бога створених и као отворена књига пред човека положених, но од човека још непрочитаних.

Он и јесте тај огњени стуб у историји васионе, од кога мртве душе добијају светлост, и топлоту, покрет и привлачност. Он и јесте то Дрво Живота, кога кад се дотакну мртва тела, устану, и проходају, и проговоре. Он и јесте чисти и мирисни балсам Здравља, кога кад се дотакну слепи - прогледају, и глухи - прочују, и узети - проходају, и немушти - проговоре, и бесни - уразуме се, и губави - очисте се, и ма како болни - исцеле се.

И данашње јаванђеље истиче један пример више, како су од додира са Христом болесни оздрављали а мртви васкрсавали.

У време оно, где, дође човек по имену Јаир, који беше старешина у зборници (синагоги), и мољаше га да уђе у кућу његову. Јер у њега беше јединица кћи од дванаест година, и она умираше. У које време? Кад се то десило? У оно време кад се Господ вратио лађом из предела Гадаринских преко језера, пошто је у том пределу очистио два луда човека од злих духова, и пошто је пре тога утишао буру на језеру. Свршивши та два преславна чуда Он је сад, ево, био позват да сврши и треће, да васкрсне мртваца, - и то све у једном врло кратком времену, као ужурбан да учини што више добра људима за свога живота на земљи, дајући тиме и нама пример, да треба да се журимо у чињењу добра, да треба да деламо докле светлост имамо. И ако су ова три чуда по својој природи врло различита, она сва имају једну заједничку одлику, наиме: она сва показују господарску моћ Христа Спаситеља: господарство над природом,

господарство над демонима, и господарство над смрћу, односно над душама људским. Тешко је рећи, које је од ова три моћна дела страшније, славније и нечувеније. Шта је теже: утишати усколебану стихију водену и ваздушну, или исцелити неисцеливе лудаке, или васкрснути мртваца? Све троје је подједнако тешко смртну и грешну човеку, и све троје је подједнако лако Христу Господу. Кад се човек дубоко унесе у свако ово чудо посебице, с трепетом душе осети величину и дах оне свемоћи која је у почетку стварала свет. И рече Бог да буде - и би!

Овога Јаира назива јеванђелист Матеј кнезом; а какав је кнез он био, то објашњавају Марко и Лука, наиме кнез скупштине или старешина синагоге, где су се решавале црквено-народне ствари. Јединица ћерка била му је на самрти. Каква страхота за њега, који је као и сав народ јеврејски имао слабу и неодређену веру у загробни живот! За човека у власти то је био двострук удар; прво, родитељска жалост, а друго, осећање стида и понижења пред народом, пошто се такав страشان губитак сматрао казном Божјом. У свом очајању он дође ка Христу, паде пред ноге његове и рече: кћи моја сад умре, него дођи и метни на њу руку своју, и оживеће. Зашто јеванђелист Лука пише, да кћи кнежева умираше, а јеванђелист Матеј, да је већ умрла? Лука описује ствар како је била, а Матеј наводи речи самога молиоца. Није ли у обичају људи да преувеличавају своју несрећу? То преувеличавање долази прво од тога што несрећа, кад дође неочекивано, изгледа много већа него што јесте, а друго, што онај који тражи помоћ представља обично несрећу већом него што је, да би пре добио помоћ. Не чује ли се често узвик при пожару куће: потеци у помоћ, изгоре ми кућа! Уствари кућа није изгорела, него гори. А да девојче још није било умрло у оном часу кад је кнез Јаир ословио Господа, чућемо мало доцније од слугу Јаирових. И ако је овај Јаир имао веру у Христа, ипак та вера није била онако силна као у римског капетана у Капернауму. Јер док је овај задржавао Христа да му не улази у кућу, као недостојном те почаст, и молио Га да само рекне једну реч: само реци реч и оздравиће слуга мој (Мт. 8, 8), дотле Јаир позива Господа да уђе у његову кућу, и чак да метне руку Своју на умрлу му кћер. Ова вера, дакле, има ипак нечега материјалног у себи. Метни на њу руку! Јаир тражи од Христа неки опипљив начин лечења. Као да је Христова реч мање чудотворна од Христове руке! Као да онај глас, који је утишао буру и ветрове, и изагнао ђаволе из бесомучних људи, и - доцније - оживео сахрањеног и четвородневно мртвог Лазара, није могао васкрснути и кћер Јаирову! Но Господ је премилостив, и Он не одбија жалоснога оца зато што вера овога није била савршена, него се одмах креће да помогне. Но при томе кретању деси се чудо над једном женом, чија је вера била већа него ли вера Јаирова. Е да би се овај главешина народни уверио, да је сав Христос лековит, а не само руке Његове. Ма како се дошло у додир са свемоћним Христом, Христос лечи. Е да би се охрабрили они који уживају због тога што не могу да приђу Христу Господу с једне него с друге стране. Гоеспод је и распростро Своје свете руке на Крсту, да би загрлио све оне који Му прилазе ма с које стране. А ево што се догодило при кретању Хрстовом с гомилом народа ка дому Јаировом:

А кад иђаше Исус, гураше Га народ. И беше једна болесна жена од течења крви дванаест година, која је све своје имање потрошила на

лекаре, и ниједан је није могао излечити. И приступивши састраг, дотаче се скута од хаљине Његове, и одмах престаде течење крви њезине. Непрегледне гомиле народа пратиле су Христа чим је изишао на обалу вративши се из Гадаре. Јер се каже: сви га очекиваху. И народ се тискаше око Њега; сваки је желео да буде у близини Његовој, да би чуо необичне речи и да би видео необична дела, неко због духовне глади а неко из радозналости. Ту се десила и ова болесна жена, болесна од нечисте болести. Течење крви код жене, и кад је природно, јесте један бич што кровава страсти и приводи жену смирењу. А стално течење крви, кроз пуних дванаест година, заиста је као пакао од муке, од стида и од нечистоте. Жена се ова лечила, и лечећи се потрошила све своје имање на лекаре и лекарије. Но помоћи није било, јер од лекара ниједан је није могао излечити. Замислите њено посведневно чишћење и преоблачење; њену бригу и њен стид! Изгледало је као да је њу Бог само зато створио, да из ње тече крв, и да она дотраје своје дане на земљи у заустављању крви која се није дала зауставити, у муци којој није било лека и у стиду који се није могао исказати. Тако се и нама чини у свакој дуготрајној болести. Но, уствари Бог је промишљао о њој као што промишља о свакој Својој твари. Њена болест је била на њено душевно спасење а на велику славу Божју.

Ако се само дотакнем хаљина његових оздравићу, говорила је она сама себи гурајући се у гомили народа да би дошла до Христа. Таква је била вера ове жене. Она је раније имала веру и у лекаре којима је ходила, но та јој вера није помогла ништа. Јер само вера није довољна, ако онај у кога се верује нема моћи да помогне. Нека би, дакле, замукли сви они који по своме крајњем незнању и неверовању говоре о сугестији и аутоугестији у јеванђелским чудима - Ова смирена и намучена жена нема ни смелости ни наде да би изашла пред Хриета и објаснила Му своје муке и потражила помоћи. Како би то она и могла од стида учинити пред толиким народом? Њена проклета болестина такве је природе, да кад би је јавно исказала изазвала би гађење, и осуду, и подсмех. Зато она и прилази одостраг ка Господу, и дотиче се Његове хаљине.

И одмах престаде течење крви њезине. Откуд је она могла знати да је престало течење крви? Јер осети у телу да оздрави од болести. Као живи црв што несустало врви по гнојавој рани, тако је ова жена морала стално дотле осећати немиран покрет своје крви. Но дотакнувши се хаљине Христове она је осетила, да се крв умирила; управо није осетила да крв у њој постоји као што то здрав човек не осећа. Здравље је ушло у њу, као магнетизам са магнета, као светлост у мрачну одају. Ово није био једини случај исцелења болесних једино од додира са хаљином Господа Исуса. На другом месту саопштава се, да многи жељаху да се дотакну скута Његове хаљине, и који се дотакнуше оздравише (Мат. 14, 36). Колико је и колико таквих нечујних и незаписаних чуда Господ Исус учинио на људима! И то не само од Своје тридесете године кад је пошао да јавља спасоносно Јеванђеље људима, него од самога дана и часа кад се зачео у пречистој утроби Мајке Своје! Златоуст вели: "Чудеса Његова својом множином превазилазе и број кишних капљица". Калико се тајанствено изменила сва твар од Његовог телесног присуства у свету! И колико и дан-данас бива тајанствених чуда и дивних промена у бићу свих оних верних који се дотичу, устима својим у причешћу Његовог тела и крви! То је све неизбројиво, неизмерно и неизразиво. Ова жена се

није дотакла Његовог тела но само његове хаљине, и тренутно се исцелила од дуготрајне болести, од које су је дуго и трудно лечили толики лекари светски. Она је дала све своје имање лекарима светским, да би је излечили. Лекари су њено имање узели, но здравље јој нису дали. Но ево Господа, безмездног Лекара, који јој није узео ништа а дао јој све што је желела; и то без труда, без мучења, без одлагања. Тако је потпун и савршен сваки дар одозго, од оца светлости (Јак, 1, 17).

И рече Исус: ко је то што се дотаче мене? А кад се сви одговараху, рече Петар и који беху с њим: учитељу, народ те опколио и гура те, а ти кажеш: ко је то што се дотаче мене? А Исус рече: неко се дотаче мене; јер ја осетих силу која изиђе из мене. Зашто Гаспод пита кад зна - кад зна ко се Њега дотакао, и кад зна да то не могу знати они које Он пита? Зато, да би се вера исцељене жене објавила, и тиме утврдила заувек и код ње и код осталих, а и зато да би се и ради присутних и ради нас свију читавала Божанска моћ Његова. Да не би изгледало све то тако да, жена треба сама да јави шта јој Бог учини. Није добро да се неко крадимице користи светињом, јер макар се тело његово тиме тренутно и користило, душа остаје без користи, и често због тога може да пропадне. Човек треба са чистотом и благодарношћу да прима сваки дар што му од Бога долази. Гаспод хоће да истакне веру женину, да би нас научио, да је вера погодба под којом Баг учини људима свако добро. По Својој бескрајној милости, истина, Бог често чини људима добро и без вере људи; али тражећи веру од људи Бог тиме узвишава достојанство људи као слободних и разумних бића. Зашто је човек слободан и разуман, ако он од своје стране није вољан допринети своме спасењу? А Бог од човека тражи нешто најмање што се може тражити, наиме: веру у живог Бога, у Његову љубав према човеку и свагдашњу готовост да да и да учини човеку све што служи његовом добру. Објавивши веру те жене Господ хоће да утврди у вери и Јаира; и да му покаже, да није нужно било захтевати да он уђе у кућу и метне руку на умрлу девојку. Он је моћан да лечи на много начина, а не само полагањем руку: Он може помоћи хаљином Својом као и руком Својом, и из даљине као и из близине, са улице као и из куће. Још Гаспод хоће да упозна људе са Својом Божанском моћи, не зато да би Га људи хвалили - ништавна је била за Њега сва похвала људска - него да би људи знали истину, и том се истином користили. Наиме: свако добро које људи добијају долази свесно од самога Бога. Није хаљина Христова дала исцелење крвоточној жени без Христовог знања и без Христове непосредне силе, која из Њега излази. Исто је тако свесна и жива Божја сила што долази на помоћ вернима кроз мошти светитељске и кроз иконе. Христова вера не зна за магију ни за гатарство. Никаква створена твар у природи не може својом сопственом силом бити од ма какве користи човеку, а да живи Бог није свестан да је то Његова благотворна сила што од Њега излази. То важи за сва земаљска лекаства као и за минералне воде. Баг није удаљенији од лекова и минералних вода више него што је Христос Гаспод био удаљен од Своје хаљине. И ко се дотиче лекова и минералних вода са оном вером и оним стидљивим и чедним страхопоштовањем, са којим се ова болесна жена дотакла хаљине Христове, бива исцељен. Ко се пак дотиче лекова и минералних вода мимо Бога, или чак и на супрот Бога, ретко добија исцелење. И ако га и добије, добије га по превеликој милости Божјој, и то зато да би познао и признао ту милост, и Бога

прославио. Исцелио је Господ и суманутог лудака у Гадари, без вере и знања овога; пошто као луд нити је могао знати ни веровати - па да би показао због чега је исцелио - као и због чега уопште Бог даје исцелење неверујућим болесницима - рекао му је: иди кући својој к својима и кажи им шта ти Господ учини, и како те помилова (Марк. 5, 19). Гле, многи из оне гомиле народа дотицали су се Христа, но нису осетили ону корист коју је осетила болесна жена, која Га се дотакла са вером и страхом. То исто и данас бива многима који целивају иконе, или мошти светитељске, или часни Крст и Јеванђеље, као што је било и са оним многобројним светом, радознала ума и залеђена срца, који се дотицао Христа. А са истинским верујућим бива оно што је било и са овом женом болесном што оздрави. Ко има очи да види нека види; и ко има уши да чује нека чује!

А кад виде жена да се није сакрила, приступи дрхћући, и паде пред њим, и каза му пред свим народом зашто га се дотаче и како одмах оздрави. А он јој рече: не бој се кћери; вера твоја помаже ти; иди с миром. Жена је осетила из гласа и из речи Христових, да Он зна њену тајну и да се од Њега не може сакрити. И стала је дрхтати од страха, стојећи лицем у лице са Оним који зна и најтајнија дела људска, и најскривеније тајне срца људског. Она је осетила једну моћ Христову - чудотворну моћ лечења. И притом је она морала уздрхтати од страха пред Свемогућим. Но када је сада чула да Господ Исус зна њену најтајнију тајну, она је двоструким страхом уздрхтала пред Свезнајућим. Поред свемоћи Господа Исуса њој се открило и Његово свезнање. Она се јави, и исповеди све. Њен стид обратио се био у страх. Стид од ове болести био је ишчезао, јер је оздравила; а страх је дошао на место стида због Христове свемоћи и свезнања. Видећи је тако устрашену благи Господ је теши родитељским речима: не бој се, кћери! Има ли слађе утехе у овоме свету него чути ове две речи од бесмртнога Цара и Владике? Он је храбри, и Он је назива ћерком! Нема праве ни трајне храбрости док се човек Богом не охрабри. Не зна човек за неустрашивост док не зна за Бога, нити зна за утеху и сласт док не позна Бога као свога Оца и себе као Божје чедо. Ове две речи ниједан човек не чује духом својим све док се духовно не обнови и не препороди. А ова је жена била као новорођена и телом и духом; телом, јер је нечисто и полумртво тело њено постало здраво; и духом, јер је познала свемоћ и свезнање Господа Исуса. - Вера твоја помаже ти. И та реч је колико реч поуке толико и охрабрења. Да се Господ Исус није смиравао до гладовања и прања ногу људима, и да није приписивао Своју моћ некоме другоме - Оцу Свом небеском; и да није делио славу своју с људима, приписијући нешто од Свога њима - шта велите? не би ли земља била у сталном земљотресу од Његових божанских стопа? И не би ли се сав свет претворио у пламен од Његових речи? Ко би Му смео погледати у очи? Ко ли стати близу Њега и дотаћи Га се? Ко ли саслушати речи Његове и не растопити се? Но зато се Господ и обукао у тело људско, да би могао с људима општити као брат с браћом; зато Он себе толико смирава и понижава; зато храбри људе на сваком кораку; зато најзад и приписива Своја дела њиховој вери.

Док се Господ бавио око ове жене, деси се преокрет на горе по ствар Јаирову.

Дак он још говораше дође неко од куће старешине зборничког и рече овоме: умре кћи твоја, не труди учитеља. А кад чу Исус одговори Му

говорећи: не бој се, само веруј, и оживеће. Из овога се види, да кћи Јаирова још није била умрла онда кад је Јаир дошао и позвао Христа да уђе у дом његов. Но била је на умору, на последњем издисају, тако да се о њој могло говорити као о умрлој. Не труди учитеља. Христа још схватају као учитеља и називају учитељем они који нису осетили непостиживу силу Његову. Но погледајте колико је благ и милостив Господ! Пре него је кнез Јаир зајаукнуо и изразио свој родитељски бол, Он га предухитрава са утехом и охрабрењем: не бој се! То не мења ствар ниуколико: полумртва или мртва, свеједно је. Моћи Божјој ништа се не може отети. Ти само продужи чинити оно што се од тебе тражи, и што ти једино можеш чинити: само веруј! Видео си сад на овој жени, шта је све Богу могуће. Онај који једном помишљу зауставља поток крви што дванаест година непрекидно тече, може поново саставити душу и тело твоје кћери. Само ти веруј, и оживеће.

А кад дође у кућу не допусти никоме ући осим Петру и Јовану и Јакову, и девојчином оцу и матери. Пет сведока је доста. Нису ли и два доста пред судовима земаљским? Он узима три Своја ученика који су доцније били сведоци и Његовог чудесног преображења на Тавору и Његове душевне борбе у врту Гетсиманском; именоване оне који су у то време били духовно зрелији од остале деветорице, да могу поднети и схватити дубље тајне Његове моћи и Његовог бића. Ова тројица треба да виде ово прво васкрсење мртваца које је Господ Својом силом створио, па да причају осталој деветорици другова својих, те да би их тако научио да верују један другом. Доцније пак, при васкрсењу сина Наинске удовице и Лазара, биће присутни сви ученици. А зашто родитеље девојачке узима собом, то је јасно. Њихова мртва кћи треба да помогне васкрсењу њихових душа. Ко би и имао права више од родитеља да се духовно користе од детета?

При улазу у кућу Господ се обазре на оне што плакаху и нарицаху за умрлом. Јер сви плакаху и јаукаху за њом; а он рече: Не плачите, није умрла него спава. И подсмеваху му се знајући да је умрла. Матеј и Марко допуњавају ову слику. Ту су били и свирачи и нарочите нарицалице, најмљене у суседству, како је био тадашњи обичај код богатијих Јевреја, као и код незнабожаца. И била је врева, и плач и јаук велики. Јаир је био међу првима, ако не први човек у томе месту. А сем плаћених свирача и нарицалица, морало је бити и много његове родбине, пријатеља и суседа, који су истински жалили за рано преминулом девојком. Но зашто Господ говори народу: није умрла него спава, кад Он добро зна да је умрла? Прво зато да би сви присутни потврдили да је девојка заиста умрла. А они нису могли то ничим боље потврдити него подсмевањем Њему због тобожњег незнања да је болесница умрла. Друго и зато да би показао да је смрт у присуству Његовом на земљи изгубила своју жаоку и своју власт над људима, и постала као сан. Смрт није уништење човека као што ни спавање не значи уништење човека. Него је смрт прелаз из овога живота у други. А један је Господар и над једним и над другим животом. За човека огрубелог од телесног живота престанак овог телесног живота значи престанак живота уопште. То јест: кад се сломе кола и зауставе на друму, неизбежно ломи се и путник из кола, и не може никуда да макне! Такво је лудо мишљење грубих, чувствених људи. А духовни људи гледају и виде, да кад се сломе кола, путник искаче из кола, оставља их и продужује свој пут и без кола. Не може ли

мајстор који је саздао и кола и путника оправити кола и наредити путнику да се врати у кола? Такво је васкрсење из мртвих: онемоћало тело се лечи и душа се повраћа у тело. Да Господ нимало није преувеличао ствар кад је сравнио смрт са сном, Он је то доказао Својим сопственим васкрсењем после насилне смрти и тродневног пребивања у гробу, као и васкрсењем многих мртвих у часу Његове смрти на крсту, а и доцније кроз сву историју Цркве када су мртви повраћани у живот кроз молитве светитеља и богоугодника. То је Он доказао, уосталом, и овом приликом васкрсењем Јаирове кћери. Шта уради, дакле, Господ даље, пошто је узео био Собом довољан и одабран број сведока?

А он изагнавши све узео је за руку, и зовну говорећи: девојко устани! Они који су били напунили собу покојнице видели су ову мртву, и уверили се да је мртва, те сад нису више били потребни ту. Они ће после чути о чуду и видети девојку живу, а за сада Господу је стало првенствено да утврди у вери једнога првака народног и три првака међу апостолима. Његов метод при сваком чуду доводи човека до изумљења и усхићења због премудре промишљености и тактичности, показане у свакој појединости. Изгнавши, дакле, све из мртвачеве одаје, остаде њих седморо у одаји: петоро живих, један мртвац и Животодавац. Да ли се и у овој околности не скрива - или управо не открива - једна велика тајна душе људске? Кад душа у једнога грешника умре, он још живи са својих пет чувстава, живи животом телесним, празним, очајним, пружајући руке за помоћ на све стране око себе. То су такозвани материјалисти у данашње време - телесне сенке без душе; очајници који се својим чувствима - очима и ушима и осталим - хватају за овај свет, да би још бар за неко време сачували тело да не оде у гроб попут душе. Но када се неко од њих Божјим Промислом сусретне са Христом Он завапије Христу за помоћ. И Христос Господ прилази умрлој души, додирује је и васкрсава поново у живот, на велико изненађење и дивљење спољашњег, чувственог човека. Јеванђелист Марко наводи баш оне речи, на арамејском језику, које је Господ изговорио при, додиру девојке руком: талита куми! Што значи исто оно што и јеванђелист Лука каже: девојко, теби говорим, устани! Шта се, дакле, деси с девојком после тих речи Христових?

И поврати се дух њезин, и устаде одмах, и заповеди (Господ) да јој даду нека једе. Ето, видите да је смрт сан! Поврати се дух њезин. Дух се био раставио од тела, и отишао тамо где духови умрлих иду. Својим додиром и Својим речима Господ је овде учинио два чуда: прво, исцелио је тело; и друго, вратио је дух из царства духова у здраво тело. Јер да није исцелио тело, шта би било поможено девојци ако би се у њу болесну вратио дух њезин? Она би само оживела да поново продужи боловати, и поново умирати! Такво половно васкрсење било би не васкрсење него мучење. А Господ не даје половне дарове него целе, не несавршене него савршене. Он није слепцима повраћао вид само једнога ока него обадва, нити је глувима давао слух на једно уво него на обадва; нити је узетим исцељавао само једну ногу него обадве. Тако и овде. Он повраћа дух у здраво тело, а не у болесно, тако да цео човек буде здрав и жив. Зато Господ и заповеда да јој даду нека једе; да би се тиме показало одмах, да мртва девојка није само оживела него и оздравила. Други јеванђелист додаје: уста девојка и хођаше. Да се тиме што боље сви осведоче, да је девојка и телом оздравила. А да је она у истини оздравила требало је

одмах да то она покаже што више и што очигледније. Зато девојка и уста, и хођаше, и једе. Знао је Господ Исус с каквим неверним родом Он има посла, па је баш због тога увек при чудима нагомилавао што више очигледних и несумњивих доказа, и то зато да се види да је чудо било и потребно и људима корисно; а друго, опет да се види да је само Он могао то чудо учинити, Он и нико други; и још треће, да је чудо несумњиво и очигледно посведочено и утврђено као необорива истина. О, како је добро познавао Господ овај кварни и неверни род људски! И дивише се родитељи њени. А он им заповеди да ником не казују шта се збило. То јест, Господ хоће овом заповешћу да умудри родитеље васкрсле девојке, да пре свега и свачега одаду захвалност Богу. Није важно јурити сад пред светину и разглашавати чудо него је важно клекнути пред Богом Живим у најдубљем смирењу, и Њему Јединоме излити своју топлу благодарност. Чуће се то чудо само собом и без вас. Не брините се ви зато! Но није ваше у овом свечаном тренутку, да се прво одужујете радозналости светској, него да се одужите Господу Богу. И тако исцеливши крвоточну жену, и васкрснувши мртву девојку, Господ продужује одмах нов посао, продужује да исцељује душе људске од опаке радозналости. Опака је радозналост у истини, јер она одваја човечју душу од Бога и потапа је у море пролазних ствари и догађаја светских. Опака је и преопака радозналост, јер често губи тело, а често и душу људи. Многи телесни греси и многе душевне страсти зачињу се у радозналости. Као што лепи цвет маков крије отров, тако и радозналост носи собом тешки отров што разорава и тело и душу. Није Бог створио овај свет да задовољи радозналост људску, него Да спасе душе људске. Премудри цар говори: око се не може нагледати, нити се ухо може наслушати (Пропов. 1, 8). Није Господ дао исцељење крвоточној жени зато што се ова из радозналости дотакла Његове хаљине, него зато што је у муци и невољи својој притекла к Њему с вером. Узалуд радознали ишту чудо од Бога; неће им се дати; а и ако се да због неке потребе људске, неће се радознали њиме ништа користити. Мртви ће се користити чудесима Божјим више него ли радознали. Иде ли лекар у посету онима који мисле да су здрави, који су задовољни сами собом, и који не зову лекара? Зар је Господ мање мудар од лекара земаљских, да би ходио по вашару и показивао Своју моћ и Своју вештину? Не брини ти, дакле, кнеже Јаире, ко ће разгласити чудо васкрсења твоје кћери! Не брини ни ти, грешниче, ко ће разгласити чудо васкрсења твоје душе и твога тела! Знао је Бог за бежичну телеграфију и телефонију пре него што су људи знали отворити уста и језиком саопштити један другом ма какву новост. И зна Господ за поузданије и савршеније објављивање свету корисних новости, него што се то постиже физичком телеграфијом и телефонијом. Створитељ гласа, и језика, и ваздуха, има и Своје начине духовног општења са сваком створеном твари, начине који испуњују сав простор, и све време. Него се ти сећај свога дуга према Богу, Дародавцу свију добрих дарова и жури да Њему принесеш молитву благодарности у дубокој послушности вољи Његовој светој. - Господу и Спасу нашем Исусу Христу слава и хвала, са Оцем и Духом Светим - Тројици једнобитној и неразделној, сад и навек, кроза све време и сву вечност. Амин.

ОМИЛИЈЕ СВЕТОГ ВЛАДИКЕ НИКОЛАЈА ЖИЧКОГ

НЕДЕЉА ДВАДЕСЕТ ПЕТА ПО ДУХОВДАНУ

Јеванђеље о милостивом Самарјанину

Лука 10, 25-37. Зач. 53.

Господ Исус Христос дошао је да промени мере и судове људске.

Људи су мерили природу саму собом. И мераје била погрешна.

Људи су мерили душу телом. И величина душе спустила се у милиметре.

Људи су мерили Бога човеком. И Бог је изгледао зависан од човека.

Људи су мерили врлину брзином успеха. И врлина је постала и јевтина и тиранска.

Људи су се хвалили својим напретком мерећи себе са животињама, које увек тапкају по истом путу и на истом месту. Ову хвалидбу небо је презрело, а животиње је нису ни приметиле.

Па су људи још мерили сродства и блискост човека према човеку или по крви, или по мислима, или по раздаљини домова и села у којима су живели на земљи, или по говорима, или по стотине других ознака. Но све ове мере сродства и блискости нису могле људе ни сродити ни зближити.

Све су мере људске биле погрешне и сви судови лажни. И Христос је дошао да спасе људе од незнања и лажи, и да промени мерила и судове људске. И променио их је. Они, који су усвојили Његове мере и судове, спасли су се истином и правдом; а они, који су остали при старим мерама и судовима, и до овога дана тумарају по мраку и тргују са плеснивим заблудама.

Не мери се природа сама собом, јер је она дата на послугу човеку, те јој је човек мера.

Не мери се душа телом, јер је тело дато души на послугу. Зато је душа мера тела.

Не мери се Бог човеком, као што се лончар не мери лонцем. Не мере за Бога, јер Баг је мера свему и Судија свима.

Не мери се врлина брзим успехом. Јер точак који се брзо дигне из блата, брзо се опет окрене у блато. Него се врлина мери законом Божјим.

Не мери се човечји напредак животињским ненапретком, него скраћењем раздаљине између човека од Бога.

А права мера сродства, која људе - људе и народе - истински сродњава и зближава није толико крв колико милосрђе. Беда једног човека и милосрђе другог срађа и зближава два човека више него крв рођене браће. Јер свака крвна веза јесте привремена, и има неког значаја само у овом временом животу служећи као слика трајне и вечне везе сродства духовнога. А духовни близанци, који се роде при сусрету беде и милосрђа, остају само браћа за вечност. Крвној браћи, рођеној по крви, Бог је само Створитељ; а духовној браћи, рођеној од милосрђа, Бог је Отац.

Ову нову меру сродства и блискости међу људима предлаже Господ Исус човечанству јеванђелском причом о милостивом Самарјанину - предлаже, велимо, а не намеће, јер спасење није наметање, него милостиво предлагање од стране Господа и добровољно усвајање од стране човека. - Благо оном ко добровољно усвоји ову нову меру, јер ће имати много браће и сродника у бесмртном царству Христовом! А прича гласи овако:

У време оно, гле, законик неки приступи к Исусу и кушајући га рече: шта ћу чинити да наследи живот вечни? Упропашћујући свој живот кушањем он тражи тобож да наследи живот вечни! Уствари овај кушач није ни мислио на свој живот него на Христов; то јест, њему није стало било до тога како свој живот да сачува него како Христов да угрози. Он је желео да нађе кривицу код Христа, смртоносну кривицу против закона Мојсејева, да би Га могао оптужити, те тако Њега погубити а себе, као вешта законика и адвоката, прославити међу себи сличнима. Но зашто он пита о животу вечном, кад је мало шта о том могао дознати из дотадашњег закона? Није ли ово једина награда што закон обећава онима који га испуњавају: да дуго поживиш на земљи (II Мојс. 20, 12; Еф. 6, 2-3)? Истина, пророци говоре о вечном царству Месије, а особито пророк Данило говори о вечном царству светитеља, но Јевреји у време Христово скватали су вечност само као дуговременост на земљи. Отуда је највероватније, да је овај законик могао или сам лично чути или преко другог сазнати, да Господ Исус јавља вечни живот и то различит од јеврејског поимања вечности. Ненависник Бога и рода човечјег, који је без успеха лично кушао Господа у пустињи, продужује сада да Га куша кроз собом заслепљене људе. Јер да ђаво није био заслепио законике, не би ли најприродније било, да ови као тумачи и познаваоци закона и пророка први распознаду Христа Господа, и први Му се поклонили, и пођу пред Њим као Његови весници, да објављују народу блавест о дошавшем Цару и Месији?

А он (Исус) му рече: . шта је написано у закону? Како читаш? А он одговарајући рече: Љуби Господа Бога свога свим срцем својим, и свом душом својом, и свом снагом својом, и свом мисли својом, и ближњега свога као самога себе. Господ зна шта је у срцу законика; па проничући његову злобу неће да му одговори на питање него га Он слишава закон - шта је написано у закону? како читаш? То су два питања; прво: знаш ли шта је у погледу тога написано? и друго: како ти то написано читаш и разумеш? Како је написано, то су могли знати сви законници; но како треба духом разумети то што је написано, нико од њих у то време није знао. И не само у то време него још изодавна. Још Мојсеј пред смрт своју укорава Јевреје због слепоће духовне говорећи: али вам не даде Господ срца да разумете, ни очију да видите, ни ушију да чујете до овога дана (V Мојс. 29, 4). Чудновато изгледа одкуд овај законик јеврејски да истакне баш ове две заповести Божје као најспасоносније, чудновато из два разлога: прво што те две заповести у Мојсејевом закону нису истакнуте на прво место са осталим главним заповестима; шта више, нису стављене ни једна поред друге овако како их законик наводи, него чак једна од њих је написана у једној књизи Мојсејевој, а друга у другој (III Мајс. 19, 18; V Мојс. 6, 5); и друго, чудновато је то и зато што су Јевреји колико толико старали се да испуне друге заповести Божје, али заповести о љубави никад. Они се никад нису могли уздићи до љубави к

Богу но само до страха од Бога. Што је законик ипак сабрао ове две заповести једну уз другу и њих истакао као најспасоносније, то се може објаснити само тиме, што је он морао дознати, да Господ Исус ове заповести о љубави ставља на врх лествица свих заповести и свих добродетели.

Шта, дакле, одговори Господ законнику? Рече му пак: то чини и бићеш жив. Видите како Господ не захтева од слабих да понесу највећи терет, него поступно према њиховој моћи? Познавајући тврдо и необрезано срце закониково Он му не говори: веруј у мене као Сина Божјега, и иди продај све што имаш и раздај сиромасима, и узми крст свој, па хајде за Мном, не обзирући се назад! Не; него му препоручује само да испуни оно што је сам сазнао и изрекао као главно у закону. Доста је за њега и то. Јер ако буде у истини љубио Бога и ближњега, њему ће се кроз ту љубав брзо открити и истина о Христу Господу. Кад је богати младић, другом приликом, поставио Господу овако исто питање, само без кушања: шта да чиним и наследим живот вечни? Господ му није ни споменуо позитивне заповести о љубави него више негативне заповести: не прељуби, не уби, не укради, не сведочи лажно, поштуј оца и матер. Тек кад је младић рекао да је испунио ове заповести, Господ му задаје тежи задатак: продај све што имаш и раздај сиромасима (Лк. 18, 18). Научите се из овога превеликој мудрости Господа као божанског Учитеља. Он наређује свакоме да испуни ону заповест Божју коју зна; па кад њу испуни и сазна другу, наређује му да испуни и ту другу, па онда и трећу, и четврту, и тако даље. Он не наваљује тешка бремена на слаба леђа, него према јачини леђа и време. То је у исто време и страшни укор свима онима између нас, који желе све више и више да познају вољу Божју, а међутим не старају се да испуне оно, што су већ познали. Нико се неће спасти самим познањем воље Божје него испуњењем. Напротив, они који буду много познали а мало испунили биће страшније осуђени, него они који буду мало знали и мало испунили. Зато Господ и рече законнику: то чини и бићеш жив. То јест: видим да познајеш те велике заповести о љубави, но видим у исто време да их не испуњаваш; зато не вреди ништа да те још учим све док то научено не испуниш. Укор од ових речи Спаситељевих морао је законик осетити, кад покуша да се правда:

А он хтеде да се оправда, па рече Исусу: а ко је ближњи мој? Ово питање показује његово жалосно оправдање, наиме: он не зна још ко је ближњи његов; из чега је јасно да није ни испунио заповест о љубави према ближњем. И тако, место да ухвати Христа у речи, он се сам налази ухваћен, и принуђен, да се правда. Спремајући замку Господу, он се сам заплео у њу. Тако су Јевреји увек пролазили кад год су кушали Христа. Кушајући Господа они су Га тиме све више прослављали а себе упропашћивали, и одлазили од Њега посрамљени као и онај отац лажи - Сатана у пустињи. Чиме је овај законик прославио Христа кушајући Га? Тиме што Му је дао повода да исприча причу о милостивом Самарјанину и искаже божанствено учење о томе, ко је наш ближњи, спасоносно учење за сва покољења људска до краја времена. Ко је ближњи мој?

А Исус одговарајући рече: човек неки силажаше из Јерусалима у Јерихон, па га ухватише разбојници, који га свукоше и изранише, па отидоше, оставивши га полумртва. А случајно силажаше тим путем свештеник неки, и видевши га мимоиђе. А тако и Левит кад је био на оном месту, приступи и видевши га мимоиђе. Ко је тај човек који

силажаше из Јерусалима у Јерихон? То је Адам и сав род људски што је произашао од Адама. Јерусалим означава небеско обиталиште првостепеног човека у рајској моћи и красоти, у близини Бога и светих ангела Божјих; Јерихон - земну долину плача и смрти. Разбојници су зли дуси, безбројне слуге Сатане, који је и навео Адама на грех непослушности према Богу. Као највећи пакосници рода људског зли дуси нападају на људе, свлаче са њихове душе божанску одежду страха, вере и благочешћа; рањавају душу гресима и пороцима, и онда се привремено удаљују, док душа крај друма живота у очајању лежи не могући да крене ни напред ни назад. Свештеник и Левит означавају Стари завет, и то: свештеник означава Мојсејев закон а Левит пророке. Избијеном и рањавом човечанству Бог је послао два лекара са извесним лековима, једно је био закон а друго пророци. Но ни један ни други лекар нису се усудили лечити главне и најдубље ране болесника, нанете му самим ђаволима, него су се заустављали само пред мањим мукама, нанетим човеку од човека. Зато се и каже, да и један и други видевши овога тешко рањеног болесника мимоиђоше. Мојсејев закон само је видео човечанство као тешког болесника, но видевши мимоиђе. Пророци су не само видели него су и приступили болеснику, па тек онда мимоишли. Петокњижје Мојсејево је описало болест човечанства и утврдило је, да тој болести на земљи нема лека, него да је прави лек у Бога на небесима. Пророци су пришли ближе полуживој и издишућој души човечанства, такође утврдили још погоршану болест и утешили болесника рекавши му: ми немамо лека, но ево, иде за нама Месија, небески Лекар. И они су мимоишли. Тада је наишао и прави Лекар.

А Самарјанин. некакав ходећи дође код њега, и видевши га сажали се. И приступивши зави му ране, и зали уљем и вином, и посади га на свога скота и доведе у гостионицу, и потруди се око њега. И сутрадан полазећи извади два сребрника те даде крчмару и рече му: подвори га, и што више потрошиш ја ћу ти платити кад се вратим. Ко је овај Самарјанин? То је сам Господ Исус Христос. Зашто Себе назива Господ Самарјанином? Зато што су Јевреји Јерусалимски презирали Самарјане као нечисте идолопоклонике. И нису се мешали нити су општили једни с другима. Зато је и рекла жена Самарјанка Господу на бунару Јаковљевом: како ти, Јеврејин будући можеш искати од мене жене Самарјанке да пијеш (Јов. 4, 9)? Тако су, дакле, Самарјани сматрали Христа Јеврејиним, док су Га пак Јевреји називали Самарјанином: Ти си Самарјанин, и ђаво је у теби (Јов. 8, 48)! Говорећи ову причу јеврејском законнику Гаспод сам Ссбе представља под видом Самарјанина, из бескрајне смирености, да би тако и нас научио, да и под најпрезренијим именом и звањем ми можемо учинити велико добро, и понекад чак веће него људи са великим и славним именом и звањем. Још назива Гаспод Ссбе Самарјанином из љубави према грешницима. Самарјанин је значило исто што и грешник. И кад су Га Јевреји назвали Самарјанином Господ се није бранио од тога. Он је улазио под кров грешника, и са овима јео и пио; па чак се и изјаснио отворено, да је због грешника и дошао у овај свет - због грешника а не због праведника. Но зар је могло бити и једног јединог праведника у Његовом присуству? Нису ли сви људи били поклопљени грехом као тамним облаком? И нису ли душе свију биле изубијане и нагрђене од злих духова? Још назива Господ Себе Самарјанином, да нас тиме поучи, да не очекујемо Божју силу да се

покаже само кроз велике и славне овога света, него да с поштовањем и пажњом послушамо шта мисле и говоре људи мали и презрени од овога света. Јер Бог се често служи трском да разбије гвоздене зидове, и рибарима да посрами царева, и оним што је најниже да посрами оно што је најважније у очима људи. Као што и говори апостол Павле: што је лудо пред светом оно избра Бог да посрами премудре; и што је слабо пред светом оно избра Бог да посрами јако (I Кор. 1, 27). Назвавши Себе Самарјанином Господ тиме даје знати, да узалуд свет чека спасење од моћне римске царевине и од ћесара Тиверија, - спасење свету Бог је устројио у најпрезренијем народу у римској царевини, у јеврејском, и међу најпрезренијим од Јевреја, галилејским рибарима, који су презрени били од надутих књижевника као идолопоклонички Самарјани. Дух је Божји слободан, Дух дише где хоће (Јов. 3, 8) и не обзире се на људске рангове ни оцене. Оно што је код људи високо, ништавно је пред Богом, и оно што је ништавно пред људима, високо је пред Богом.

Господ дође над човечји род - дође над њега. Болестан и очајан лежао је човечји род, а Лекар дође над њега. Сви су људи грешни, и сви леже прострти по земљи, припијени за земљу, само безгрешни Господ, чисти и здрави Лекар, стоји усправно. К својима дође, каже се на другом месту (Јов. 1, 11), да значи да је Он дошао обучен у тело као и сви други људи, не разликујући се споља од смртних болесника и грешника. А овде се каже; дође над њега, да значи разлику Његову, у снази, у здрављу, у бесмртности и безгрешности, од смртних болесника и грешника.

Он виде рањеника, као што га и свештеник виде; и Он приступи рањенику, као што му и Левит приступи; но Он учини нешто више, много више, него свештеник и Левит. Он се сажали, зави му ране, зали их уљем и вином, посади га на свога скота, доведе у гостионицу, потруди се око њега, плати гостионичару за даљи труд око њега, и обећа и даље бринути о рањенику и трошити се око његова лечења. И тако, док свештеник задржа се само на једном голом виђењу рањеника; и док се Левит задржа на виђењу и приступању ка рањенику, дотле Месија, небески Лекар, учини десет ствари за њега - десет (број који означава пуноћу бројева), да се тиме покаже пуноћа бриге, старања и љубави Господа и Спаса нашега око спасења нашега. Он га не преви само и не остави крај друма, јер то не би била потпуна помоћ; нити га само донесе у гостионицу и оде, јер би гостионичар рекао да он нема чиме неговати болесника, те да га мора избацити напоље; зато му Он плати унапред његов труд и трошак. На овоме би се задржао и најмилосрднији човек. Али Господ иде још даље. Он обећава и надаље бринути о болеснику и вратити се да га обиђе, и доплатити гостионичару што буде још требало. Ово је пуноћа милосрђа! Па још кад се зна, да ово не чини брат, него Самарјанин Јеврејину, непријатељ непријатељу, онда се мора рећи: ово је надземаљско, небеско, божанско милосрђе. Ето то је слика Христовог милосрђа према човечјем роду.

Но што означава превијање рана? Шта уље и вино? Што скот? Шта два сребреника, гостионица, гостионичар, и повратак Самарјанина? Превијање рана означава непосредан додир Христа са болесним родом људским. Својим пречистим устима Он је говорио људима у уши, Својим пречистим рукама Он се дотицао слепих очију, глувих ушију, губавих тела, мртвих лешева. Мелемом се привијају ране. Сам Господ је тај

небески мелем за грешно човечанство. Он је самога Себе привио на ране човечанства. Уље и вино означавају милост и истину. Добри Лекар прво је помиловао болесника, па онда му дао лек. Но и милост је лек, и наука је лек. Радујте се, говори Господар прво; па онда учи, опомиње, прети. Не бој се, говори Господ кнезу Јаиру, па онда васкрсава његову кћер. Не плачи, говори Господ Наинској удовици, па онда диже из мртвих њенога сина. Господ је прво показао милост па онда принео жртву. Његов долазак у свет у телу човечјем, у телу скотском, највећа је милост од свих дела милсорђа; а Његова жртва на Крсту највећа је од свих жртава од почетка до краја света. Милост и правду певам, говори пророк Давид (Пс. 101. 1). Милост је блага као уље; правда је добра но нешто и опора за грешне као вино за болесне. Као што уље блажи рану тела, тако милост Господња блажи намучену и огорчену душу људску; и као што вино горчи но загрева утробу, тако истина и правда Божја горчи грешној души, но кад се дубоко спусти у њу, загрева је и снажи је.

Скот означава тело људско, које је и сам Господ на Себе узео, да би био ближи и разумљивији. Као што добар пастир кад нађе изгубљену овцу меће ову на своје раме и радосно је носи тору своје, тако је и Господ узео на себе залутале да и они буду тамо где је Он. У овоме свету уистини људи живе међу демонима као овце међу вуковима. Господ је Пастир добри, који је дошао да потражи Своје овце и да их Својим телом заклони од вукова; и дошавши сажали Му се над људима јер бејаху као овце без пастира (Мк. 6, 34). Тело људско слика се овде као скот, да се тиме покаже бесловесност самога тела без словесне душе. Уистини, човек је по телу скот као и сваки други скот. У овакво скотско тела човек је обучен после Адамова греха. И начини Господ Бог Адаму и жени његовој хаљину од коже, и обуче их у њих (Пост. 3, 21). То је било онда када је Адам грехом непослушности показао се сасвим наг и када се сакрио од лица Божја. По својој бескрајној кротости и бескрајној љубави према рањеном и полумртвом човечанству Живи и Бесмртни Господ и сам се обукао у ову ужасну, кожную, и бесловесну хаљину, телесну. Да би као Бог био доступнији људима, да би као Лекар био приступачнији; да би као Пастир био познатији овцама.

Гостионица означава свету, саборну и апостолску цркву, а гостионичар апостоле и њихове наследнике, пастире и учитеље Цркве. Црква је основана још за земнога живота Христовога јер се каже, да Самарјанин донесе рањеника у гостионицу и потруди се око њега. Господ је Оснивач Цркве и први трудбеник у Цркви Својој. Док се Он лично трудио око рањеника, не спомиње се гостионичар. Тек сутрадан, пошто је његово земно време истекло, Он се обраћа гостионичару и предаје болесника његовој нези.

Два сребрника означавају, по неким тумачима, два завета Божја људима: Стари завет и Нови завет. То је Свето писмо, Свето Откривење милости и истине Божје. Нико се не може спасти од рана нанесених души његовој, док колико толико не позна милост и истину Божју, откривену у Светом писму. Као што човек само при великој светлости јаркога сунца види све путеве пред собом и бира којим треба да упути ноге своје, тако исто једино при великој светлости Светога писма човек гледа и види пред собом све путеве добра и зла, и разликује једне од других. Но ова два сребрника означавају и две природе у Господу Исусу, божанску и човечанску. Обе ове природе Господ је донео собом у овај свет и ставио

их на службу роду човечјем. Нико се не може спасти од тешких рана греха, ко не призна ове две природе у Господу Исусу. Јер ране греха лече се милошћу и истином; један лек без другог није лек. Господ није могао показати савршену милост према људима, да се није родио у телу као човек; нити је Он као човек могао открити савршену истину, да није био Бог. - Још два сребрника означавају тело и крв Христову, којима се, у цркву донети грешници лече и хране. Рањенику треба и завој, и помазање, и храна. То је савршено лечење. Треба и - храна, и то добра храна. И као што добра храна, коју лекари препоручују болеснику завијеном и помазаном у постељи, мења, снажи и чисти крв, т. ј. оно што чини основ у органском животу човековом, тако и ова божанска храна, тело и крв Христова, из основа мења, снажи и чисти душу човекову. Целокупно телесно лечење болесника јесте само слика лечења духовнога. И као што, дакле, при телесном лечењу мало помаже све, ако се болесник не храни, тако и при духовним лечењу мало помаже све, ако се обраћени грешници не хране добром духовном храном, т. ј. телом и крвљу Христовом. А тело и крв Христова у основу опет значе милост и истину.

Кад се вратим - ове речи означавају други долазак Христов. Када Он поново дође као Судија, не у пониженој скотској одежди него обучен у бесмртни сјај и славу, тада ће Га гостионичари, пастири и учитељи Цркве Његове, познати као негдашњег Самарјанина који је предао њима на старање болне душе грешника. Но Он неће више бити милостиви Самарјанин, него праведни Судија, који ће свакоме дати по правди. Наравно, кад би Господ судио по чистој небеској правди, мало би се ко спасао огња вечнога. Но Он познаје немоћ нашу и болест нашу, и судиће сваком са многим обзирима тако да ће чак и једну чашу студене воде, пружену жедноме у Његово име, рачунати у заслугу (Мат. 10, 42). Ипак не треба се сувише заваравати и предавати се небрижности. Овде је реч о пастирима црквеним, о вођама духовним. Њима је дато више и власти и благодати, па ће се од њих више и тражити. Они су со земљи; ако со обљутави, баца се, и ногама се газе (Мат. 5, 13). Још је Господ рекао, да ће многи први бити последњи, а последњи први (Мат. 19, 30). А свештеници су први у духовној гостионици Христовој. Они су позвани да устају око болесника, да им ране надгледају и лече, и да их хране животном храном Христовом за часном трпезом Јагњета Божјег. Тешко њима, ако то не чине. Могу они бити први у овом краткорочном животу, но у вечном животу они неће имати удела. Још је Господ рекао: тешко човеку кроз кога долази саблазан (Мат. 18, 7). А ни од једног човека у свету не може доћи толика саблазан као од небрижног свештеника. Његов мали грех саблажњава више него велики грех других људи. Благо пак духовним пастирима, који верно испуњавају завет одсутнога милостивог Самарјанина, рукујући честито и разумно са Његова два сребреника. Доћи ће дан и час кад ће Господ свакоме од њих посебице рећи: слуго добри и верни, - уђи у радост господара свога (Мат. 25, 21)!

Испривавши ову многосадржајну и многозначајну причу Господ упита законика: шта мислиш дакле, који је од ове тројице био ближњи ономе што је био пао међу разбојнике? А он рече: онај који се смиловао на њега. А Исус му рече: иди и ти чини тако. Премда законик ни издалека није схватио сву дубину и ширину ове приче Христове, он је морао признати истинитост њену у онолико у колико ју је он схватио,

наравно само по њеном спољашњем сликовном смислу. Он није могао непризнати, да је милостиви Самарјанин био- истински и једини ближњи изубијаном и израњављеном човеку украј, пута. Он није могао рећи: свештеник је био његав ближњи, пошто је и свештеник као и он био Јеврејин. Нити је могао рећи: Левит је био његав ближњи пошто су обојица били од исте расе, од истог народа и од истог језика. Јер, то би се сувише противило чак и његовој, несавесној савести. Бескорисно је сродство по имену и по раси и по народности и по језику тамо где је потребна милост, и само милост. Милосрђе је нови темељ сродства које установљава Христос међу људима. То није увидео законик; но оно што је његов ум увидео у том једном даном случају, он је морао признати. Иди, и ти чини тако, вели му Господ. То јест: ако желиш да наследиш живот вечни, онда тако мораш читати заповест Божју о љубави, а не онако како је читате ви, законици и књижевници. Јер ви гледате у ту заповест као у златно теле, и обожавате је као идола, а не знате њен божански и спасоносни смисао. Ви сматрате ближњим само Јеврејина, јер цените по имену, и по крви, и по језику; чак не ни свакога Јеврејина него само онога сматрате својим ближњим, ко је припадник ваше партије, било законичке, или фарисејске, или седукејске; па чак не ни свакога партизана свога него само онога од кога имате користи, чести и похвале. И тако, ви сте заповест Божју о љубави протумачили као користољубље, и зато је та божанска заповест постала за вас право златно теле као оно под Хоривом коме су се клањала праоци ваши. Ви се, наиме, клањате тој заповести, но нити је разумете нити испуњавате. Вероватно да је законик могао схватити - причу Христову у овом смислу, и да је морао отићи застиђен. Он који је дошао да застиди! а колико би се тек морао он застидети, да је могао схватити да се ова прича још и лично на њега односи! Гле, и он је један такав путник из небеског Јерусалима за прљави Јерихон земаљски, путник кога су ђаволи обнажили од благодати Божје, изубијали, израњавили и оставили украј друма. Мојсејев закон и Пророци пролазе мимо њега и не могу да му помогну. И ево, сада када му Господ прича ову причу, милостиви Самарјанин већ се наднео над његову болесну душу, завија је и помазује уљем и вином. И он је то сам осетио, иначе не би признао истинитост Христове поуке. Да ли се он дао потом однети у гостионицу - тј. у цркву - и сасвим излечити, то Бог Свезнајући зна. Јеванђеље даље о том не говори.

И тако, обилазним путем Христос је довео овога законика да и несвесно у души призна Њега, Христа, као свога најближега и најсроднијега. Довео га је Господ на то, да и несвесно призна да речи: љуби свога ближњега као себе самога значе: љуби Господа Исуса Христа као себе самога. Нама пак остаје, да свесно и разумно то признамо и исповедимо. Наш најближи ближњи је Господ Исус, а кроз Њега ближњи су нам и сви остали људи који су у беди, и којима ми својим милосрђем у име Господа можемо помоћи. Над свакога од нас наднео се Господ Исус, и за свакога од нас Он је оставио она два сребрника да се лечимо док Он не дође. Док Он не дође у срца наша, тако да Га више не гледамо наднета над вама, него да Га гледамо уселена и уживљена у срцима нашим! Тада ћемо тек бити здрави, јер тада ће извор здравља бити у срцима нашим.

Но погледајте, како овом причом Господ спаја обе заповести о љубави у једну једину! Љубећи Њега као свога ближњега ми љубимо

тима и Бога и човека, и тако испуњавамо у један мах обе заповести о љубави. До доласка Господа Исуса у свет ове две заповести биле су подвојене. Но с Његовим доласком оне су се слиле у једно. У самој ствари савршена љубав не може ни бити подвојена нити односити се на два предмета. У Старом Завету оне су биле подвојене, јер Стари Завет је припремна школа за велику школу љубави. У припремној школи рашчлањене су ствари, које су органски спојене. Кад се тај уједињени и ваплоћени Организам љубави појавио у Господу Исусу, намах је та рашчлањеност и подвојеност постала као да је нема. Исус Христос је оваплоћена љубав и према Богу и према човеку. Од ове љубави нема веће у свима световима, ни временим ни вечним. И тако је донето у свет ново, сасвим ново начело љубави, нова и једина заповест о љубави, која се може и овако исказати: љуби Господа Исуса Христа Сина Божјег свим срцем својим, свом душом својом и свом снагом својом и свом мишљу својом; љуби Га као себе самог. Кроз ту ћеш љубав, једину и неразделну, љубити и Бога и људе. Напусти лажну наду, о, смртни човече, да ћеш икад моћи љубити Бога без и мимо Христа. И не заноси се лажју, да ћеш икад моћи љубити људе без и мимо Христа. Он је сишао с неба и наднео се над тобом, рањеним и болесним. Погледај у лице Његово и познај свој праобраз! Погледај главног и најближег Сродника свог! Само кроз Њега можеш постати истински сродник Богу и милостиви сродник људима. И кад познаш своје сродство с Њим, свако друго сродство земаљско изгледаће ти као сенка и слика правог и бесмртног сродства. Тад ћеш и ти ићи и чинити као Он; то јест сматраћеш бедне и жалосне и голе и рањене и изубијане и бачене украј друма као своје најближе сроднике, ближе од других сродника. И тад ћеш надносити, не толико своје колико Његово лице над њих; Његовим завојем завијаћеш им ране, а Његовим уљем и вином помазиваћеш их.

И тако, и ова прича, од које је кушач законик нешто мало схватио и користио се, обухвата собом и тумачи сву историју људску од почетка до краја, и сву историју нашега спасења од почетка до краја. Њом нас Господ учи, да само кроз Њега ми можемо постати сродници Божји и сродници људи. Само кроз то сродство с Христом добијају сва друга сродства наша благородство и достојанство. Њом нас Он позива на многозаслужену љубав према Себи, на љубав која нам истом светлошћу осветљава и Бога и људе, па чак и наше непријатеље. Јер и љубав према непријатељима могућа је само из једног и истог огњишта љубави, Господа Исуса Христа, Богочовека и Спаса нашег. Њему нека је слава и хвала, заједно са Оцем и Духом Светим - Тројици једнобитној и неразделној, сада и навек, кроза све време и сву вечност.

Амин!

ОМИЛИЈЕ СВЕТОГ ВЛАДИКЕ НИКОЛАЈА ЖИЧКОГ

НЕДЕЉА ДВАДЕСЕТ ШЕСТА ПО ДУХОВДАНУ

Јеванђеље о многим бригама и о изненадној смрти

Лука 12, 16-21. Зач. 66.

Господ Исус Христос дошао је међу људе да излечи душу људску од крадљивости. Јер је крадљивост тешка болезања душе људске.

Краде ли син од оца? Не; него слуга краде од господара. Онога часа када се Адамов синовски дух превратио у слугарски дух, његова се рука пружила ка забрањеном плоду.

Зашто краде човек туђу својину - да ли зато што му то треба? Адам је имао свега и није оскудевао ниучем, па ипак је пошао у крађу.

Зашто краде човек од човека, слуга од слуге? Зато што се пре тога усудио красти од господара свога. Увек човек прво краде од Бога па онда од људи. Прво је праотац људски машио се крадљивом руком за оно што је Божје, па су онда, и због тога, његови потомци постали лопови један другог.

Човек краде и од Бога, и од људи, и од природе, и од себе самог. Човек краде не само свима осећањима, него и срцем и душом и помислима. Но нема ниједне крађе, у којој ђаво није савезник човеков. Он је дошапач и наустник свих крађа; он человођ и началник свих крадљивих умишљаја. Нема лопова самца у целој свету. Увек најмање двојица иду у крађу, а трећи их гледа. Човек и ђаво иду у крађу, а Бог их гледа. Као што Ева није сама извршила крађу, него у друштву с ђаволом, тако никад нико није сам извршио крађу него вазда у друштву ђавола. Но ђаво није само вођ и саучесник у крађи него и проказивач крађе. Јер њему није стало до крадених ствари него до упропашћења душе човекове, до заваде и мржње међу људима, и до погубљења свега роца људског. Не ходи он у крађу због крађе него као лав ричући ходи и тражи кога да прождере (Петр. 5, 8). А да је Ђаво онај који побуђује душу на свако зло и сеје у души сваки кукољ, то је рекао и сам Господ Исус (Мат. 13, 39).

Сваком крађом коју човек учини краде ђаво један део душе његове. И душа навикнутог лопова све се више смањује и суши и пропада као плућа изједена сушицом.

Да би се човек спасао крадљивости, мора сматрати своју имовину Божјом а не својом. И кад употребљава своју имовину мора сматрати да употребљава оно што је Божје а не његово. Једући хлеб са своје трпезе мора благодарити Богу, јер хлеб није његов но Божји.

Да би се човек излечио од болезање крадљивости, мора сматрати и сву туђу имовину Божјом, и мора знати да кад краде од људи краде од Бога. А зар се може покрасти Онај чије се око никад не затвара?

А да би човек отерао од себе свога злог садруга у крађи и сејача свакога зла, мора бдити над душом својом, да ђаво не посеје крадљиве жеље и помисли у њу. И кад их нађе посејане, мора се старати брзо да их сагори огњем молитве.

Није ли луд онај човек који трчи за горим кад је познао боље? Није ли и луд и смешан онај лопов који ноћу обија туђи дућан да покраде крпе од памука, кад је у то исто време видео свога пријатеља где му је дотерао пред кућу пуна кола свиле и кадифе на дар?

Човекољубиви Господ Исус донео је Собом и отворио пред људима безбројна и несравњива блага небеска, и позвао их да узимају јавно и слободно, но само под једним условом: да прво одлепе своју душу од трулежних блага земаљских. Неки су Га људи послушали, пришли су

Његовим даровима, и обогатили се; а неки Га нису послушали него су остали при свом трулежном и краденом богатству. За опомену овим последњим Господ је испричао причу која се чита у данашњем јеванђељу:

Рече Господ причу ову: у једног богатог човека оброди се њива; па мишљаше у себи говорећи: шта ћу чинити? немам у што сабрати летине своје. Буд је иначе био богат, буд му се још оброди летина толико да није знао где ће је сабрати? Гледајући своја поља покривена родном пшеницом; и своје воћњаке и винограде са отежалим и опуштеним гранама од рода; и своје градине препуне разноврсног поврћа; и кованлуке своје препуне меда - овај богаташ није погледао к небу и радосно узвикнуо: слава Ти и хвала, Свевишњи и Свемилостиви Боже? Како си Твојом силом и мудрошћу извукао из црне земље оволико обиље! Како си Твојим сунцем налио сласт у све плодове земље! Како си сваком плоду дао диван изглед и нарочити укус! Како си ми стоструко наградио мој малени труд око свега тога! Како си се смиловао на слугу свога, и са препуним рукама просуо толико благо у крило његово! О, пречудни Господе мој, научи и мене да овим Твајим благом и ја учиним радост браћи својој и суседима својим! Да би се и они заједно са мном радовали, и заједно са мном благодарно славили и хвалили свето име Твоје и неисказану доброту Твоју! - Не; него место да се сети Дародавца толикик дарова, он прво брине где ће те дарове згомилати и у чему ће их чувати. Као лопов кад нађе на друму кесу новаца што не мисли ни откуда је та кеса ту ни чија је, него прво брине како ће је сакрити! Уствари и овај богаташ је прави лопов. Он не би могао рећи, да је све то обиље плодова дошло од његовог личног труда. И лопов се труди око крађе. Нити од његове вештине и памети. И лопов употребљава често много више вештине него ли орач и сејач. Богаташ нити се трудио нити се могао трудити око сунца и кише и ветрова и земље. А то су четири главне стихије које по Божјој вољи омогућавају плод биља и дрвећа. Према томе, тај обилни плод није његов ни због његовог ништавног труда нити пак по праву својине, пошто он није господар ни сунца, ни кише, ни ветрова, ни земље. Тај обилни плод је дар Божји. Како ружан изгледа човек у очима свију људи кад прими неки поклон од некога, па нити каже: хвала, нити се обазре на дародавца, него жури само да склони тај поклон на сигурно место! Честит просјак добије кору црна хлеба, па захвали даваоцу. А овај богаташ није захвалио Богу ниједном помишљу и ниједном речју на толиком обиљу жетве, чак нити иједним осмехом радости на толиком чуду и толикој благодати Божјој. Него место молитве, и благодарности, и песме Богу, и радости срца, њега одмах почиње мучити брига, како ће све то благо сабрати и сместити тако, да ниједно зрно не остане птицама небеским и да ниједна јабука не падне у крило сиромашних суседа његових.

И рече: ово ћу учинити: порушићу житнице своје и подигнућу веће, и овде ћу сабрати сва жита своја и блага своја. Ето што је главни труд неразумна човека! Место да се труди да поруши старога човека у себи и подигне новог, он улаже сав свој труд у рушење старих и подизање нових житница, нових амбара и салаша. Ако му опет и идућа година тако обилато роди, он ће се опет морати трудити и мучити око проширења старих или зидања нових житница. И тако ће житнице његове бивати из године у годину све шире и новије, а душа његова све ужа и старија. И

његово старо жито ће плеснивити као и душа његова. Њега ће окружавати завист и на њега ће се сипати клетва. Јер ће сиромашни људи гледати са завишћу на његово богатство, а гладни ће га проклињати због тврдичлука и себичности. И тако, његово богатство доприносиће пропасти и његовој и његових суседа. Његова душа пропадаће због тврдичлука и себичности, а душе његових суседа пропадаће због зависти и проклињања. Видите, како безуман човек може да употреби Божји дар и на своју и на туђу пропаст! Бог му је дао богатство ради благослова и спасења како његовог тако и његових суседа, а он га употребљује на проклетство и своје и других. Свети Јован Златоуст саветује све који су савету доступни: "Јеси ли се ти наситио - сети се гладнога. Јеси ли утолио своју жеђ - сети се жеднога. Јеси ли се згрејао - сети се замрзлога. Живиш ли у дому високом и богато украшеном - уведи у њега и бескућника. Јеси ли се навеселио на пиру - развесели тужног и жалосног. Јесу ли теби одали част као богаташу - посети и ти убоге. Јеси ли изишао радосним од свога књаза - учини радосним и све слуге своје. Ако будеш милостив и снисходљив према њима, то ћеш и сам добити милост при изласку душе из тела". Прича се за два велика испосника у египатској пустињи, како су молили Бога да им открије, да ли има когод у свету ко Њему боље служи од њих. И њима се заиста то открије; и заповеди им се да иду у то и то место, таквом и таквом човеку и сазнаће оно што су желели знати. Они дођу, како им је указано, и нађу једнога простога човека, по имену Евхариста, који се искључиво бавио сточарством. Како испосници нису видели на овом човеку ништа необично, то га упитају, како се он стара да испуни вољу Божју? После дужег устезања Евхарист им каже, да све што добије од своје стоке он дели на три дела: један део даје ништим и убогим; други део употребљује на гостопримство странаца; а трећи део задржава за себе и своју целомудрену жену. Чувши ово испосници похвале његову добродетел и врате се (Пролог, 17. Новембар) - Видите, да је милосрђе чак више и богоугодније и од најстрожијег поста. Но овај лакоми богаташ, о коме је реч у јеванђељу, није помишљао само како да прошири своје житнице и како да сабере све плодове са свога имања. Па што ће да ради када то учини? Ево нека он сам каже: и казаћу души својој: душо, имаш много блага лежећег на много година: почивај, једи, пиј, весели се! Како може душа јести и пити? Тело једе и пије оно што је у пољу сабрано, а не душа. Па богаташ и мисли на тело, кад говори о души. Његово душа толико је урасла у његово тело, и толико се изједначила с телом, да он њу зна још само по имену. Погубни тријумф тела над душом није се могао јасније изразити. Замислите једно јагње у псећој рупи, заврзено и заборављено у псећој рупи. Пас јури на све стране и довлачи у рупу храну за себе. И кад навуче пуну рупу меса, црева, костију од разних стрвина, он онда викне гладном јагњету: јагње моје, сад једи, пиј и весели се; ево, имаш хране за много дана! И после тих речи пас ће се наклопити сам да једе, а јагње ће продужити да гладује и од глади угинуће. Тако је исто поступио овај богаташ са својом душом као овај пас са гладним јагњетом. Душа се не храни храном која трули, а он јој нуди такву храну. Душа чезне за својом небеском домовином, где стоје њене житнице и њени источници, а он је прикива за земљу, и још јој обећава, да ће је држати тако приковану за много година. Душа се радује Богу, а он и не узима име Божје у уста. Душа се

гоји правдом и милошћу, а он и не помишља да својим богатством учини правду и милост бедним, јадним и наказним људима око своје куће. Душа хоће чисту небесну љубав, а он сипа маст у огањ страсти, и смрдљивим димом од тога кади душу. Душа тражи свој накит; а њен је накит: љубав, радост, мир, трпљење, доброта, милост, вера, кротост, уздржање (Гал. 5, 22-23); он ју пак кити пијанством, ждерањем блудом и сујетом. Како да не липше травоједно јагње поред месождерног пса? Како да не умре душа притиснута тешком лешином телесном?

Но није све безумље овога богаташа у томе што нуди месо јагњету, односно телесну храну души, него још и у томе што се он прави господаром времена и живота. Јер гле, он се спрема да једе и пије на много година. А чујте шта му Бог на то одговара:

а Бог му рече: безумниче, ове ноћи узеху душу твоју од тебе; а што си приправио чије ће бити? Тако му рече Господар живота и света, и заповедник времена и смрти, којему је у руци душа свега живота и дух свакога тела човечјега (Јов. 12, 10). Безумниче, зашто не мислиш умом него трбухом? Као што није био у твојој власти дан твога рођења, тако није ни дан твоје смрти. Господ је упалио свеће земаљског живота кад је Он хтео, Господ ће их погасити кад Он хоће. Као што твоје богатство није могло ускорити час твога доласка у свет, тако оно не може одложити ни час твога одласка из света. Зависи ли од тебе свануће и смркнуће дана? Зависи ли од тебе кад ће ветар почети дувати и кад ће се утишати? Толико исто зависи од тебе и рок твој на земљи! И толико исто зависе од тебе твоје житнице и пивнице, и твоји торови и обори. Све је то Божја својина, исто онако као и твоја душа. Свакога дана и свакога часа Бог може узети Своје од тебе и дати другоме. Његово је све још за твога живота; Њсгово ће бити све и после твоје смрти. У Његовим је рукама и твој живот и твоја смрт. Зашто онда говориш о многим годинама унапред? На минуте је избројан твој живот, човече. И твој последњи минут може откуцати још данас. Зато се не брини о сутрашњем дану, шта ћеш јести, и шта ћеш пити, и у што ћеш се оденути; него брини више, много више брини, с каквом ћеш душом изаћи пред Бога, Створитеља и Господара свога. Брини се више о царству Божјем, јер то је храна твоје душе (Мат. 6, 31-33).

Ову причу завршава Господ речима: тако бива ономе ко себи сабира благо, а не богати се у Бога. Како му, дакле бива? Изненадно раставља се он од свога богатства и душа му од тела. Богатство се предаје другом, тело се предаје земљи, а душа иде у место црње од гроба, где је плач и шкргут зуба. Њега неће срести ниједно добро дело у царству небеском, да би душа његова ту имала места. Њсгово име неће се наћи записано у Књизи живих, те неће бити ни знано ни прозвано међу блаженима. Он је примио своју плату, на земљи, и богатства Божја на небу неће се показивати души његовој.

О, како је страшна изненадна смрт! Кад човек мисли да сасвим чврсто стоји на земљи, земља се може наједанпут да отвори и прогута га, као што је прогутала Датана и Авирона (5. Мојс. 16, 32). Кад се богозаборавни веселјак спрема да се још годинама и годинама весели, пада огањ и сагорева га као Содом и Гомор. Кад човек мисли да се добро осигурао и код Бога и код људи, наједанпут пада мртав као Ананија и Сапфира (Дела ап. 5, 1). Изненадном смрћу грешник наноси две штете, и себи и својој родбини; себи, јер непокајан умире; и родбини, јер је

изненађује неочекиваним ударом и оставља послове своје неуређене. Благо оном ко се поболи пред смрт, и претрпи муке и страдања. Томе се даје прилика и могућност, да се још једном свесно обазре на цео свој живот; да прегледа и преброји грехе своје; да се покаје за све зло што је учинио као и да зариди пред Богом и очисти душу своју сузама, и умоли Бога за опроштај; и још да и сам опрости свима оним који су њега вређали и злобили за живота; да благослови све пријатеље и све непријатеље своје; да опомене децу да се боје Бога, да се сећају часа смртнога и да благовремено богате своју душу вером, молитвом и милостињом. Погледајте, како су умирали Божји угодници и праведници у Старом Завету: Аврам, Исак, Јаков, Јосиф, Мојсеј и Давид. Сви они болују пред смрт, и у болести својој не испуштају имена Божјега из својих уста. И сви остављају добре аманете својим потомцима и благосиљају их. Таква је нормална смрт праведника. Но рећи ћете: а зар нису многи праведници изненадно погинули у ратовима? Не, нису. Праведници никад не умиру изненадно. Они се увек спремају за смрт, и свакога дана очекују растанак са овим животом. Срцем својим они се непрестано кају и исповедају пред Багом, и прослављају име Божје. То чине праведници и у миру и благостању; а још више чине они то у рату, у напасти и искушењу. Њихов цео живот јесте стално приготовљавање за смрт. Зато они никад и не умиру изненадно.

Приготовљавати се за смрт то и значи богатити се у Бога. Јер само они, који истински верују у Бога и у други живот прилагођавају се за смрт, односно за онај други живот. Неверни се никад не приго-

товљавају за смрт: они се приготовљавају за што дужи живот овде на земљи. Зато се они боје и да мисле о смрти, а још мање старају се о богаћењу у Бога. Ко се пак приготовљава за смрт, тај се приготовљава и за вечни живот. А какво је то приготовљавање за вечни живот, познато је сваком хришћанину. Мудар човек сваки дан утврђује своју веру у Бога, и брани срце своје од неверовања, сумње и злобе, као што мудар домаћин брани свој виноград од злих мушица и скакаваца. Мудар човек брине се сваки дан да испуни заповести Божје делима праштања, милосрђа и љубави. Тако се он богати у Бога. Оно што му је најмилије и најдрагоценије не држи мудар човек у житницама и кошевима него полаже у руке Божје. То је душа његова. То је највеће Благо његово; једино Благо које не труне и не умире. Сваки дан мудар човек има готов обрачун са овим светом, и спреман је да легне и умре са постојаном вером, да ће оживети и пред лице Божје изаћи. ("Мисли сам у себи и говори: ја нећу остати у овоме свету дуже од данашњег дана - и никад нећеш сагрешити пред Богом" Свети Антоније Велики).

Нема ништа лакомисленије него рећи: да ми је да изненадно умрем, и да своје смрти и не осетим! Тако говоре безумни и безбожни. Ко од апостола, светитеља и свих богоугодника умре у сну? Или кога од њих прогута земља? Или кога спали огањ? Ко од њих изврши самоубиство? Зато умни и побожни говоре: нека буде воља Божја! Боље да годинама болујемо и будемо у квргама и грчевима од болести него да изненадно непокајани умремо. Јер и муке овога света брзо пролазе као и радости. А у ономе свету нема ништа привремено и пролазно, него је све вечно, била мука или радост. Боље, дакле, да се мало помучимо и поболујемо овде него тамо. Јер је тамо несравњено дужа мера и бола и радости. Нека буде воља Божја! Молимо се, дакле, Свевишњем Богу, да нам не

пошље изненадну смрт усред наших грехова и безакоња, но да нас поштеди као што поштеди цара Језекију (Ис. 38, 1), и да нам да дана за покајање. По милости Својој да нам да знак приближења смрти наше, да би могли брзо учинити још неко добро и спасти душу своју од огња вечнога. Да би се тако и наше име нашло у Књизи Живих, и да би се и наше лице видело међу праведницима у царству Христа Бога нашега. Њему нека је слава и хвала, са Оцем и Духом Светим - Тројици једнобитној и неразделној, сада и навек, кроза све време и сву вечност.

Амин!

ОМИЛИЈЕ СВЕТОГ ВЛАДИКЕ НИКОЛАЈА ЖИЧКОГ

НЕДЕЉА ДВАДЕСЕТ СЕДМА ПО ДУХОВДАНУ

Јеванђеље о згрченом телу и згрченим душама

Лука 13, 10-17. Зач. 71.

Господ Исус Христос посетио је земљу у сили и смирењу, да научи људе богољубљу и човекољубљу.

Људи су безсилни сами по себи; богољубље их налева силом. Људи су охоли сами по себи; човекољубље их испуњава смирењем.

Од богољубља долази и човекољубље. Од осећања божанске силе долази смирење. Свако човекољубље без богољубља је лажно; а свака друга сила сем божанске је охола и немоћна.

Но човек је био изабрао нешто треће, што није ни богољубље ни човекољубље; изабрао је самољубље - зид, који га одељује од Бога и од људи, и потпуно осамљује.

Љубећи једино самога себе човек не љуби ни Бога ни човека. Он чак не љуби човека ни у самом себи; он љуби само своје мишљење о себи, своју самообману. Кад би он љубио човека у себи, он би у исто време љубио и слику Божју у себи, и он би убрзо постао богољубив и човекољубив. Јер би тражио и у другим људима човека и Бога, предмете своје љубави.

Но самољубље уопште није љубав но одрицање Бога и презирање људи, било то јавно или притајено.

Самољубље није љубав него болест, и то тешка болест, која неизоставно вуче собом и друге болести. Као што богиње неизоставно производе собом огањ у целој телу, тако самољубље производи огањ зависти и гњева у целој души. Самољубљив човек испуњен је завишћу према онима који су бољи од њега, или богатији, или ученији, или поштованији међу људима. А са завишћу иде неразднојно и гњев, као пламен уз огањ; потајени гњев, који овда онда избије, и избивши објављује сву ругобу болеснога срца људског, затрованог отровом самољубља.

Данашње јеванђеље износи нам једну јасну слику предивнога Христовог човекољубља с једне стране и ругобног фарисејског самољубља са завишћу и гњевом с друге стране.

У време оно, кад учаше Исус у једној зборници у суботу, и гле, беше онде жена која имаше дух недуга осамнаест година, и беше згрчена, и не могла се никако исправити. Суботни дан био

је дан заједничке молитве за Јевреје као што је за нас Хришћане Недељни дан. И ако је Господ Исус често ходио у пустињу и самоћу, где је проводио по целе ноћи на молитви, Он није избегавао ни заједничке молитве у зборници с народом. И уђе по обичају своме у дан суботни у зборницу, каже јеванђелист за Њега на другом месту (Лк. 4, 16). Он је, дакле, имао обичај ходити у дом молитве, и није избегавао свенародне молитве. И ако то Њему није било потребно, Он је то чинио из смирења, и нама за поуку. Данас ћете пак чути од многих како гордо зборе: ја се молим код своје куће, и није ми потребно ићи у цркву на молитву! Тако говори неразум и гордост. А пример Христов јавно нас учи, да треба чинити и једно и друго: и молити се тајно у самоћи, и јавно у цркви са осталом браћом.

Но Господ Исус није ходио у цркву само да се моли, него и да учи људе. Колико је и колико пута Он тумачио Свето писмо у цркви, колико предивних поука дао људима, колико медних речи изговорио, које нису записане у Јеванђељу! И сви се дивљаху речима благодати које излажаху из уста његових (Лк. 4, 22). Многе, премноге од тих животворних речи благодати нису дошле до нас, но ипак дошло је до нас онолико колико нам је довољно за мудрење и спасење.

Но Господ Исус ходио је у цркву још и зато да према указаној прилици помогне људима и моћним делима, и тако засведочи Своје божанство и своје спаситељство. Такво једно моћно дело Он је учинио и овом приликом, о којој је реч у данашњем јеванђељу. У зборницу је била дошла и једна згрчена жена, згрчена од злог духа, и то згрчена не за недељу или месец или годину дана него за пуних осамнаест година. И не могла се исправити. Погњурена главом коленима ова бедница није могла видети ни звездано небо над собом ни човечја лица око себе. Тако се зли дух постарао да унакази потомке Адама и Еве заводећи ове лажним обећањем, да ће бити као богови, ако само њега послушају! И на место да постану боговима праоци људски обрели су се наједанпут обучени у зверску кожу и у прашину, а ова њихова потомкиња била је тако наказно згрчена, да је морала служити на језу људима и на страх животињама. Ето боговске части коју је ђаво обећао људима! И не могла се исправити. Осамнаест година не могла се исправити, него гмизаше по земљи искривљена као тетива, главом уз колена. Зар је то живот? То није живот него осуда. Недуг те жене био је тако страхан и тако дуготрајан, да они који су је први пут видели склањали су се од ње, а они који су је дуго гледали нису је више ни видели као људско биће него као суво искривљено дрво, које ни за шта друго није до да се посече и у огањ баци. Та отврдлост људи према наказнима није заиста мање наказна од наказе.

Но, гле, ево Човекољупца, који се с пажњом и сажаљењем обазре на ово бедно људско створење, и који у њему не виде суво и искривљено дрво него кћер Аврамову, душу створену од Бога и достојну милости Божје.

А кад је види Исус, дозвола је и рече јој: жено, опроштена си од болести своје. И метну на њу руке, и одмах се исправи и хваљаше Бога. Ово дивно чудо сотворио је Господ не по молби нити по вери ове жене него по Својој сопственој побуди и моћи. Није ли ово јасан утук свима онима који би злурадо хтели да умање божанску величину чуда Христових говорећи као тобож да су та чудо била могућа само због аутосугестије оних над којима су се и збила? Где је и траг од неке гатарске аутосугестије код ове згрчене жене? Она није могла ни видети лице Христово од згрчености своје. Она није ни замолила Христа за милост, нити је и једним знаком изразила своју веру у Њега. Не само то, него та жена није била ни у близини Христовој, нити је она прва к Њему пришла, него Он њу дозвола. Као пастир кад угледа своју овцу заврзenu у трње, полумртву и безгласну, па јој се он први јави! Тако и жалостивни Господ, Пастир Добри, први се јави овој Својој овци, заврзеној од Сатане. Прво Он ослови њу: жено! Не каже: богаље! ни: накарадо! ни: сенко живота! ни: грешнице! него: жено! Самом том речју Господ јој повраћа изгубљено достојанство њено. Потом је опрашта од болести, и најзад ставља пречисте руке Своје на њу. Да би тако био савршен дар небесног Дародавца што га Он дарује земнородним! Прво - сажалив поглед, друго - моћна реч, треће - милујућа рука. Све оно чега је ова жена била лишена пуних осамнаест година. Он јој даје. Јер ако се кад неко и сажалио на њу, сажалење то није било чисто него помешано са страхом за себе и поноситошћу собом; иако ју је кад неко ословио, ословио ју је по нужди и утекао од ње, и ако је неко опет по нужди морао се дотаћи ње, дотицао се врховима прстију брзо журећи да опере своје прсте. А Господ Исус је нарочито дозвола к Себи, и говори јој лековите речи, и ставља на њу обе Своје лековите руке. Он се опходи према овој непознатој жени као отац према кћери својој. Да је оволика милост била упућена на црну земљу или на јарко сунце, земља би се морала потрести и сунце заплакати. Но ова милост је била упућена на згрчену жену, и жена се одмах исправи. Како се исправи крива кичма и не сломи се? Како се покрете непокретни врат и не беше болно? Требало је милиони година да прођу, говоре бесловесни умови у наше доба, да се кичма мајмунска усправи и да мајмун постане човек! Тако говоре, јер не познају силу и моћ Живога Бога. Гле, требало је ваљда само један секунд, па да се на једну реч Господа Исуса исправи кичма женина, кривља много од кичме мајмунске! Но, како се исправи кичма? како се покрете врат? како наказа поста здрав човек? како се заврзена овца одреша? како безгласна мумија доби аваз и усуди се проговорити? О свему томе не питај, него иди и хвали Бога као што га и ова жена хваљаше. И одмах се исправи и хваљаше Бога. Видите, како је код ове жене са оздрављењем тела оздрвила и душа! Јер само здрава душа зна да хвали Бога за свако добро ма с које стране и ма од кога оно дошло, док нездрава душа заборављајући Бога као Дародавца хвали и слави смртне руке кроз које често Бог даје људима Своје дарове. А Господ Исус баш је и хтео да научи људе, да вазда хвале и славе Бога. Тако, Он нареди исцељеном лудаку Гадаринском: врати се кући својој, и казуј шта ти учини Бог (Лк. 8, 39)! И на све стране где је Господ чинио моћна чуда људи се дивљаху и хваљаху Бога. Отуда је Христос и могао при разстанку са овим животом рећи: Оче, ја прославих тебе на земљи (Јов. 17, 4)! Не служи ли све ово за укор нама који кад учинимо неко добро људима

тражимо да људи хвале нас место Бога? Свако добро што примамо од људи, не примамо од људи него кроз људе. То Отац шаље поклоне деци Својој преко деце Своје. Јер то је Његова радост и Његово благоволење, да тако чини. Њему припада сва слава и хвала кроз све векове и сву вечност.

Но с овим се прича јеванђелска не завршује. До сада смо чули само чудо светлости, а сад, ево, да чујемо чудо таме.

А старешина од зборнице расрди се што је Исус исцели у суботу, и одговарајући рече народу: шест је дана у које треба радити, у те дакле долазите а не у дан суботни. То говори озлобљени син таме. Као да је Сатана изишавши из грчене жене ушао у њега! То говори самољубље, праћено својим нераздвојним пратиоцима: завишћу и гњевом. Христос лечи, а он гата. Христос дреша од сатанских уза један живот људски, а он гата са данима! Христос изгони злог духа из болеснице, а он се гњеви што га изагна на ова врата а не на она! Христос отвара небо људима и показује Живога Бога, а он се срди што да Он отвори небо изјутра а не увече! Христос са свећом улази у тамницу сужњима, а он Га укорева што то није одложио за други дан! Заиста, овај старешина је чудотворац своје врсте! Замишљена чуда у његовом срцу у том тренутку била су ужасавајућа, само што му је оскудевала моћ да их изведе. У том тренутку да је могао он би претворио и Христа и исцељену жену и све присутне који се задивише Христу у прах и у дим. И да је могао он би пре наредио, да пола тога града пропадне под земљу само да се не деси оно што се десило у његовом немоћном и злобном присуству. Но сва та црна чуда ђаволска лежала су безсилно у његовом срцу, и једва су се могла довући од срца до језика и исказати своје име. А име им је било Сатана, а презиме пакао. Видите, како је страшљиво и подло увређено самољубље! Овај самољубиви старешина се не усуђује укорећи Христа, него укорева народ. У самој ствари он срцем укорева само Христа а не народ, но језиком казује друкчије. Јер шта је народ ту крив? Ако је неко још крив за то добро дело, крива је она исправљена жена. Но шта је и та бедна жена крива? Она није трчала за Христом и молила Га да је излечи. Напротив, Христос је њу дозвола и излечио савршено мимо њене наде и мимо ичијег очекивања у зборници. Јасно је, дакле, да ако је ко крив за све то, крив је Христос. Па ипак старешина зборнице не сме да погледа у очи Христу и да изрече: ти си крив! него управља своју жаоку на сав народ, и укорева народ. Има ли очигледнијег и подлијег лицемерства? Зато га Господ и назва лицемером:

А Господ му одговори и рече: лицемере! сваки од вас у суботу не одрешује ли свога вола или магарца од јасала, и не води ли да га напоји? А ову кћер Аврамову коју свеза сатана ево осамнаеста година не требаше ли је одрешити из ове свезе у дан суботни? Господ познаје срца људска, и Он зна, да старешина зборнице срцем упућује прекор Њему, и ако га он језиком упућује народу. Знајући то Господ не може да дозволи, да народ трпи прекор за оно зашто је само Он одговоран. Светлији од сунца и чистији од кристала Господ не може да лицемери, то јест: да се прави невешт и да ћути када се неко други због Њега кара. И зато док немоћни и неодговорни народ ћути и трпи неправедни прекор од стране свога старешине Господ отвара уста и одговара. Лицемере! ословљава Он старешину, јер му чита срце његово. Зар се сме у суботу помагати стоци а не сме људима? Во и магарца не остају ниједан дан неодрешени од

јасала и неизведени из таме на светлост и ваздух, а ова жена осамнаест година стоји неодвезана од сатанског проклетства, и ти се још љутиш што се и њој даде слобода? Заиста и тебе је Сатана везао не мање него њу. Њој је он везао главу за колена, а теби је везао душу за суботу. Она се, ево, одвеза, а ти оста везан. Зашто се и ти не одвезујеш? Субота је дата људима да их подсети на Бога више од других дана. Не подсећа ли ово дело исцељења жене на Бога више и од ове данашње суботе и од свих субота од Мојсеја до данас? Није ли, дакле, ово дело веће од суботе? И зар не видиш да је овде Онај који је већи од суботе? и не само од суботе него и од цркве (Мат. 12, 6)? Зар не осећаш ти, мали старешино синагоге, да пред тобом стоји Старешина душа људских? О, кад би ти знао, како се сви дани и ноћи пред Његовим погледом брзо сусстижу на једном истом ушћу у вечност!

Но, гле, како Господ још једну част указује оној жалосној жени: Он је назива ћерком Аврамовом! Тиме Он хоће не само да нагласи величину вредности живе људске душе уопште, над бесловесним створењима, као што су во и магарац, него још и узвишеност те згрчене и везане жене над овим лицемерним старешином зборнице. Да је та жена била благочестива и богобојажљива, види се прво из тога што се и поред свог страшног недуга трудила да долази у зборницу, да слуша реч Божју и да се моли Богу; а друго још и из тога што чим је оздравила и усправила се она је одмах стала хвалити Бога. Тако је и праотац Аврам био захвалан Богу за свако добро а стрпљив у страдањима, и то без и најмањег малаксавања у својој вери у Бога. Ово је, дакле, права кћи Аврамова, и то не само по крви него и по стрпљењу и побожности, и то вернија кћи Аврамова од овога старешине, који се као уопште све старешине јеврејске поносио својим аврамовским пореклом. Уствари он је издајник Аврама, а ова жена је права кћи Аврамова. Како, дакле, њој да се не помогне? Шта ту смета субота? Субота је била одређена за одмор човеку. И благословио је Господ дан одмора (2 Мојс. 20, 11). Но не треба ли и душа да се одмори, а не само тело? А душа се не одмора нерадом и лежањем као тело него добрим делима, делима милосрђа, делима богоугодним. То је прави одмор душе, јер то појачава здравље душе, и повећава моћ и радост њену. Несумњиво, да ми треба у дан празнични да чинимо добро и стоци, но тим пре треба да чинимо добро људима. Не забрањује Господ да се у дан празнични не води брига о волу и магарцу и да се не дреше и не изводе на појило, али наређује да се тим пре чине добро дела људима. Такав је био смисао празновања седмога дана, такав је био дух закона Божјега. У својој духовној помрачености и моралној пропасти старешине јеврејске су само могли још да гледају у слова закона, и та слова да обожавају. И тако закон место да буде вођ на путу овога живота претворио се био у лешину коју су они вукли за собом. Место да им закон буде пламена свећа у мраку, он је постао угашени пепео у златноме суду, коме су се они клањали онако исто као негда њихови преци златноме телету. Но у овоме случају није ревност према закону разјарила старешину зборнице против Христа колико његово болесно самољубље. Како то да се неко може показати моћнији, и мудрији, и милостивији у зборници од њега? Он тобож ревнује за закон Божји, међутим цеди језиком гној из свога рањавог срца! И зато га још Христос назива лицемером.

Својим одговором, оштрим као мач и јасним као сунце, Господ је ућуткао и постидео не само старешину него и све противнике Своје.

И кад он ово говораше стиђаху се сви који му се противљаху, а сав народ радоваше се за сва његово славна дела. Како је лако одбранити човекољубиво дело! Бог стоји иза таквог дела као сведок и штит, и добро дело даје неоодољиву речитост језику. Знајући све тајне на небу и на земљи Господ Исус знао је и ову тајну, у коју сумњају маловерни, који траже адвокате и за добру ствар као и за рђаву. Зато Господ и саветује Својим ученицима, да кад их изведу из зборнице, и на судове и пред поглаваре, не брину како ће и што ће одговарати, јер нећете ви говорити него Дух Оца вашег говориће из вас (Лк. 12, 11-12; Мат. 10, 10 19-20)! Погледајте, како архиђакон Стефан одговара пред својим мучитељима! Па како одговарају негдашњи рибари, Петар и Јован! Па апостол Павле! Тако не одговарају људи који се из књиге уче него само они које учи Дух Божји. Тако не говоре адвокати нити смртни људи уопште - тако само Бог говори. Још премудри цар у старо време пророчки је исказао једну истину јеванђелску рекавши: човек спрема срце, али је од Господа што ће језик говорити (Приче 16. 1). Христов одговор старешини зборнице био је такав, да је изазвао стид код противника а радосг код свега народа. Народ се радује, јер види у Његовим речима блесак победе добра над злом као што га пре тога виде у Његовом чуду над згрченом женом, као и у многим другим славним делима Његовим. Радоваше се за сва његова славна дела. Тек је једно славно дело било учињено и разглашено, долазило је друго, па треће, па сва друга редом. И једно чудо потврђивало је друго; свако последујуће сведочило је о истинитости предходећег; а сва укупно стварала су радост међу безрадостним и наду међу безнадежним, утврђивала веру међу маловерним, крепила добре на путу добром а одвраћала залутале од пута лутања, ширећи на све стране разговоре међу људима, да је Бог посетио Свој народ и да је царство Божје близу.

Ово данашње јеванђеље довољно је поучно и кад се површно чита: но оно има и један свој унутрашњи смисао необично поучан за наш духовни живот. Згрчена жена означава згрчени ум сваког оног ко не стоји близу Христа Господа. Имајући згрчен ум човек не може сам својом силом да се исправи ка Богу и небу непрестано пузи по земљи, хранећи се земљом, учећи се од земље, тужно веселећи се од земље. Згрчен ум је у исто време скучен и ограничен ум, јер он себе чини зависним од чувстава; он верује само чувствима; он тражи своје порекло међу животињама; он тражи своје задовољство у јелу и пићу, он не зна за Бога, нити за свет духовни, нити за бесмртни живот, па зато опет не зна ни за вишу, небесну радост, неутешан је, страшљив, пун муке, и туге, и злобе. Господ Исус дозива к Себи такав ум, да га он исправи, просвети и обрадује. Ако Му брзо приђе као оно згрчена жена, заиста бива исправљен, просвећен и обрадован, и свом силом својом хвалиће и прослављаће Бога. Ако ли Му не приђе, он ће помрчати и сасвим умрети у греху своме, као што је и казао Господ неверујућим Јеврејима: помрећете у своме греху (Јов. 8, 21). Тако бива са умом чулним, земаљским, згрченим до земље, пузећем по земљи. Но не бива боље ни са умом слабомоћним и од греха ослабљеним, који не верује да је ни оно истина што он држи за истину а нема моћи да се отресе неистине и да приступи Истини. И кад чује позив Истине, он одмах налази изговора

говорећи: данас је субота, не могу, - ти ме ниси позвала у згодан дан! Или: твој позив је оштар, не могу - требала си ме позвати другим речима! Или: ја сам млад и бујан, не могу - требала си очекаати с твојим позивом, док се ја још мало забавим лажју! Или: ја имам жену и децу, не могу - требала си се ти прво о њима побринути, па тек онда мене позивати! Или још друго, и десето, и стото! Раслабљени ум увек ће наћи неки смешан разлог, да не пође за Истином. А Истина виче једном, и двапут, и трипут, и одлази, а раслабљени ум остаје пузећи по прашини и умирући у греху. А ко за овога живота одбије позив Истине, смрт ће доћи изненадно, узеће га, и закључати за њим врата земаљског живота. И такав онда нити ће моћи дочекати повратка у овај живот, нити покајања у оном, нити милости на Суду Божјем.

А смрт је близу, и Суд Божји је близу - две страшне опомене да и наше покајање треба да буде близу. Не буде ли наше покајање ближе и брже од смрти и Суда Божјег, оно ће онда увек за увек бити далеко од нас. Сада је оно у нашим рукама, и ми се можемо користити њиме још за неко кратко време. Пожуримо се, дакле, да се користимо покајањем, јер то је први и почетни лек за душу људску. Само се покајмо, и онда ће нам се одмах отворити даља врата и казаће нам се, шта нам даље треба чинити. Док је год човек у овој смртном телу, његов дух је увек згрчен, више или мање. Но Христос позива све згрчене духом, и душом, и умом. Он једини може да исправи оно што овај свет са пакленим силама искриви. Човече! Жено! Дете! дозива нас Он, хотећи тим именима да уздигне наше достојанство и покрије наша права имена срама и греха: слепци! богаљи! губавци! просјаци, и хотећи да замукле и блатом напуњене трубе духа исправи, очисти и учини их гласовитим трубама славе Божје. Да би трубећи славу Божју и ми се прославили у царству светлих ангела и прослављених светитеља на небу, у царству Христа Бога нашега. Њему неко је слава и хвала са Оцем и Духом Светим - Тројици једнобитној и неразделној, сада и навек, кроза све време и сву вечност.

Амин!

ОМИЛИЈЕ СВЕТОГ ВЛАДИКЕ НИКОЛАЈА ЖИЧКОГ

РОЖДЕСТВО I

(На Навечерју и Јутрењу Рождества Христова)

Јеванђеље о Првенцу

Матеј 1, 18-25. Зач. 2.

Ко са послушноћу и смирењем приђе Господу Исусу Христу, тај неће никада више пожелети, да се одвоји од Њега.

Почетна вежбања регрута за војску Христову јесу вежбања у послушности и смирењу.

Са послушношћу и смирењем почиње нови свет, нова твар, ново човечанство. Стари свет је погазио послушност према Богу и смирење

пред Богом, и тиме је порушио мост између земље и неба. Духована грађа за обновљење тога моста јесу, на првом месту, послушност и смирење.

Док је Адам био богат послушношћу и смирењем, дотле је он једва могао правити разлику између свога духа и духа Божјега, између своје воље и воље Божје, између својих мисли и мисли Божјих. Он није могао ништа ни осећати, ни штети, ни мислити, што није било у Богу и од Бога. Као ангели Божји тако је и Адам стајао у непосредној близини Бога, и из непосредне близине гледао је у праизвор светлости, мудрости и љубави. Није му било потребно палити некакву своју свећу живећи у самоме сунцу. Његова свећа у сунцу нити би горела нити би светлила.

Но када је Адам прекршио послушност и изгубио смиреност - а то двоје увек једновремено се или губи или добија - тада је његово непосредно општење с Богом пресечено, мост порушен, и он је пао у страшну таму и мемлу, у којој је могао светлити себи својом свећом, коју му је ипак милост Божја дала онда када га је правда Божја истерала из Раја. Тада је он не само почео правити разлику између себе и Бога, између своје воље и воље Божје, својих осећања и осећања Божјих, и својих мисли и мисли Божјих, - не само почео правити и увиђати разлику, него је једва, овда-онда у часовима просветлења, могао запазити сличност своју с Богом.

Авај, у , такав бездан био је сурван својом непослушношћу и гордошћу онај, који је првобитно био створен по образу и подобију саме Свете и Божанске Тројице ("У човеку непорочном образ Божји био је извор блаженства, у човеку палом он је само надежда блаженства" - Филарет Московски: Слово на Ваведеније)! Авај, сви смо ми потомци Адамови, сви - ниски изданци из пања посеченог кедра, који се негда величанствено узвишавао и вијао над свима Божјим створењима у Рају, ниски изданци обузети високим коровом сурове природе, која се као завеса спустила између нас и праизвора бесмртне љубави.

Погледајте само како, као на удар магичнога штапа, непослушност и гордост људскога праоца наједанпут мењају сву твар около њега, и он бива окружен читавом војском непослушних и погорђених!

Док је Адам био послушан и смирен пред својим Творцем, дотле је сва његова околина дисала послушношћу и смирењем. Но каква промена сцене у једном тренутку! У тренутку Адамова пада, Адама окружавају све само непослушни. Ту је покрај њега непослушна Ева. Ту је главни носилац непослушности и гордости - дух непослушности, Сатана. Ту је и сва природа, непослушна, збунтована и луда. Воће, које се дотле топило од сласти у човековим устима, почиње га ударати својом горчином. Трава, која се повијала као свила под његовим ногама, почиње га гребсти као боца. Цвеће, које се радовало кад га цар њен мирише, почиње се оклопљавати трњем, да га одбије од себе. Зверови, који су се као јагањци умиљавали око њега, почињу налетати на њ са оштрим зубима, и очима пламтећим од гнева. Све узима немиран и претећи став према Адаму. И најбогатији од све створене природе осетио се најсиромашнији. Пре тога обучен у славу архангелску, сада се осетио унижен, усамљен и - наг; тако наг, да је морао да позаима од природе одело својој наготи, и телесној и духовној. За евоје тело почео је позаимати кожу од животиња и лишће од дрвећа, а за свој дух почео је позаимати од свих ствари - од ствари! - знање и умење. Онај који је

дотле пио са препуног извора живота, сада је био принуђен да ходи за стоком, да се сагиње у блато, и пије из стопа сточних, како при физичкој тако и при духовној жеђи.

Погледајте сада Господа Христа и Његову околину. Све само послушност и смирење! Архангел Гаврил, представник ангелске послушности и смирења; Дева Марија - послушност и смирење; Јосиф - послушност и смирење; пастири - послушност и смирење; мудраци источни - послушност и смирење; звезде небеске - послушност и смирење. Послушне буре, послушни ветрови, послушна земља и сунце, послушни људи. послушна стока, послушан и сам гроб. Све је послушно Сину Божјем, Новом Адаму, и све се смирава пред Њим, јер и Он је бескрајно послушан према Своме Оцу и смирен пред Овим.

Познато је, да уз многе земаљске усеве, које човек сеје и негује, радо ничу и неке друге траве и прорашћа, несезана и ненегована. Тако и са добродетељима: будеш ли марљиво сејао и неговао послушност и смирење у души твојој, видећеш, да ће убрзо поред њих нићи и цела кита осталих добродетељи. Једна од првих јесте простота, унутрашња и спољашња. Послушну и смирену Деву Марију краси истовремено и чедна простота. Тако исто и праведнога Јосифа, тако и апостоле, и јеванђелисте. Погледајте само, с каквом беспримерном простотом описују јеванђелисти највеће догађаје у историји људскога спасења, у историји васељене! Можете ли себи представити, с каквом би опширноћу и театралношћу један светски књижевник описао, рецимо, васкрсење Лазарево, да је случајно могао бити очевидцем тога догађаја? Или, какву би нафразану и надувену драму написао о свему ономе, што се дешавала у души послушнога, смиренога и простога човека Јасифа у оном тренутку, када је дознао, да је његова штићеница и обручница бременита? Све ово пак описује јеванђелист у данашњем јеванђељу свега са неколико простих реченица:

А рођење Исуса Христа било је овако: кад је Марија, мати његова, била обручена Јосифу, а још док се не беху састали, нађе се да је она трудна од Духа Светога. Пре тога јеванђелист је описивао родослов Господа Исуса, или боље рећи: родослов праведног Јосифа, из племена Јудина а од колена Давидова. У томе родослову јеванђелист је ређао људе, рођене од људи, путем и начином природним, како се сви смртни људи у свету рађају. Наједанпут почиње описивати рођење Господа и вели: А рођење Исуса Христа.... као да покаже са оним А необичност и надприродност Његовог рођења, које се сасвим издваја од начина рођења свих набројаних предака Јосифових. Марија, мати Његова, била је обручена Јосифу. У очима света то обручење могло се сматрати као увод у брачни живот; но у очима Марије и Јосифа то се није могло тако сматрати. Исплакана од Бога, Дева Марија је заветом родитељским била заувек посвећена Богу. Тај завет родитељски она је и од своје стране драговољно усвојила, што показује и њено многогодишње службовање у храму јерусалимском. Да је стајало до њене воље, она би несумњиво провела до смрти у храму као и Ана, кћи Фануилова (Лк. 2, 36-37), али закон је другачије прописивао, па је другачије морало и бити. Она се обручила Јосифу не зато, да би живела у браку него баш да би избегла брак. Све појединости овога обручења и његовог значаја налазе се у предању црквеном. И кад би људи ценили предање у вези са Богоматером, са праведним Јосифом и са свима личностима, поменутих у

Јеванђељу, колико цене предања, често и најлуђа, у вези са светским царевима, војводама и мудрацима, свакоме би био јасан смисао обручења Пресвете Деве са Јосифом (Свети Игњатије вели, да је Дева обручена била "да би рођење Његово билосакривено од ђавола, те да би ђаво мислио о њему као рођеноме од венчане жене, а не од девојке". Исто и Јероним Толк на Матеја. Исто и Григорије Неокесаријски: II Слово на Благовести).

А још док се не беху састали - ове речи не значе, да су се они потом састали као муж и жена, нити је ово на памети јеванђелиста. Јеванђелиста интересује у овом случају само рођење Господа Исуса и никога више, и он исписује горње речи, да покаже, да је Његово рођење било без састанка мужа и жене. Зато разуми речи Јеванђелиста исто као да је написао: и без састанка њихова нађе се да је она трудна од Духа Светога. Само од Духа Светога и могао је бити зачет онај, који је имао да усред царства духа мрака и злобе успостави царство Духа светлости и љубави. Како би Он могао испунити Своју божанску мисију у свету, да је дошао у свет кроз све канале земаљске, затворене грехом и запахнуте трулежи смртном? У том случају ново вино мирисало би на старе мехове, и Онај, који је дошао да спасе свет, и сам би потребовао спасења. - Чудом је само могао бити спасен свет, чудом Божјим; тако је веровао цео човечји род на земљи. Па кад је чудо Божје дошло, не треба сумњати у њега, него му се треба поклонити и себи у томе чуду потражити лека и спасења. Како поступа Јосиф сазнав за трудноћу Деве Марије?

А Јосиф муж њезин, будући праведан, и не хотећи је јавно срамотити, намисли је тајно пустити. Он поступа, дакле, по послушности к закону Божјем. Он је послушан вољи Божјој, како је и уколико је воља Божја до тада била објављена народу израиљском. Он поступа и по смирењу пред Богом. Не буди сувише правдив! опомиње премудри Соломон (Пропов. 7, 16). То јест: не терај сувише правду над онима, који погреше, него се сећај своје слабости и својих грехова, па се старај да милошћу ублажиш правду према грешницима. Запојен овим духом Јосиф није ни помислио, да Деву Марију предаје суду за подозревани грех: и не хотећи је јавно срамотити, намисли је тајно пустити. Овакав план приказује нам Јасифа као узорита човека, узорита у правди и милости, каквог је у опште дух старог закона могао васпитати. Код њега је све просто и јасно, како је то и могло бити у срцу једног богобојажљивог човека.

Али тек што је праведни Јосиф био смислио један згодан излаз из незгодног положаја, наједанпут умеша се небо у његов план са једном изненадном заповешћу:

Но кад он тако помисли, а то му се јави у сну ангел Господњи и рече: Јосифе, сине Давидов! не бој се узети Марије жене своје, јер оно што се у њој зачело од Духа је светога. Ангел Божји, који је пре тога јавио Пречистој Деве долазак у свет Богочовека, сада иде и рашчишћава пут пред Њим и уравнива стазе ногама Његовим. Јосифова сумња је једна сметња на путу Његовом, и то врло јака и опасна сметња. Ту сметњу треба уклонити. Да би показао, како је небеским силама лако учинити и оно што је људима врло тешко, ангел се не јавља Јосифу на јави него у сну. Ословљавањем Јосифа сином Давидовим ангел хоће да га истовремено и почаствује и опомене. Као потомак цара Давида ти треба да се радујеш овој божанској тајни више од других људи, но треба

и да је разумеш боље од других. Но како то да ангел назива Деву женом његовом: не бој се узети Марије жене своје? Онако исто како је и Господ са крста рекао Мајци Својој : жено, ето ти сина! а потом ученику своме: ето ти матере (Јов. 19, 26-27)! Ваистину, штедљиво је небо на речи, и ништа излишно не говори. Да није требало то рећи, зар би ангел рекао? Ако је овај назив Марије женом Јосифовом камен спотицања неким неверним људима, он је одбрана чистоте од нечистих сила, Јер Божју реч не слушају само људи него сви светови, и добри и зли. Онај ко би желео проникнути у све тајне Божје, тај би морао имати вид Божји за сву твар видљиву и невидљиву.

Оно што се у њој зачело од Духа је светога. Божје је то дело а не људско. Не гледај на природу, и не бој се закона. Овде дејствује већи од природе и јачи од закона, без кога ни природа не би имала живота, ни закони силе.

Из овога што ангел саопштава Јосифу јасно је, да Дева Марија ништа није причала овоме о своме ранијем виђењу са великим архангелом, као што је јасно, да се она сада, када ју је Јосиф намеравао отпустити, није ни најмање правдала. Саопштење архангела, као и све небеске тајне, које су јој се постепено откривале, она је чувала и слагала у срцу своме (Лк. 2, 19; 2, 51). У својој вери у Бога и послушности према Богу она није презала ни од каква понижења пред светом. "Ако су моје муке угодне Богу, зашто да их не поднесем?" говорили су доцније неки хришћански мученици. Живећи у сталној молитви и богомислију и Пречиста је могла рећи: "ако је моје понижење угодно Богу, зашто да га не поднесем?" Само нека ја будем права пред Господом, који срца познаје, а свет нека чини са мном што хоће. Знала је пак она, да јој сав свет не може ништа учинити, што Бог не би допустио. Какво милокрвно мирење пред Господом живим, и каква предивна преданост вољи Његовој! И још уз то - какво херојство духа код једне нежне девице! Тајна је Господња у оних који га се боје (Пс. 25, 14). Док грешнице у наше време, као и у сва времена, наводе чак и лажне сведоке за себе, дотле Дева Марија, која нема човека за сведока него Свевишњег Бога, не правда се, не узбуњује се, него ћути, - ћути и чека, да је сам Бог у Своје време правда. И Бог је похитао брзо, да оправда Своју избраницу. Онај исти ангел, који јој је открио велику тајну њеног зачећа, пожурio је сада да он говори место ћутљиве Девице. Објаснивши, дакле, Јосифу оно што је већ било, ангел Божји сада иде даље и објашњава му оно што има да буде:

Па ће родити сина, и надени му име Исус, јер ће он спасти свој народ од грехова њихових. "Не рече: родиће ти сина, но тако просто рече - родиће; јер (га) не роди њему но свему свету" (Златоусти). Ангел упућује Јосифа, да се понаша према Новорођеном као истински отац, због чега и каже: , и надени му име. Исус значи Спаситељ; зато друга реченица и почиње са јер; то јест, надени му име Спаситељ, јер ће он спасти свој народ од грехова њихових.

Архангел је истинит весник Божји. Он говори оно што дознаје од Бога; он гледа истину о Богу. За њега природа са својим законима као и да не постоји. Он зна само за свемоћ Бога живог, као што је некада и Адам знао. Рекавши: он ће спасти народ свој од греха њихових, архангел је предказао основно дело Христово. Христос има да дође да спасе људе не од неког споредног зла него од главног зла, од греха, који је извор

свему злу у свету. Он има да спасе дрво човечанства не од једног облака гусеница, које га случајно брсте једне године, него од црва у корену, од кога се цело дрво суши. Он долази да спасе не човека од човека, ни народ од народа, но све људе и све народе од Сатане, сејача и властитеља греха. Он долази не као браћа Макавеји, или Варава, или Бар-Кохба, да диже буну против Римљана, који су као облак гусеница навалили на народ израиљски да га опусте, него као бесмртни и свеопшти лекар, пред којим су и Израиљци и Римљани, и Грци и Мисирци, и сви народи на земљи, болесни и преболесни, сушећи се од једног истог микроба, од греха. Христос је, доцније, савршено испунио предсказање архангела. Опраштају ти се греси! била је Његова победоносна реч кроз целу Његову земну делатност међу људима. У тим речима садржавала се и дијагноза болести и лек. Грех - то је дијагноза болести; опроштење греха - то је лек. И Јосиф је био први достојан од смртних људи у Новом Стварању, да сазна прави циљ доласка Месије и праву природу Његове делатности.

Ово што је архангел до сад рекао Јосифу, било је довољно, да овај, у послушности новој и непосредној заповести Божјој, одустане од својих мисли као и од плана у погледу отпуштења Марије. Небо наређује - Јосиф се повинује. Но обичан метод неба није, да људима издаје наредбе без апеловања на људско поимање и самоопредељење. Богу је од почетка било стало до тога, да човек дејствује као слободно биће. Јер у слободи, у слободном самоопредељењу човека, и састоји се сва чар човека. Без слободе човек би био само једна механичка вешта направа Божја, коју би Бог држао и кретао искључиво по својој вољи и својој сили. Таквих направа Бог има у природи доста, но човеку је Он досудио изузетан положај, давши му слободу, да се опредељује за Бога или против Бага, за живот или за смрт. Положај пун части но у исто време и пун опасности. Зато и не издаје Бог Адаму просту заповест: једи слободно са свакога дрвета у врту али с дрвета од познања добра и зла - с њега не јегди, него Бог одмах додаје: јер у који дан окусиш с њега, умрећеш (Пост. 2, 16-17). Са овом последњом реченицом Бог даје човеку један разлог његовом разуму и један мотив његовој вољи, да не једе од забрањеног дрвета јер у који дан окусиш с њега, умрећеш. Слично чини сада и архангел с Јосифом. Пошто је издао наређење овоме, да прими Марију и не отпушта је, и пошто је објаснио, да је плод девичанске утробе њене од духа светога, архангел подсећа Јосифа и на , јасно пророчанство великог пророка: гле, девојка ће зачети и родиће сина, и назваће се Емануил, што ће рећи: с нама Бог (Иса. 7, 14)!

То што је напред речено: и надени му име Исус не стоји у противности са овим што се сад каже, наиме: и назваће се Емануил, што ће рећи: с нама Бог. У првом случају Јосифу се наређује, да му он надене име Исус, тј. Спаситељ, а у другом случају тврди се, да ће Младенац бити назван, од људи и народа, Емануил, тј. с нама Бог. И једно и друго име, свако на свој начин, изражавају најбољи смисао доласка Христовог у свет и Његовог дела у свету. Он ће наиме доћи, да опрости грехе, да помилује и спасе људе од греха, зато ће се звати Спаситељ, - Исус. Но ко може опраштати грехе осим једнога Бога (Марк. 2, 7)? Нико у свету; нико ни на небу ни на земљи нема ни права ни моћи опраштати грехе и спасавати од греха токмо един Бог. Јер грех је главни црв болести светске. И нико не познаје бездани ужас греха као Бог, који је

безгрешан; нити ико може црв греха ишчупати из корена осим Бога. Па како је Исус опраштао грехе, и кроз то чинио људе здравим, то Он и јесте Бог међу људима. Кад би се хтела имена доводити у узрочну везу, онда би се име Емануил ставило пред име Исус. Јер да би Новорођени могао извршити посао Спаситеља, он мора бити Емануил, тј. мора доћи као Бог међу нас. Но и овако како је, има исти смисао. Свеједно је, рекли овако или онако; смисао је исти, рекли ми: Емануил - зато Спаситељ, или рекли Спаситељ - јер је Емануил. (Но ко ће Га назвати Емануилом? Гле овде се говори безлично. "Нико Га није назвао Емануилом. По имену - нико, а уствари - сви. Они који су поверовали, саглашавали су се, да је с нама Бог, мада Он живи међу нама као човек". Монах Е. Зигабен: Толковање Матеја. У сваком случају једно је јасније од свега у свету, а то је, да спасења овоме свету нема, ако Бог не дође у њега; и да нама људима нема ни лека ни спасења, ако Бог не буде био с нама. Ако не буде Бог био с нама, и то не само као идеја или лепи сан, него с нама као и ми: с душом као и ми, у телу као и ми, у јаду и страдању као и ми, и - најзад, у овоме што нас највећма чини различним од Бога - у смрти као и ми. Зато свака вера, која учи да Бог није дошао у телу и да не може доћи у телу, лажна је, јер представља Бога и као немоћна и као немилосрдна; представља га као маћеху а не као мајку. Као немоћна представља га, јер га увек бојажљиво чува од највећег мегдана - мегдана са Сатаном, грехом и смрћу. Треба оковати Сатану, треба ишчупати клицу греха из корена душе људске, треба жалац смрти сатрти - ах, треба извршити дело веће и теже него што би било свет држати на својим плећима. Наш Бог је тај мегдан одржао, и то победоносно. Јбуди других вера боје се, да и у мислима дозволе својим боговима такву борбу, у којој, би противници њихови могли победити. Каква би то мајка била, која се не би сагнула до земље из љубави према своме чеду, да га теши, да га љуљушка, да му гугуће? Па још ако је дете у огњу, или у зверињаку! О, Господе, опрости, што се овако питамо! Какав би Ти био милосрдни Творац света, кад Те милост не би спустила менђу нас, него кад би само из магловите и безболне даљине посматрао несрећу нашу, а да никада хладан прст не пружиш у огањ наш, нити ногом Својом да крочиш у пећину, у којој нас зверови даве? Заиста, Ти си се спустио међу нас, и још ниже него што икаква земаљска љубав то изискује; родио се се у телу, да с телеснима поживиш и телесне спасеш; причестио си се чашом естрадања свих Твојих створења; ниси делио ни с ким ту чашу горког причешћа, него си је сам до дна испио. Ти си зато наш Спаситељ, јер си био Бог међу нама; био си Бог међу нама, зато си и могао бити наш Спаситељ. Слава Ти, Исусе Емануиле!

Што се тиче Јосифа, он је са страхом и трепетом све јасније увиђао, да се око њега плете ткиво, дуже од сунчане светлости а шире од ваздуха; једно ткиво, коме је сам Свевишњи основ, а ангели и сва створења потка. Њему је пало у део, да у центру самога ткива Новог Стварања послужи као оруђе Божје. Док год човек не осети, да Бог кроза њ дела Своје дело, дотле је он слаб и нејак, неодређен и самопрезрен. Но када човек осети, да га је Бог узео у Своје руке, као ковач гвожђе за ковање, он се осети истовремено моћан и смирен, јасан у поступцима својим, и поносит Богом својим.

Кад се Јосиф пробуди од сна, учини онако како му је ангел заповедио, и узне Деву Марију опет к себи, и не знадијаше за њу док не

роди сина свога првенца, и надене му име Исус. Кад читамо свето Јеванђеље, треба ум јеванђелски да преносимо у себе а не свој ум у Јеванђеље. Сам у чуду јеванђелист прича о чуду рођења Спаситељева. Њему је главно да покаже, да је то рођење било на чудесан начин. Ово је већ четврти доказ тога, који јеванђелист Матеј у данашњем јеванђељу истиче. Прво је рекао, да је Дева Марија била само обручена Јосифу; друго, да се она нашла трудна од Духа светог; треће, да је ангел у сну објавио њену трудноћу као чудесну и надприродну; и четврто, ево, сада понавља ту исту мисао речима, да Јосиф не знадијаше за њу док не роди сина свога првенца. Јасно је, дакле, као сунце, да јеванђелист и не помишља да каже, као да је после овога рођења Јосиф ступио у везу са Маријом. Оно што није било док не роди сина, није било ни после, када роди сина. Кад би ми рекли за некога, да док год траје богослужење у цркви он не пази на речи свештеника, ми свакако и не помишљамо да тиме кажемо, да тај неко по свршетку богослужења пази на речи свештеника. Или кад кажемо за чобанина, да он пева док овце пасу, ми не мислимо, да чобанин не пева кад овце престану да пасу. ("Као што се каже за време потопа, да се гавран не врати у лађу докле се земља не исуши; он се наравно ни после не врати. Или као што Христос говори: С вама сам до краја века; еда ли потом неће бити с нама?" Теофилакт. Реч првенац пак односи се искључиво на Господа Исуса (Пс. 89, 27; сравни П Самуил 7, 1216; Јевр. 1, 5-6; Рим. 8, 29), који је првенац међу свима царевима, и првенац међу браћом својом (Рим. 8, 29), то јест: међу спасеним и усиновљеним људима. Кад би се првенац писало са великим почетним словом, као особена именица, не би произашло никакво двојство у мишљењу. Или, кад би се пред реч првенац ставила запета, опет не би произашло никакво двојство и никакво забуна. Међутим, баш треба и читати, као да је Првенац особно име, и као да напред стоји запета: и роди сина свога, Првенца. Господ Исус је Првенац као творац новог царства, као Нови Адам.

За светог Амона (Житија Светих: 4 Октобра) прича се, да је осамнаест година био у браку са венчаном женом не имајући с овом никако телесне везе. Света мученица Анастасија (22. Децембра) такође живела је низ година у браку са Помплијем, римским сенатором, и није имала с њим никако телесне везе. Наводимо овде само два примера од хиљаде других. Својим пречистим девичанством, преже рождества, в рождествје и по рождествје, Дева Марија је покренула на девичански живот хиљаде и хиљаде девојака и момака кроз историју цркве. Угледајући се на њено девичанство многе су венчане жене прекидале брак и посвећивале се девичкој чистоти. Угледајући се на њу многе су тешке развратнице трзале се од свог развратног живота, перући своју упрљану душу сузама и молитвом. Како би се, дакле, могло и замислити, да је Пречиста Дева, стуб и надахнуће хришћанске чистоте и девичанства кроз векове, могла бити нижа у девичанству, од свете Анастасије, Текле, Варваре, Катарине, Параскеве и осталих безбројних? Или, како би се могло и замислити, да је Она, која је носила у телу своје бестраснога Господа, могла икада имати и сен телесне страсти; Она, која је Бога носила и Бога родила "била је девојком не само телом него и духом", говори свети Амвросије. А Златоуст опет сравњује Духа Светог са пчелом и вели: "као што пчела неће да уђе у смрадан суд, тако ни Дух Свети неће да уђе у нечисту душу".

Но прекинемо разговор о ономе, чему треба посветити мање разговора а више дивљења. Тамо где је послушност и смирење наспрам Бога живог, тамо је чистота. Послушне и смирене слуге Своје Господ исцељује од сваке земаљске страсти и похоте. Посветимо се с тога очишћењу своје савести, своје душе, свога срца и свогу ума, да би се и ми удостојили благодатне силе Духа Светога; да би једном престала земља сејати своје семе по унутрашњем човеку нашем, те да би Дух свети зачео унутра у нама нов живот и новог човека, сличнога Господу и Спасу нашем Исусу Христу. Њему нека је слава и хвала, са Оцем и Духом Светим, - Тројици једнобитној и неразделној, сада и навек, кроза све време и сву вечност. Амин!

ОМИЛИЈЕ СВЕТОГ ВЛАДИКЕ НИКОЛАЈА ЖИЧКОГ

РОЖДЕСТВО II

(На Предвечерје Рождества и на трећем часу)

Јеванђеље о Небеском Хлебу и слами

Лука 2, 1-20. Зач. 5.

У то време владаше земљом Ћесар Август. Његово јединоначалство на земљи беше слика Божјег јединоначалства у обе васељене: у духовној и материјалној. Многоглава аждаја власти, која од почетка греха трује народе на земљи, беше остала само с једном главом. Сви познати народи и племена земна покораваху се Августовој власти, посредно или непосредно, било шаљући му само свој данак било пак признавајући римске богове и римске чиновнике. Борба око власти беше утихла за неко време, и јединовлашће над светом беше потпуно у рукама Ћесара Августа. Над њим не беше ни човека ни - бога. Јер и сам он беше проглашен за бога, и његовом лику приношаху људи жртве: заклане животиње и кадове. Од кад свет постоји смртан човек није се дигао до веће моћи од Ћесара Августа, који је владао без такмаца васцелим светом; и, ваистину, од кад свет постоји није се човек, створени од живог Бога, спустио био на само дно ништавила и очајања него тада када је почео обожавати римскога Ћесара, човека са свима немоћима и слабостима људским, са веком једне врбе, са стомаком, цревима, цигерицом и бубрезима, што је све кроз неколико десетина година претворено у црвоточни смрад и бездихани прах; човека, најзад, чији су кипови по свој царевини надтрајали његов живот, његову силу и његову царевину.

У то време спољашњег мира и унутрашњег очајања родио се Господ Исус Христос, Спаситељ рода људског и Обновитељ све твари. Зашто се он не роди као син велемоћног Ћесара, па да свету једним указом, одједанпут, наметне нову веру, без муке и понижења, без крви и трнова венца, без крста и мрачног гроба? Јединовластни Ћесар могао је све, па је могао наредити, да се једнога дана полупају сви идоли у царству, да се прекине поклоњење лажним боговима, и да се установи вера у једнога

јединога живога Бога, Створитеља неба и земље. Нашто је требало Христу Господу да се роди у једном непознатом племену израиљском? и у једном непознатом селу, Витлејему? и од једне непознате девојке Марије? Зар је то мудро било, да се Спаситељ света роди у таквој низини, да проживи, пострада, умре и васкрсне, па да тек након пола столећа од Његовог доласка у свет, велико римско царство начује за Његово име? Зар Он не би брже и боље успео, да се родио у престоници света, у раскошном граду Риму, у двору Ћесаревом? Па да је звезда источна засјала над Римом? Па да су ангели Божји запевали песму мира и добре воље над злаћеним кровом царског двора, те да их чују највећи великаши овога света, и чувши да се одмах обрате Христу као Богочовеку и Спаситељу? Па да Христос на Палатину, као дечак, обрати све синове великашке Своме Јеванђељу? И да на Форуму римском изговори своју славну беседу о Блаженствима и тиме омекша срца свих грађана двомилионског града Рима? Па указ за указом, указ за указом и нова вера да буде утврђена и царство небесно на земљи установљено, и Христос зацарен не на престолу некаквога пастирског цара Давида него на престолу велемоћног Ћесара Августа?

Шта би се рекло на ово? Ми велимо, да је све ово једна смешна лудост. Нека нам Господ опрости, што изрекосмо ову лудост, но ми је изрекосмо с добром намером - ради поуке оних којима ова лудост може пасти на ум и на срце при размишљању о рођењу Господа Исуса. Да би смо разбили ову лудост - што није теже учинити него одувати пухор са жара - ми ћемо одмах подсетити, да је Бог створио првог човека из превелике љубави и биће овога засновао на два начела: на слободи и на смиреној послушности. Слобода се састојала у томе, што је човек могао располагати целим Рајем по својој вољи, јести од сваког рајског плода и управљати животињама како је хтео. Смирена богопослушност пак требала је бити сталним регулатором слободе човекове. Јер једини је Бог савршен у слободи, и не потребује никаква регулатора, пошто Он не уме и не може погрешити. Смирена послушност надокнађавала је човеку његово несавршенство у мудрости и љубави, тако да је он са дарованом му од Бога слободом и са драговољном смиренопослушношћу пред Богом био, као створење, потпуно савршен. Своју слободу Адам је окушао у Рају на милионе створења и ствари; - није ли то доказ бескрајне љубави Божје? А своју смиренопослушност Адам је имао да опроба на једној јединој заповести Божјој и на једном једином предмету у Рају, на дрвету познања добра и зла. Није ли и то доказ бескрајног Божјег човекољубља и снисхођења? Но чим су се Ева и Адам приближили дрвету пробе, они су сагрешили: њихово смирење обратило се у гордост, њихова вера у сумњу, и њихова послушност у непослушност. И тако је савршни створ Божји изгубио равнотежу и ума и срца и воље, јер је помислио зло и пожелео зло; а самим тим он је одгурнуо водећу руку Божју и пао у мртвачки загрљај Сатанин. Ту је кључ и објашњење свих догађаја у човечанству, па ту је кључ и објашњење и зашто се Господ Исус није родио у Риму као син Ћесара Августа, и зашто није наметнуо Свају спасоносну науку свету царским указом и силом. Кад се дете отргне мајци из руку и отисне у бездан - која се мајка облачи у свилу и прави мермерне степенице, да се спусти на дно бездана и спасе своје дете?

Бог је могао окружити дрво искушења у Рају огњеним пламеном тако, да му Адам и Ева не би могли никада приступити. Но где би онда

била слобода чаробног бића Божјег, човека, малог Бога? Где разлика овога од осталих, неслободних створења?

Бог је исто тако могао учинити, да се Спаситељ роди у Риму, да се назове сином Ћесаревим, и да указом - што ће рећи мачем и огњем, као Мухамед - наметне човечјем роду нову веру. Но опет - где би била слобода чаробног бића Божјег, човека, малог Бога?

Бог је могао изабрати још краћи пут. Он је могао и не слати у свет Сина Свог Јединородног, него само пустити једну читаву војску ангела Својих светих, да заблеште блеском својим и затрубе широм и дужом земље; и људи би у страху и трепету попадали на колена, познали би Бога истинога, и одбацили би мрачно идолслужење. Но опет - где би била онда чар слободе људске, и чар смирене послушности пред Створитељем? Где разумна душа људска? Где љубав и где синовство?

Господ Исус имао је да покаже као сунце јасно четири ствари, које је заблудели и помрачени човек био предао забраву, и то: синовску смиренопослушност човека према Богу, очинску љубав Бога према човеку, изгубљену царствену слободу човека, и, најзад, царствену моћ Бога.

Синовску смиренопослушност показао је Господ Исус уопште тиме што је одлучио родити се као човек у телу. Јер понижено тело човечје било је за Њега још пониженија пећина од пећине витлејемске. Осим тога, Он је показао Своју смиренопослушност тиме, што се родио у прескромној средини и ништим условима живота: у малопознатом народу, у још мање познатом селу, и од мајке, свету сасвим непознате. Нови Адам требао је да излечи старога Адама од непослушности и гордости. Лек се састојао у послушности и смирењу. Зато се Господ није јавио свету из гордога Рима него из Витлејема, и не од самообожаване куће Августове него од покајане и смирене куће Давидове.

Очинску љубав Бога према човеку Господ Исус показао је страдањем са људима и за људе. Како би могао Господ показати љубав Божју толиким страдањем, да је рођен у Риму, у двору Ћесаревом? Онај ко наређује и указима влада, тај сматра страдање понижењем.

Царствену слободу човека над природом, над Својом телесном и душевном природом, као и над свом физичком природом унаоколо, Господ Исус показао је Својим истрајним постом, Својом неустрашивошћу пред свим опасностима и неугодностима живота, и Својим божанским чудима, којима се очитовала Његова потпуна власт над природом.

Царствену моћ Бога над животом и смрћу Господ Исус је показао нарочито Својим славним и самомоћним васкрсењем из гроба.

Да се Он родио у Риму, као син Ћесара Августа, ко би поверовао у Његов пост, у Његова чуда, у Његова васкрсење? Не би ли свет рекао, да је то све оглашено, разглашено и надувано моћном агитацијом и царским благом?

И најзад мора се рећи: и смирењу Божјег Сина има једна граница. Ту границу чини грех. Кроз такву нечистоћу, духовну, моралну и телесну, какву је представљао Рим и ћесарски двор у Риму, Бог није могао сићи у свет. Онај, који је имао очистити човечанство од нечистоте греховне, морао се родити у чистоти, невиности и безгрешности.

Отуда је јасно, дакле, да мудрост Божја, показана при рођењу Спаситељевом - наиме: при избору народа, племена, места и мајке - тако

је неисказиво велика као и мудрост Божја при првом створењу света. Све што Бог ради, ради не као волшебник но као домостројитељ. Он лагано зида, али зида на чврстом темељу. Он сеје и чека, да никне трава, па да трава уцвета, и најзад да усев донесе плода. Он трпељиво сноси хиљаде времених пораза, да би дошао до једне вечне победе.

У то време нареди Ћесар Август попис целога света. И свако је морао поћи у свој град да се упише. Каква гордост господара света! И какво понижење људи! Све што Сатана употребљује на понижење Божје, окреће се мудрошћу Промислитеља на његово сопствено понижење, а на славу Божју и на корист домостројства спасења људског. Јединовлашћем Ћесаревим над светом Сатана је циљао на понижење Бога, но то јединовлашће Бог је употребио на васпостављање мира на земљи у ономе часу, када је се Цар мира имао јавити човечјем роду. Свеопштим пописом људи Сатана је хтео обелоданити робовање свих људи једноме обоготвореном човеку, но тај попис Бог је употребио на испуњење пророчанства о рођењу Спаситеља у Витлејему (сравни са Теофилактом).

Тада пође и Јосиф из Галилеје из града Назарета у Јудеју у град Давидов који се звахе Витлејем, Јер он бејаше из дома и племена Давидова. Од Назарета до Витлејема пешак путује скоро три пуна дана. Но како је света Дева била трудна, може се веровати, да је божанска фамилија провела још и више времена док је стигла у град Давидов. Како заморан и мучан пут! Најпре ход кроз дугу и монотону равницу галилејску, па онда пењање и спуштање уз и низ планине самаријске, па онда пипаво и пажљиво корачање кроз кршну и суху Јудеју. Ако се на тако дугом путу, поред умора, не трпи глад, извесно је, да се трпи жеђ. Свега два три водопоја на целом том путу! Но може се замислити, колика је гомила народа чекала и гурала се код сваког тог водопоја у време светског пописа! Али послушни и смирени Господ долази у свет на трнову стазу, и почиње ходити овом још у утроби Матере Своје. Наређује Ћесар, да му се сви поданици напишу, и Он, ком су серафими поданици, ходи послушно да се упише као поданик трулога Ћесара земаљскога. Пре него што је рекао Своме Претечи и рођаку Јовану: треба нам испунити сваку правду (Мат. 3, 15), Он је то већ и делом показао још у утроби Матере Своје. И пре него је изрекао људима поуку: подајте ћесару ћесарево (Лк. 20, 25), Он Ју је буквално испунио још пре него је изишао из утробе Матере Своје.

С Маријом испрошеном за њега женом, која беше трудна. Славни јеванђелист Лука, учен и по светској мудрости и по Духу Светоме, нарочито брижљиво истиче факт надприродног зачећа свете Деве. За све оне, које може да мучи сумња у овој ствари, јеванђелист Лука је добро дошао као помоћник њиховој савести. Свети Лука је био лекар; најпре лекар телесни, физички, па тек доцније лекар духовни. Као учени физикус и лекар телесни он је морао знати, шта од шта може бити у свету телесном. Но он је имао колико увиђавности толико и храбрости, да утврди и објави писмено један небивали догађај, где се виша духовна сила умешала у законе физичке, и где се један живот зачео на изузетан, нетелесан начин. Такво сведочанство једнога лекара заиста је од неоцењиве важности. На девојачком зачећу Марије највише се задржава свети Лука од свих јеванђелиста. Он нам најпре надуго описује разговор архангела Гаврила са светом Девом (1, 26-38). Он нам сада говори, да је Јосиф ходио у Витлејем да се упише са Маријом, испрошеном за њега

женом, која већ беше трудна. Говорећи о родослову Господа Исуса он нам прича: и тај Исус имаше тридесет година кад поче (учити), и беше као што се мишљаше, син Јосифа, сина Илијина (3, 23). То јест: као што свет мишљаше а уствари он не бејаше син Јосифов но Син Божји. Заиста је предивно и човекољубиво Провиђење Божје! Ради домостроја спасења људскога Оно обраћа гонитеља Хришћанства Савла у највећег бранитеља Хришћанства Павла, и телесног лекара Луку у највећег сведока једнога духовног догађаја у свету.

И ако је Јосиф од колена Давидова, а Давид из града Витлејема, ни Давид ни Јосиф, његов последњи потомак, немају ниједнога сродника у Витлејему. Јосиф долази у Витлејем, у свој град по историји и по духу али нипочему више. Ниједног сродника, да га прими; ниједног пријатеља, да му укаже гостољубље. У гостионици не беше места. Приватне куће су туђе куће, у којима туђинци дочекују своје сроднике и пријатеље. Тамо-амо, није се имало куда него у једну пештеру, где су пастири затварали своја стада!

Јудеја је пуна таквих пештера. Ту су пештере пророчке, пештера Манасијина, пештера светог Саве Освећеног, пештера светог Харитона Великог, пештера свете браће Хозевита, пештере над Мртвим Морем, у којима се Давид скривао од Саула, пештере под Гором Испушења; и осим тих и других пештера, које су због славе витлејемске пештере обасјане славом светитељском, постоје многобројне друге пештере, у које и дан данас бедуини чобани затварају своју стоку, о чему се сваки путник по Светој Земљи може лично уверити.

И роди сина свога, Првенца, и пови га, и метну га у јасле. И овде, као и у Јеванђељу светог Матеја, треба одвојити реч Првенца од предходне речи свога. Јер се не мисли на првенца свете Деве него на божанског Првенца, Сина Божјег Јединородног, који је у новом стварању Првенац међу многим браћом својом (Рим. 8, 29). Мистични Првенац, у царству Тројичином у вечности и историјски Првснац у цркви Божјој, у видљивом и невидљивом царству Божјем.

Пови га, и метну га у јасле. Боље чиста слама него прљава свила. Колико су и колико безгрешније јасле од дворова Ћесаревих, и пештера овчија од Рима, престонице свесветскога царства! Нека слаткога Младенца у пештери и јаслима! Волови и овце не знају за грех, а и пастири знају за грех мање од осталих људи. Господу Исусу је светло тамо, где је безгрешно, и топло тамо, где грех не леди груди. Ко зна, колико је пута млади син Јесејев, Давид, свраћао у ту пећину! Одатле је он пошао у бој против Голијата, и убио овога до зуба наоружаног једним камичком из праћке. У тој пећини лежи сада Младенац по људском закону из племена тог истог пастира Давида; и Он ће поћи против једног страшног голијата, против Сатане, који царује у Јерусалиму у лицу голијата Ирода, а у Риму у лицу голијата Августа, а у васцелом свету у виду голијата Греха, и највећег од највећег голијата - Смрти. Сва Сатанина војска до зуба је наоружана; и засмејаће се кад види Исуса где иде против ње са једним привидно ништавним оружјем, као што се први голијат засмејао Давиду и његовој праћки са камичком. Исусово победно оружје биће још мекше од камичка. Оно ће бити од дрвета - дрвени крст.

Била је ноћ и тишина ноћна. Уморни путници, поданици Ћесареви, одмарали су се и крепили тврдим сном. Само су били будни пастири, који чуваху ноћну стражу код стада својега. Витлејемска пештера тада је

морала бити ван града, иначе би невероватно било, да су се пастири из околине могли њоме служити. Но доцније, када је та славна пештера постала главном знаменитошћу Витлејема, она је била већ окружена градом. На пола сата низбрдицом од Витлејема и данас постоји сеоце, названо Пастири или Пастухи по руски. По традицији ту на том месту стражили су пастири код стада свога. Да су пастири били удаљени од пештере и од Витлејема, види се из њиховог договора после појаве ангела: хајдемо до Витлејема, да видимо то што се тамо догодило.

На том месту, дакле, по истинитој традицији јави се стражећим пастирима ангел Божји, и слава Господња обасја их и уплашише се врло. Прекрасна је слава Божја, која обасјава и ангеле и праведнике! И у смртном телу неки су се и раније удостојили да виде светлост славе Божје. Тако пророк Језекиљ говори о свом сопственом виђењу: и видех као јаку светлост, и у њој унутра као огањ наоколо... Као дуга у облаку кад је киша, така на очи бијаше светлост унаоколо. То бијаше виђење славе Божје на очима и кад видех падох на лице своје (Јез. 1, 27-28). Али ангел из тог небесног пламена умири пастире речима: не бојте се, јер гле јављам вам велику радост, која ће бити свему народу. Јер вам се данас роди Спас који је Христос Господ, у граду Давидову. И ето вам знака: наћићете дете повијено где лежи у јаслама. При Новоме Стварању ангели иду као предстража Створитељу. Ангел се прво јавио светој Деви Марији, па онда праведном Јосифу, па сада пастирима, па ће се онда јавити мудрацима са Истока, све сходно чистоти и домостројној потреби. Свету Деву моћни архангел ословљава речима: радуј се! Пастирима исто тако говори: јављам вам радост велику. Кад мудраци видеше звезду над пећином обрадоваше се веома великом радошћу. Христос је у суштини радост неисказана. Он долази ка сужњима у тамници, да их ослободи, - може ли бити веће радости онима, који Га познаду? И они, који објављују Његов долазак, долазак пријатеља и ослободитеља, шта истинитије могу рећи о ретком посетиоцу тамнице него да је Он радост, и да иде радост, и да је дошла радост?

И тек што је то изрекао ангел Божји, око њега се обре мноштво војске небесне, која хваљаше Бога. Само је Господ Бог савршенији у красоти од ангела. Само је Његов глас слађи и животворнији од гласа ангелскога. Велики Исаија је слушао тај преумилни глас ангелски кад се певало: свјат, свјат, свјат је Господ над војскама, пуна је сва земља славе Његове (Ис. 6, 3). А највећи тајновидац Новог завета, Свети Јован јеванђелист, пише о свом виђењу ангела: и видех, и чух глас ангела многих око престола... и беше број њихов хиљаде хиљада (Откров. 5, 11).

Таква се величанствена слава небесна открила и пристодушним пастирима витлејемским. До тада су ту славу могли видети само изабрани појединци, и ово је први случај, који Свето Писмо саопштава, да једна цела група смртних људи на јави види и чује бесмртну војску ангелску. То је знак, да је са доласком Христа на земљу небо широм отворено за све људе, који с чистим срцем желе небо.

Но ово јављење ангела донесе и другу новост, дотле непознату људима и несаопштеном у Светом писму. То је нова песма, коју ангели певају. Вслики Исаија је чуо где ангели певају: свјат, свјат, свјат Господ! То је песма искључиво хвале Бога. Но сада ангели пред пастирима певају

једну нову песму, која би се могла назвати: програмном химном спасења.
Та нова песма гласи:

Слава на висини Богу,
мир на земљи,
међу људима добра воља!

Кад људи на првом месту и радосна срца славе Бога на висини (а не некаквога људског бога на земљи у низини), онда је последица тога мир на земљи, а последица обојега - добра воља међу њима. Господ Исус је и дошао на земљу, да би сва земља уздигла славу Богу на висини, те би се тако установио мир на земљи и добра воља међу људима. Ја сам Господ Бог, који творим мир (Ис. 45, 7). Док је праотац Адам непрестано, срцем и устима певао славу Богу изнад себе, дотле је земља његовог бића била у миру, тј. његово тело нису распињале никакве жеље ни страсти, но било је савршено у хармонији са душом и духом; и дотле је он био испуњен добром вољом, тј. љубављу како према своме Творцу тако и према свима створењима Божјим око себе. А када је учинио грех, стегнуло се срце његово од страха, замукла су уста његова од ужаса, немир је испунио све биће његово, и зла воља узрасла је у њему брзо као сан, зла воља и према Богу, и према жени својој, и према свима бићима у Рају, и према самоме себи. Он се тада осетио наг и почео се крити од лица Божјега. - Од Адамова греха па све до Христа само су поједини праведници као: Авел, Енох, Ној, Аврам, Исак, Јаков и други, умели и могли славити Бога на висини, имати мир у земљи тела свога и добру вољу према људима. Остали људи су били вечито подељени у слављењу разних богова у низини, на земљи, у слављењу разних фантазија или идола, или самих себе, обоготворених. И настао је бој и свађа међу људима, које божанство треба славити? Од неслављења истинитога Бога, и слављења лажних, измишљених богова, дошао је немир на земљу, на сву земљу, а од обојега опет зла воља међу људима, која је од живота људског створила вавилонску пометњу и паклени огањ.

При Новом Стварању треба успоставити оно троје, што је Адама чинило срећним у Рају. Зато при рођењу Новог Адама, Господа Исуса, ангелска војска пева програмну химну спасења:

Слава на висини Богу,
мир на земљи,
међу људима добра воља!

Зато сви апостоли у посланицама својим одају славу и хвалу Богу на висини, а апостол Павле узвикује: Он је мир наш (Еф. 2, 14). Сви светитељи Божји пак, од почетка, уче нас, да се добра дела не цене количином дарова него добром вољом. "Јер за Бога нема богатије жртве од добре воље", вели свети Григорије Двојеслов. (Бес. На Еванг.. књ. 1. Бес. V).

После овога догађаја, јединственог у историји људској и достојног само Господа Спаситеља, ангели се скрише од очију људских, и оставише пастире у радосном чуђењу.

Хајдемо до Витлејема, рекоше пастири један другом, да видимо то што се тамо догодило што нам каза Господ. Зашто не кажу ангел него Господ? Зато што се ангел Божји појавио у таквој величини, сјају и красоти, да ум људски никад не би могао замислити ни самога Господа Сведржитеља ни у већој величини, ни у сјајнијем сјају, нити у краснијој

красоти. А осим тога у Светом писму се чешће ангел Божји назива Господом. То долази отуда што су прави Израиљци били строги у вери у Јединога Бога, те све што су сазнавали преко ангела сматрали су да долази од самога Бога.

Да видимо то што се тамо догодило. Пастири не веле: да видимо да ли се тамо то догодило. Они немају ни најмање сумње, да се морало догодити то што им је Господ у таквој слави открио. Њихова проста срца уопште мало знају за сумњу. Сумња се гнезди највише у срца нечиста од греха и страсти.

И дођоше брзо, и нађоше Марију и Јосифа и дете где лежи у јаслама. Можете замислити, како су брзо морали јурити пастири уз узбрдицу ка Витлејему! Радост их је била окрилатила. И они су ускоро већ били у друштву свете фамилије. У пештери где су они затварали своја стада нашао је себи конак Онај, коме је сва васиона тесна; у јаслима где су они полагали храну својим овцама лежао је повијен Небесни Хлеб (Витлејем или - по јеврејски - Betlehem значи дом хлеба. Тајанствени смисао тога назива обелодањен је рођењем Господа Исуса, Небеснога Хлеба, у томе месту) који животом храни све што живи. Огризине сламе, које су остале од оваца, служиле су за постељу Ономе, који је од створења првога света седео на пламеним херувимима. Јеванђелист вели: нађоше Марију и Јосифа. Обично се увек помиње прво отац па мајка, и дан данас тако, а тим пре у то време, када се жена сматрала као споредно биће уз човека. Међутим јеванђелист помиње прво Марију, преко обичаја свију времена. То јеванђелист чини намерно, да би истакао Богоматер као јединог родитеља Спаситељева на земљи. Јер Јосиф није муж Маријин него само помоћник њен и заштитник.

А кад видеше казаше све што им је казано за то дете. И сви који чуше дивеше се томе што им казаше пастири. Имали су пастири ваистину шта и причати. Њихове су очи виделе, што мало које смртне очи на земљи виде, и њихове су уши чуле, што мало које смртне уши чују. И сви који чуше дивеше се. То се не односи, значи само на Марију и Јосифа, иначе се не би рекло - сви, него и на још неке друге у околини пештере, у Витлејему, којима по Промислу Божјем пастири открише ову пречудну тајну небесну.

А о пресветој Марији јеванђелист Лука каже: А Марија чуваше све речи ове и слагаше их у срцу своме. Јеванђелист је неизмерно пажљив према благодатној Деви. Он увек прати срце њено и мери утиске на то најнежније срце, венчано једино са Духом Божјим. Она слушаше све речи, које небо и земља говораху о Сину њеном, и слагаше их у срце своје. Доћи ће време, када ће она отворити уста своја и изнети благо из скровишта срца свога и исказати све тајне, од којих ће се поучити и јеванђелисти и апостоли. Доћи ће време, када ће она бити апостол апостолима и јеванђелист јеванђелистима. То ће бити после прослављења Сина Њеног. Када Првенац сломи гроб и васкрсне, тада ће се апостоли запитати међу собом још једанпут: ко је Он? Кога ће питати о томе? Њу, једино Њу на земљи. И она ће им тада исказати све у срцу сачуване речи, како речи архангела у Назарету тако и речи пастира у Витлејему, тако и многе, многе друге речи и тајне, које је само она могла дознати из најближег додира са Учителем апостола.

И тако Господ Исус роди се не у Риму и у ћесарском двору, да буде господар света помоћу силе и оружја, него међу пастирима, да тиме

означи главни карактер мирољубиве службе Своје у свету. Као што пастир милује и негује овце своје, тако ће Он да милује и негује све људе. И као што пастир брине о једној болесној или изгубљеној овци више него о деведесет и девет здравих и неизгубљених оваца, тако ће и Он да брине више о грешницима него о праведницима, т. ј. више о људима него о ангелима. И као што пастир зна сваку овцу своју и свака овца познаје пастира свога, тако ће бити и са Њим, Архипастиром и Његовим словесним, човечјим стадом. И као што пастири добро стражаре над својим стадом ноћу када цео свет безбрижно спава, тако ће Он, Пастир Најбољи, да проводи многе и многе ноћи, пуне ужаса и искушења, стражарећи над људским стадом и молећи се за њ у смиреној послушности Оцу Свом небесном.

Сваки догађај у Његовом животу читаво је једно Јеванђеље. И онда, када се тек родио и када још није могао ни отворити уста своја да каже једну реч, Он је самим начином, местом и средином Свога рођења дао човечанству читаво једно Јеванђеље.

Он се није могао родити у царском двору, јер његов задатак и није, да буде цар земаљски и да влада земљом. Његово царство није од овога света, тмурага као облак и пролазнога као сан. Он се није могао родити као син цара земаљскога, јер његов метод није могао бити мач и огањ, и указ и сила, него благо лечење болесних и лагано враћање на пут здравља. Догађаји Његова живота не противрече науци Његовој, него обратно: они потврђују речи Његове. Његов живот са Његовим речима сачињава Његову науку, Његово спасоносно Јеванђеље.

Све је тако премудро што се збило с Њим при Његовом доласку у овај свет, да језик људски не може исказати. Зато смирено и послушно поклонимо се Божјој Премудрости, која не само задовољава наш људски ум него и испуњава срце наше радошћу, па испуњени радошћу поновимо ангелску песму: слава на висни Богу, мир на земљи, и међу људима добра воља! Слава Сину Јединородноме, на небу и на земљи, на херувимском престолу на небу и у витлејемској слами на земљи, заједно са Оцем и Духом Светим, Тројици једнобитној и неразделној, сада и навек, кроза све време и сву вечност. Амин!

ОМИЛИЈЕ СВЕТОГ ВЛАДИКЕ НИКОЛАЈА ЖИЧКОГ

РОЖДЕСТВО III

(На литургији првог дана Рождества)

Јеванђеље о источним звездарима

Матеј 2, 1-12. Зач. 3.

Лакше је смртноме човеку испитати дубину мора и висину звезданог неба него ли дубину и висину божанске мудрости у домостројству човечјег спасења. Зато је много више синова људских, који се одају испитивању онога него овога. Више је оних, који испитују очима него духом. Изгледа, само изгледа шире оно поље, које очи

испитују; у, ствари је несравњено и шире и дуже и дубље оно што дух испитује, јер дух све испитује, и дубине Божје (I Кор. 2, 10).

Дубина божанске мудрости није се показала ни дубља ни виша у почетку старога света, него што се она показала у почетку новог света, почетога са рођењем Господа Исуса Христа. Узмите само, узмите за пример те неисказане мудрости божанске опис рођења Господа нашега од стране два света јеванђелиста: Луке и Матеја. Уопште речено: сва четири јеванђелиста, мада сваки од њих представља једну дивну целину, допуњују се ипак као што звезда допуњује звезду, као што лето допуњује пролеће, и зима јесен. И као што се Исток не може замислити без Запада, нити Север без Југа, тако се ни један јеванђелист не може замислити без другога, ни два без трећег, нити три без четвртога. И још као што четири стране света, свака на свој начин, откривају славу и величину живог и Тројединога Бога, тако и четири јеванђелиста, сваки на свој начин, откривају славу и величину Христа Спаситеља. Једни људи сходно своме темпераменту - а броји се четири главна људска темперамента - једни људи налазе више спокојства и здравља своме телесном животу на Истоку, други на Западу, трећи на Северу, четврти на Југу. За онога ко не налази на четири стране света ни спокојства ни здравља своме телу, обично се каже, да му није крив свет, но он сам себи. Исто тако једни људи, према своме духовном устројству и расположењу, налазе више одмора и лека души својој у јеванђелиста Матеја, други у Марка, трећи у Луке, четврти у Јована. Онај пак ко не налази одмора и лека души својој ни у једног јеванђелиста, томе нису криви јеванђелисти, но он сам себи. И слободно се може рећи: томе уопште нема лека. Премудар је и премилостив Створитељ људи. Он познаје разноликости и слабости наше људске природе, па нам је зато и пружио на услугу четири јеванђеља, да би свакоме од нас дао могућности, да свак, сходно својој духовној природи, усвоји једно јеванђеље брже и лакше него остала три, али тако, да му то прво усвојено јеванђеље постане као вођ и кључ за остала три.

Но да би јасније блеснула мудрост божанска, показана у склопу и распореду јеванђелске науке, задржимо се данас на опису једног истог догађаја код двојице јеванђелиста, Луке и Матеја - на њихову опису рођења Господа Исуса. Пре свега обојица јеванђелиста при овоме опису имали су један и исти богонадахнути задатак, наиме: да у лицу Господа Исуса покажу вернима јасно две, допуњујући се, битне особине, које су негда красиле нашег праоца Адама у Рају, а које је он обе изгубио са причешћем сатанским грехом. И мада те две битне особине изгледају противположне, оне се дивно допуњују као светлост сунчана што сија одозго и пољско цвеће што расте одоздо. Једна је особина: царствена слобода, а друга: синовска послушност. Једна условљава другу, једна другу чини безграничном, једна другу може ограничити, једна другу може уништити. Рађају се обе као близанци, као близанци обе нераздвојно живе, и као близанци могу нераздвојно и да умру. Безгранична послушност иде са безграничном слободом, ограничена послушност са ограниченом слободом, а непослушност пак са неслободом. Оба ова света јеванђелиста теже, да људима јасно представе с једне стране царствену слободу Богочовека, а с друге стране Његову синовску смиреност.

Но Лука говори о ћесару римском Августу и о пастирима витлејемским, док Матеј не спомиње никога од њих. С друге стране, Матеј говори о Ироду, цару јудејском, и источним звездарима, док Лука не спомиње никога од њих. Шта ово значи? Не значи ли ово мањак и несавршенство? Не, него пуноћу два извора, који се узајамно допуњавају и препуњавају. Али, питаће се неко, зар се не би они исто тако допуњавали, да је Лука поменуо ћесара римског у вези са звездарима источним, а Матеј цара Ирода у вези са пастирима витлејемским? На први мах може се учинити, да би се ова два јеванђелиста и у том случају исто тако допуњавали, и да описи њихови не би изгубили ништа од своје спољашње лепоте нити од унутрашње садржине. Зар не би пастири витлејемски могли исто тако као и звездари источни доставити цару Ираду и старешинама јерусалимским, да се родио Нови Цар у свету? И у овоме случају, као и у ономе, Ирод би несумњиво извршио онај страшни злочин над многобројним младенцима у Витлејему и околини. Исто тако: зар не би било исто тако мудро, да је ћесар Август споменут у вези са источним звездарима место са витлејемским пастирима? Јер као што прости пастири нису могли имати никаква утицаја на ћесара, тако не би могли имати никаква утицаја на њ ни источни звездари, који су се изненадно у Витлејему појавили и убрзо ишчезли, слично њиховој звезди водиљи?

Но све је ово само људско мудровање по варљивом и немоћном телесном разуму. Међутим, по дубоком и тајанственом смислу ова два јеванђелска описа рођења Спаситељева само је онако разумно и добро, како су све личности код двојице јеванђелиста распоређене, само онако и никако друкчије. Ћесар Август требао је да буде споменут у истом оном јеванђељу, и у истој глави онога јеванђеља, где су споменути и пастири витлејемски, а Ирод опет у истом оном јеванђељу, и у истој глави онога јеванђеља, где су споменути и звездари источни. Зашто? Зато да би се што јаче истакле противности међу људима, за и против Христа, за и против праве божанске мудрости. Свети апостол Павле вели: што је лудо пред светом оно изабра Бог да посрами премудре; и што је слабо пред светом оно изабра Бог да посрами јаке (I Кор. 1, 27). Нико јачи у очима света није био у то време од ћесара Августа, и нико слабији, сиромашнији и незнатнији од пастира, и то још пастира у далеком и незнатном Витлејему. Господ Исус роди се међ овим slabим, сиромашним и незнатним у очима света, њима се прво откри и њих прво Својом славом прослави. Велемоћни ћесар Август пак умре у људској немоћи, оставши до смрти у мраку незнања и самообмана. С друге стране нико се мудрији у свету није правио од народа, којим је владао цар Ирод. Јевреји су презирали све остале народе као ниже и глупље од себе. Главари и књижевници јеврејски сматрали су, да само они поседују истину и да једино они држе кључеве од неба. Но кад се небо широм отворило и Христос Господ сишао на земљу, да дигне људе к небу, они осташе слепи и не видеше ништа, док презерени од њих незнабошци навалише за Христом на отворене двери неба. Отуда и чудан догађај, да Ирод, чувши за новорођеног Цара над царевима, пожуре да Га убије, а његови уображени доглавници и горди мудраци јерусалимски не сматраху потребним ни да два сата пешаче до Витлејема и виде онога, кога су четрдесет покољења од Аврама чекала да дође, док, међутим, звездари са Истока, из мрачних незнабожачких земаља, месецима путоваху, да би

се поклонили Цару Христу. Да се тако испуни јасно пророчанство великог Исаије: потражише ме који не питаху за ме, нађоше ме који ме не тражаху (т. ј. незнабошци), рекох народу који се не зове мојим именом: ево ме, ево ме. Ваздан пружах руке своје народу непокорну (тј. Јудејима), који иде за својим мислима путем недобрим (Ис. 65, 1-3).

Римски ћесар с једне стране и витлејемски пастири с друге стране представљају противности у земаљској моћи, богатству и величини. Ирод са јерусалимским књижевницима с једне стране и звездари источни с друге стране представљају противности у поседовању праве истине, или у познању правога Бога. Господу је било угодно, да избере бедне и незнабожне, те да кроз њих посрами велике и горде. Јер, пре него је њих Гаспод посрамио, они су посрамили Господа својом гордошћу и непослушношћу: Највећи непријатељи Божји - а кроз то и највећи непријатељи своји сопствени - јесу они, који су погорђени или својим земаљским богатством, или силом, или ученошћу. Гордост великашка и гордост учењачка ствара непреходни брег између људи и Бога; највеће непријатељство према Богу. Но Бог нема нити може имати непријатеља, који Њему, Богу, могу шкодити. Бити непријатељ Богу не значи ништа друго него бити непријатељ самом себи. Избрисати Бога из свога живота не значи ништа друго него избрисати самога себе из књиге живих. И горди власници овога света и горди научници, који мисле да су избрисали Бога из свога живота и из света, уствари избрисали су само себе из књиге живих. И то њихово уображење, да су они тобож избрисали живог Бога из света, равно је уображењу безумника, који би зажмурио и викнуо, да је он избрисао јарко сунце са звезданог неба. - Горди богаташи и горди учењаци представљају, срећом, ипак мањину у човечанству, јер је више сиромашних у свету него богатих, и више ништих духом него гордељиво учених. Може се зато рећи, да су горди богаташи римски и горди мудраци, јерусалимски представљали мањину, док су сиромашни пастири витлејемски и жудни истине звездари источни представљали већину човечанства пред Рођеним Христом. Ово су ништи духом најбољи регрути за царство Христово, а оно су они којима је теже ући у ово царство него камили проћи кроз иглене уши.

Ко су ти тајанствени звездари са Истока? И како то да баш они дођу и поклоне се Рођеноме Исусу? Нама је тешко тачно рећи, из које су источне земље они дошли у Јерусалим, да ли из Персије или Египта, да ли из Вавилона или далеке Индије, да ли су се пак они, као што једно красно предање тврди, кренули из неколико тих источних земаља посебице, па се на путу срили и заједно стигли на поклоњење Месији? Но од споредне је важности, из које су баш источне земље они дошли; од главне је важности пак то, што они долазе у име целог звездопоклоног Истока, да се поклоне најсјајнијој Звезди на небу историје људске. То и хоће јеванђелист да нам каже - они су дошли од Истока и у име Истока, а не у име једне источне земље или једног источног народа, на поклоњење Новорођеноме.

Заборавивши јединога, живог и свемоћнога Бога, Исток је временом пао потпуно под власт створене природе, а пошто су звезде најмоћнија тела у створеној природи, то ће рећи - под власт звезда. Најпре су источни народи веровали, да су звезде жива и моћна бића, која управљају током свих ствари на земљи, па и људским животом. Та бића источњаци су обоготворили, и разврстали их у добра и зла. То су били

добри и зли богови, који својим огњеним очима греју или пале, помажу живот или убијају живот. Људи су приносили жртве подједнако и добрим и злим боговима, чак и људске жртве, да би само придобили пријатељство добрих, а отклонили непријатељство злих. Научени људи Истока, да би се спасли од те грубе вере народне, почели су проучавати звезде и њихов утицај на живот људи. Они су први и створили науку о звездама, названу Астрологија. Но та наука није донела слободу људима, него је открила још веће ропство и већи ужас. Звездари источни, наиме, пронашли су, да звезде, истина, нису богови, као што је народ веровао, али да је њихов господарски утицај на сва жива бића на земљи тако силан и тако математички тачан, да ниједно живо биће не може се ни за једну длаку у простору нити за један секунд у времену ослободити тога неумитног и слепог тиранства звезда. Као да нису звезде створене ради човека, но човек ради звезда! Од звезда зависи човеково рођење, човеков живот, срећа или несрећа, карактер и напредак, сви догађаји у животу, па и сама смрт! Човек је тако апсолутни и немоћни роб звезда, један сан, у којима звезде још једном преживљују своју јаву. Та "наука" је произвела или оправдала и нахранила све врсте окултизма, магије, врачарства, гатарства, талмиства, бајања, чини и свега осталог, што се у Хришћанству назвало једним именом - празноверица. То је био тамни и загушљиви облак, која се распростро са Истока и на Запад, и својом смртном тежином био притиснуо цео род човечји. И тако звездари научници нису ослободили људску савест, него је још више и јаче заробили, створивши један гвоздени систем фатализма, у коме човек губи дах од ужаса осамљености, остављености беспомоћности.

Но у дну људске душе, напуњене тим астролошким мраком, милост Божја није дала да се угаси једна малена искра људске бар слутње ако не вере, да је човек ипак слободно биће, да је за слободу створен и да ходи у сусрет слободи. Из те слутње разгоревала се чежња за слободом упркос целог звезданог котла над човечанством, а из те чежње рађала се нада, да ће се појавити једна човекољубива звезда, која ће људе извести из тамнице света, украшене звездама, и увести у царство слободе, да би тако људи били мртви стихијама света, а живи и слободни у Богу (Колос. 2, 20). И та жељена звезда појавила се једне ноћи над брижним главама учених звездама; она их је мамила на неки непознати пут, и они су брзо оставили све и пошли за њом. Као да су уз пут разговарали са том тајанственом звездом и од ње сазнали много што-шта! Као да су од ње саме сазнали, да она није та звезда ослободиља, но само звезда водиља ка једном новорођеном Цару, који и јесте прави Ослободитељ људи; да се тај Цар зове Цар јудејски; да је рођен у Јудеји, као и да треба да Му понесу на дар три ствари: злато, тамјан и измирну!

Мудро су мислили Свети Оци, као да та путеводна звезда, која је водила звездаре са Истока у Витлејем, није ни била звезда као друге звезде, но нека духовна сила у виду звезде. Јер кад се Господ могао јавити пастиру Мојсеју у пламену купине, и Авраму у три младићска лица, и пророку Илији у вихору и гласу, Зашто се Господ, или Његов ангел, не би могао јавити звездарима у виду звезде? По својој милости Он снисходи људима и јавља им се у оном облику, у коме Га људи највише очекују. Као звезда Он се јавио звездарима, који су га у звездама и тражили. Но као звезда није се хтео јавити Израилцима, који Га нису ни тражили у звездама. Зато се звезда, која је сијала звездарима

на путу кроз цео Исток, и скрила над Јерусалимом. Јерусалиму се Бог откривао друкчије, и није потребно било, да му се открива у облику звезде (да би Јудејци ради свога стида примили вест о рођењу Христа од незнабожаца зато се појављује звезда - на Истоку. Јероним: Тум. Матеја).

Дошавши у Јерусалим звездари су објаснили Ироду и његовим доглавницима појаву чудновате звезде и њено указање, да се родио неки нови Цар јудејски. Место да се обрадује Ирод, место да се обрадују кнежеви и мудраци израиљски, и место да сав Јерусалим заклица од радости, јер се њима даје да виде оно што су многи пророци сс цареви желели видети и не видеше (Лука 10, 24) - место да се обрадују - смути се Ирод и сав Јерусалим с њим (ради чега дођоше звездари у Јерусалим? На осуду Јевреја. "Кад звездари будући идолопоклонициповероваше, - у Христа - какав ће одговор моћи Јудејци дати?" Теофилакт: Т. Матеја). Зашто се смутише они, који о Њему говораху сваки дан, и сваки дан приношаху Богу молбе за Његов долазак? Зашто се уплашише од доласка Онога, кога су преци њихови чекали хиљаде година? Смути их грех њихов, уплаши их злочиначка душа њихова. У Месији праведник је очекивао пријатеља, а грешник судију. Залепљени за земљу и умом и телом, Ирод и књижевници уплашише се, да их нови цар не примора, да се одлепе од земље. Ирод и кнежеви народни уплашише се, да их нови цар не уклони са њихових положаја као недостојне и не узме друге сараднике и помоћнике, а књижевници се уплашише, да Он не обори све њихово знање и не натера их да под старост уче нешто ново. "Нашто нам Он, могли су они мислити, нама је добро и без Њега. Нека се Он јави другом покољењу после нас, а не нама. Има времена. Узбуниће нас, натераће нас на многе нове послове, изобличиће наше злочине, сазнаће наше сплетке, откриће наше ништавило, отераће нас с наших положаја, а довести нове људе, своје људе. Оставиће нас гладне, сасвим гладне, без хлеба и без власти; узмеће народ у своје руке, а нас одгурнути, па вероватно и затворити, судити и погубити". Све оно што би и сада осетили и помислили злочинци, кад би се рекло: ево Христа долази! осетили су и помислили и јерусалимски злочинци, под капом мудрости и са штапом власти у рукама.

Но нико се није тако препао као Ирод. Сав у страху он сазива свештенике и књижевнике народне, да му кажу јасно како је писано: где треба да се роди Христос? Он није био Јеврејин него странац, Идумејац, те је могао и не знати пророчанства о доласку Месије. Заражене страхом свога господара слуге брзо преврнуше књиге пророчке и одговорише: у Витлејему Јудејском! И нарочито нагласише у Јудејском, а не у неком другом Витлејему, из два разлога, прво, јер је постојао још један Витлејем у земљи Завулоновој (Исуса Нав. 19, 15), а друго, јер Месија се очекивао само од колена Јудина, од кога је и цар Давид. И сам пророк то наглашује: и ти Витлејеме, земљо Јудина, ни по чем ниси најмањи међу кнежевима Јудиним, јер ће из тебе изаћи Вожд, који ће пасти народ мој Израиља (Михеј, 5, 2., сравн. Јов. 7, 42). А да ће из Јудина колена доћи тај Вожд, то је прорекао још праотац Јаков у Мисиру, кад је пред смрт своју благосиљао синове и видовито предсказивао будућност њихова потомства. Ставив своје руке на главу Јудину Јаков је рекао: палица владалачка не ће се одвојити од Јуде, нити од ногу његових онај који поставља закон, и коме ће се покоравати народи (Пост. 49, 10).

Још је пророк Михсј провидео, да ће Христос пасти, или хранити, народ свој Израилља. То значи, да Он неће бити као други цареви и кнежеви, који знају само да владају над народима, него да ће бити хранитељ народа као родитељ своје деце. У време када се Господ јавио у свету, свет је уистини био гладан и жедан духовне хране. Да је свет такав био, то најбоље показују два факта при рођењу Спаситељеву; прво тај факт, што звездари из далеких земаља подузимају далек и опасан пут, да би само дошли до Онога, кога сматраху богаташем духовне хране; и друго тај факт, што једини мудраци у тадашњем свету, који су знали за јединога и живога Бога, наиме јерусалимски мудраци, били су већ толико изгладнели, да нису више ни осећали глад, као обамрли. Јер да су могли још и најмање осетити глади, они би појурили са звездарима у Витлејем, да виде Цара јудејскога, Цара и Месију свога. Јер и човеку, насићеном духовном храном, увек се отвара жеља за још више духовне хране. Такво је својство правога духовнога човека, и праве духовне хране. Међутим мудраци јерусалимски остали су као паралисани на глас о Месији, и хранили су се само гневом на Њега и страхом за себе.

Извештај мудраца јерусалимских двојако је морао прогневити нечовечног Ирода. Једно због тога што пророчанство не оставља никакве сумње, да се нови Цар има родити у царству његовом, Иродовом, то јест у Јудеји, и то у непосредној околини престонице. Друго због тога што пророчанство указује и на карактер новог Цара: он ће пасти народ Свој, то јест он ће бити прави пастир народу, који ће се старати, да нахрани гладни народ Свој. И ова друга тачка пророчанства погодила је Ирода немило исто као и она прва. Нови Цар ће, значи, бити бољи од Ирода; Он ће се бринути о народу; Он ће хранити и бранити народ, као што пастир храни и брани стадо своје. Зато ће Он бити милији народу од Ирода, који је тиранин и вук у човечјој кожи. Овакав карактер новог Цара, дакле, угрожава царствовање Ирода и његовог потомства исто тако јако, као и рођење истога пред вратима престонице. Страх је брзо створио у глави Иродовој и план самоодбране. Тај план је био крволочан у овоме случају као и у свима другим ранијим случајевима, када се ма ко усудио угрозити Иродов престо. Зато Ирод призива звездаре к себи тајно, и почиње да их тобож испитује потанко о појави тајанствене звезде. Но то њему није главно. Он је већ потпуно поверовао да се његов такмац у свету родио, поверовао је колико због јасних пророчанстава толико, и још више, због појаве звезде и доласка звездара. Јер ако је Ирод уопште имао ма какву веру, та је вера свакојако била астролошког и гатарског карактера, слично вери свих владајућих кругова у римскоме царству тога времена. Главно је за Ирода оно, са чиме он завршује свој разговор са звездарима и због чега их је и призвао к себи тајно, наиме да им да поруку: идите и распитајте добро за дете, па кад га нађете, јавите ми, да и ја идем да му се поклоним. Он хоће да од звездара направи себи шпијуне, а потом и саучеснике у свом злочину, који је он већ био у себи смислио. Своје узвишене госте, које је жеђ за истином и слободом покренула, да оставе своје домове и све земаљске угодности и да се изложе далеком и опасном путу, крвави поглавар изабраног народа, Ирод, хоће да увуче у своје сплетке у припремању страховитог злочина ради своје курјачке сигурности у својој јазбини! Какав паклени понор, и какав грозни плод на Адамовој њиви греха! Провидевши оваквога кнеза у народу израиљском и његов смишљани злочин, на многа столећа раније, пророк

Језекиљ грми на Ирода: а ти, нечисти безбожнице, кнеже Израилјев, коме дође дан кад буде крај безакоњу, - овако вели Господ, Господ: смакни ту дијадему и скини ту круну, неће је бити, јер ћу нискога узвисити а високога ћу понизити. Уништићу, уништићу, уништићу, и неће је бити, докле не дође онај коме припада и њему ћу је дати (Језек. 21, 30-32).

Оставивши Ирода и властелинску руљу духовних и моралних просјака око њега, звездари са Истока, жедни истине, изађоше из Јерусалима и пођоше својим путем. Они су ишли оним истим улицама, на којима су богонадахнути пророци у старини прорицали долазак тога Цара, коме они сада иду на поклоњење. Они су ходили по гробовима оних огњених уста, која су унапред описала многе особине Цара над царевима. Но они нису знали ни за једну особину Његову; они нису читали јеврејске пророке, али им је срце њихово казивало, да све што је добро налази се у новоме Цару. Они су при изласку морали проћи поред куле Давидове, на којој је Давид уз харфу опевао величанственог Потомка свога. Они су најзад оставили град, коме је живи Господ показао безбројне знаке о Христу - оставили су Јерусалим и пошли су за јединим знаком, који њима беше дао Господ, за сјајном звездом источном, која их је скривена чекала пред капијама Јерусалима.

И гле, звезда коју видеше на Истоку иђаше пред њима. Радости њихове! Они су свакако морали јахати на камилама, једно због даљине пута, на који су се кренули, а друго због пешчаних пустиња, које су морали прећи, док су стигли у Јерусалим, а које се пешке не преходе. Од Јерусалима они су ишли најпре једном узбрдицом, па су онда јахали преко једне камените висоравни, кроз њиве и маслињаке, ограђене каменом, прошли су поред гроба Рахилина, и најзад стигли у Витлејем. Њихове очи гледале су у звезду, њихово срце радовало се звезди, њихове мисли непрестано кружиле су око Новорођенога. Но колика радост, када се звезда спусти над Витлејемску пећину и стаде! Јеванђелист пише: обрадоваше се веома радошћу великом.

Са страхопоштовањем и радошћу звездари уђоше унутра, видеше Младенца с Маријом матером Његовом, падоше и поклонише Му се. Свакако су они морали видети Марију пре него што су видели дете, али јеванђелист намерно истиче дете на прво место, а Марију на друго, док Јосифа сасвим и не помиње. Јеванђелист ређа божанску породицу по значају, који она има за далеке госте са Истока. За њих је најважније да виде Цара, па онда Мајку Његову, па тек потом и остале. Јосифа је ставило Провиђење поред Марије због Јевреја, а не због незнабожаца. Због Јевреја Јосиф је требао да се назове мужем Маријиним, да је тако заштити од презрења законика и суровости закона земаљских; за незнабошце из даљине Јосиф као и да не постоји. То хоће богомудри јеванђелист да каже поменувши Исуса и Марију, а изоставивши име Јосифово. Премда је несумњиво, да су звездари морали видети и Јосифа.

Падоше и поклонише Му се. Они, који су падали пред звездама и клањали им се са страхом и ужасом, сада са великом радошћу падају на земљу и клањају се живоме Господу, који је дошао на земљу, да их ослободи робовања звездама и веровања у слепу судбу.

И отворише скровишта своја и принесоше Му дарове: злато и тамјан и смирну. Принесоше Му три врсте дарова, да тиме означе, још и несвесно, свету и животворну Тројицу; у чије име и долази младенац

Исус међу људе и да још тиме означе тројаку службу Господа Исуса: царску, свештеничку и пророчку. Јер злато представља царско достојанство, тамјан свештеничко, а смирна пророчко или жртвено. Новорођени Младенац биће, дакле, цар царства бесмртнога, биће свештеник безгрешни, и биће пророк, који ће, као и већина пророка до Њега, бити заклан. Јасно је у целој свету да злато означава цара и царствовање, јасно је и да тамјан означава молитвеника или свештеника; и јасно је такође из Светога Писма, да смирна означава бесмртност: гле, смирном је Никодим у истини помазао мртво тело Исусово (Јов. 19, 39; сравни Псал. 45, 8; Марко 15; 23), а тело се помазивало, да се што дуже сачува од распадљивости и трулежи, и бар за неко време спасе од страшног смртног уништења. Од Христа ће се засијати свет као од злата, и испунити молитвом као што се храм испуњава мирисом од тамјана, и замирисаће сва васиона од Његове науке и Његовог тела као од смирне. И још уз то сва та три дара представљају трајност и непроменљивост: злато остаје злато, тамјан остаје тамјан, смирна остаје смирна; ниједно од њих временом не губи своје својство, но и после хиљаде година злато сија, тамјан гори и смирна мирише. Нису се могле наћи три ствари на земљи, које би тако верно симболизовале мисију Христову на земљи, нити које би јасније и речитије исказале трајност и вечитост, Христовог дела на земљи и свију оних духовних и моралних вредности, које је Он донео људима с неба. Он је донео истину, Он је донео молитву, Он је донео бесмртност. Којом би се другом ствари на земљи боље представила истина него златом? Чините што хоћете са златом, оно остаје сјајно. Којом би се другом ствари на земљи боље представила молитва него тамјаном? Као што се мирисни дим од тамјана шири по храму, тако се молитва шири по целој души људској, и као што се дим диже у висину, тако се молитва душе људске диже к Богу. Да исправитсја молитва моја јако кадило пред тобоју. И друге ствари истина могу дати дим, али ниједан други дим не изазива душу на молитву, осим дима од тамјана. И којом би се другом ствари на земљи боље представила бесмртност него ли смирном? Гле, смртност производи смрад, бесмртност је постојани мирис. И тако су источни звездари симболички исказали цело вероисповедање хришћанско, почев од Свете Тројице, па све до васкрсења и бесмртности Господа Исуса и Његових следбеника. Отуда они нису само прости поклоници но и пророци, пророци како хришћанског вероисповедања тако и живота и дела Христова. Све то нису они сами од себе могли знати, по својој људској мудрости, него по Божјем надахнућу, које их је и покренуло на путовање у Витлејем, давши им чудну звезду за путовођу.

Када су завршили своје поклоњење у Витлејему, звездари су смишљали вратити се опет на Јерусалим, па истим путем обратно својој постојбини. Ирод их је нестрпљиво очекивао, и они су мислили, у наивности својој, поћи му и поделити радост своју са тим безрадосним владаром. Али примивши у сну заповест да се не враћају к Ироду, другим путем отидоше у своју земљу ("Пре него што су они видели Младенца, звезда им показује пут, а пошто су видели, ангел беседи с њима - у сну - као са већ посвећеним." Монах Евт. Зигабен: Тум. Матеја). Они су се били предали Провиђењу, и Провиђење је управљало стопе њихове. Они нису знали срце Иродово и његову злу намеру, али свезнајуће Провиђење објавило им је то у сну и наредило, да се не враћају истим

путем, него да окрену другим правцем ка својој земљи ("Нешто велико напомињу нам звездари тиме што се они враћају у своју домовину другим путем. Наша домовина јесте Рај; пошто смо познали Исуса, нама се забрањује повратак у Рај оним путем којим, ми идемо. Јер ми смо отишли из своје домовине путем гордости, непослушности, пристрашћа к видљивом свету, кушања забрањених плодова; и за повратак нужно је ићи путем плача, послушности, презрења видљивога и обуздања телесних жеља." Григорије Двојеслов: Беседе На Јеванђеља, књ. 1, бес. 10.). Свакојачко то саопштење добили су они преко ангела Божјега, као и праведни Јосиф у неколико махова. Послушни Богу у свему, они су одмах ударили другим путем, заобишли су Јерусалим и радосно славећи и хвалећи Бога и новорођенога Спаситеља света, отпутовали су својима на дом, носећи им већи дар него што су од свога дома понели. Јер сада су носили у срцима својим самога Цара Христа. То јест, на место остављеног злата, тамјана и смирне, они су носили пуно срце истине, молитве и бесмртног мириса Христовога.

И тако, у кратком размаку времена под кров пећине Витлејемске ушли су на поклоњење Христу пастири и звездари, најпростији и најјученији људи у свету. Да се тиме пружи пример свима нама, како простим тако и ученим, да сви ми подједнако потребујемо Господа Христа, и да сви са истим смирењем и послушноћу треба да Му се клањамо као Животодавцу и да Га слаavimo као свога Бога и Спаса, заједно са Оцем и Духом Светим - Тројицу једнобитну и неразделну, сада и навек, кроза све време и сву вечност. Амин!

ОМИЛИЈЕ СВЕТОГ ВЛАДИКЕ НИКОЛАЈА ЖИЧКОГ

РОЖДЕСТВО IV

(На литургији другог дана Рождества)

Јеванђеље о Светлости у мисирској тами

Матеј 2, 13-23. Зач. 4.

Гле, Господ седећи на облаку лаку доћиће у Мисир, и затрешће се од њега идоли мисирски (Ис. 19, 1). Овако пророкује велики Исаија догађај описан данашњим јеванђељем. То је догађај бекства Господа Исуса испред мача Иродова, бекства Господара испред својих слугу, Невиности испред разврата, Јакога испред нејаких.

Кога треба разумети под тим облаком лаким, на коме се Господ носи у Мисир? Богомајку. Она је била лака због немања греха, због немања проклетства, због красоте невиности, због обиља Божје благодати. Телесна - но као бестелесна; облак - но облак лаки. Некад је Бог ишао пред Израилем у стубу од облака (Исхода, 13, 22) изводећи Свој народ из Мисира, а сада, ево, Бог ходи на облаку лаку у Мисир, бежећи испред мача тога истог народа.

Зашто бежи Животодавац испред смртнога човека? Није ли се ствар могла брже и простије решити? Није ли могао Бог, господар живота и смрти, наредити ангелу да узме душу цара Ирода место да наређује Јосифу да бежи испред Ирода чак у Египат? Могао је свемоћни Бог и то учинити, но шта би тиме постигао? Задовољио би можда више наш површни људски разум, али окрњио би премудри план нашега спасења. Како би се Јеванђељем открила ужасна изопаченост људске природе од греха, и греха, и греха, како ли пак очитовала потреба људскога спасења непосредним дејством Бога, да је Бог оне ноћи осујетио зли умишљај Иродов смрћу? Како би и најслепљим слепцима духовним постала очигледна јама греховна, у коју је човечанство запало удаљивши се од Бога истинога као путевође, да се није догодило, да сам Бог бежи испред људи?

Тек што су први даљни поклоници, звездари са Истока, отпутовали из Витлејема, где, ангел Господњи јави се Јосифу у сну и рече му: устани узми дете и матер његову па бежи у Египат, и буди онамо докле ти не кажем, јер Ирод ће тражити дете да га убије. Ангели Божји непрестано бдију и стражаре око божанственог Младенца, да Му се какво зло не деси. Они, који су Га служили од постања света у бесмртном царству, служе Га и сада у царству смртном. Они су бескрајно удивљени, како се бесмртни господар живота усудио обући у смртно тело, које је изложено хиљадама опасности, како се Цар учинио слугом, зрак раба приим (Филиб. 2, 7). Где, и ангели долазе међу људе, и живе близу људи, но они су невидљиви и у нашем смислу бестелесни ("Више него људи стиди се ангела, којих је около нас много, и удаљуј се од сваког срамног дела", Нил Синајски: Мисли). И кад се јаве људима као телесни, њихова појава траје кратко време, и њихово појављено небеско тело није као наше земаљско тело, које се да ранити или убити. Међутим Христос се родио у правом земаљском телу које се да ранити и убити. Зато и бежи испред мача, да познаш, да је био прави човек а не призрак, као што су мислили неки јеретици. Отуда бескрајно јављање ангела, и отуда њихово усрдно бдење и стражење над Њим као нејаким Младенцем.

Ирод ће тражити дете да га убије. Ангел говори у будућности. То значи, Ирод још није предузео ништа стварно против живог Младенца. Но Ирод непрестано носи у срцу страх од Младенца и у мислима намеру да Га убије. Нико на земљи још не зна за намеру Иродову. Али Богу су људске помисли отворена књига, коју Он лако и јасно чита. Само Бог једини зна, шта Ирод умишља против Исуса. Он једини и може открити тајну, закључену у злочиначком уму Иродовом. Он је и открива преко Свога ангела Јосифу, и Јосиф послушно узима дете и Мајку и бежи у Египат.

Да се збуде што је Господ рекао преко пророка, који говори: из Египта дозвах сина својега (Осија, 11, 1).

Наравно, није се ово збило зато што је пророк Осија ово прорекао, него он је ово прорекао зато што је видовитим духом видео ово да се збива. Зато сад јеванђелист каже: да се збуде - он мисли исто као и да каже: и зби се. Но како ништа у Светом Јеванђељу није случајно, тако није ни случајно ни то, што се у њему употреби овај начин говора или онај. Тако и ово није случајно. Провиђење хоће да да важност Својим омиљеним ревнитељима у Старом завету, пророцима. Провиђење хоће нас да поучи, да Оно испуњава речи својих угодника као што су ови

испунили реч Божју, вољу Божју. Кад су људи послушни према Богу и Бог је послушан према људима. И нико од смртних не може надмашити Бога у послушном служењу људима, само када људи послушно служе Богу. Оно што су пророци унапред казали о Христу, то је сам Бог казао. Од Божијег су они узели и свету дали. Но нису присвојили, нити су рекли, да је њихово оно што су примили од Бога. Зато верним својим слугама Бог поклања позајмицу. И зато их Бог сада прославља тиме, што надахњава јеванђелиста, да би написао: да се збуди оно што је пророк рекао. И тако обично пишу апостоли и јеванђелисти, обично у целом Новом завету. Богу је радост да чини радост послушнима; Богу је слава да прославља смирене и ревносне слуге Своје.

Узми дете и Матер његову па бежи у Египат, наређује ангел Божји Јосифу. Зашто чак у Египат? И зашто баш у Египат? Зашто не у неку земљу ближу, на пример у Сирију? Гле, Дамаск није у царству Иродовом. Или у земљу Моавску? Или у другу неку оближњу провинцију, која не стоји под руком Иродовом? Египат је далеко. У наше време железницом путује се цео дуги летњи дан од Јерусалима до границе Египта и још пола дана од границе до Каира, где се, по предању, света породица настанила. Колико је то тек дугих дана за пешчану, безводну пустињу, од Газе па све до превлаке, односно сада до канала! Човек би могао неколико пута отићи у Сирију и вратити се, док пешак једва једном стигне до Каира. Зашто Бог није напустио реч пророка, па склонио и скрио Спаситеља у најближу околину Јудеје? Зар је Он морао баш буквално испунити реч Свога пророка? Зашто је дозволио, да се младенац Исус и утруђена Му Мајка муче тако дугим путовањем?

Тако смо ми брзи у својим људским умовањима и у излишним питањима! Питајући се овако ми заборављамо, да је план људског спасења план саме Свете Тројице, и да у томе плану не може бити погрешке. Испуњујући реч Свога пророка Бог не испуњује реч пророка но Своју сопствену реч. Упућујући Исуса у Египат Бог има у виду више циљева, као и увек при сваком делу Своме. Ми људи ретко да имамо више циљева у виду када деламо једно дело, а Бог ретко да има један циљ при вршењу ма кога Свога дела. Може се слободно рећи, да Он по бескрајној мудрости Својој има много циљева при сваком делу Своме. Упућујући Исуса у Египат, Бог има за циљ пре свега, да спасе живот Сина Свога од покоља, који ће ускоро настати у Витлејему.

Но поред тога Бог има и много што шта друго у виду. Кад су синови Јаковљеви хтели из зависти убити свога брата Јосифа, није ли Јосиф нашао себи спасења у Египту. Сада, када Ирод из зависти хоће да убије Исуса, Исус налази спасења Египту. Бог овим хоће, да понови једну исту лекцију тврдоглавом народу јудејском. Хвалишући се својим чистунством и својом вером у једнога живог Бога, Јевреји журе да убију најчистијега од најчистијих, из зависти, и Он бежи од њих и налази, као негда Јосиф, сигурног склоништа Своме животу у Египту, толико омрзнутом и толико презреном од стране Јевреја. Гле, омрзнати и презрени Египат прима под свој, кров Месију, кога горди и "премудри" Јерусалим с ножем јури да убије. Ову лекцију читао је Бог Јеврејима пре овога на преко хиљаду година кроз младога и невинога Јосифа. И сада је понавља, да тиме покаже непоправљеност и непоправимост народа јеврејског. У поквареном Египту, где људи крокодиле обожавају, невиност и чистота налазе себи спасења од гоњења Јерусалимљана, који се хвале вером у

свевишњег Бога. И то како у време праоца Јакова, тако и сада у време Ирода! То Бог хоће да покаже народу израиљском склањањем Исуса младенца у Египат. И зато Га и шаље у Египат, а не у Дамаск, или на другу неку страну ("Шаље се он у Египат и зато, што се Вавилон и Египат највише у целом свету горели пламеном бешчашћа. Зато из првога Он шаље звездаре, а у други иде Сам, желећи да и једног и другог упути на пут истине. Овим Он учи такође и нас, да верни морају у самоме почетку очекивати страдања". Зигабен. Теофилакт).

Па онда и друго се поучно упоређење може повући између добродетелнога Јосифа и Господа Исуса. Као што прогнани Јосиф, због своје чистоће а с Божјом помоћу, постаде хранитељ и Египта и своје душманске браће, тако ће и гоњени Исус бити хранитељ и дародавац хлеба живота како Египту, тако и Израиљу и васцелом свету. Сада се Јерусалим на Њега баца каменом, а Он ће у Своје време одвратити Јерусалиму хлебом.

Па онда још једна поука. Нега је Фараон наредио био, да се сва мушка јеврејска деца побију. Но онога, кога је Бог изабрао за вожда народу Израиљском, наиме Мојсеја, Фараон не само није могао убити, него га је нехотично и незнано узео у свој двор, где га је одхранио и васпитао. Сада ће пак наредити Ирод да се сва мала деца у Витлејему побију, да би тако убио и младенца Исуса. Али је Бог одредио Исуса за Вожда Своме народу и за Цара, чијем царству неће бити краја. И не само да Иродова рука неће моћи погодити Онога, на кога циља, него ће и Ирод и сав безбожни Јерусалим бити мртва прашина онда када се васкрсли Исус буде славио до неба и земље као Цар над царевима. Да и ово буде за поуку нама, да кад се склањамо под руку Божју, не може нас дохватити рука људска.

Па онда још једна поука. Бог је негда упутио Израиља у Египат, да би се исхранио. Но Израиљ је постао неблагодаран и непослушан и почео је напуштати чистоту вере и примати египатско незнабоштво и предавати се египатској тами и египатском разврату. Бог је извео Свој народ из Египта, давши му вожда у лицу Мојсеја и учинивши безбројна чуда на очи Свога народа. Бог га је хранио и појио у пустињи кроз четрдесет година, и кроз четрдесет година народ је роптао против Бога у неблагодарности и непослушности. Бог је увео Свој народ у Земљу Обећану, растерао све његове непријатеље, утврдио га, уредио га и обогатио га. Но народ израиљски је непрестано роптао против Бога у неблагодарности и непослушности. Господ Исус, напротив, без роптања бежи кроз пустињу у Египат, живи сиромашки у туђини, враћа се кроз пустињу у Израиљ, без иједне речи роптања, без иједне помисли ма каквога протеста против Оца Свог небесног. И Он, и Његова пресвета Мајка, и праведни Јосиф, преживљују за кратко време сву историју мука израиљског народа са преиспуњеним срцем благодарности, оданости и послушности према Свевишњем. За укор својевољном и непослушном Израиљу, а за пример и поуку свима нама.

Најзад има и један крупан општечовечански разлог, због кога се Господ Исус упутио у Египат, а не у неку другу земљу. Гле, Он није отпочео Своју мисију у свету тек онда, кад Му је било тридесет година и кад је отворио Своја божанска уста да учи. Он је отпочео Своју мисију још онда, кад се зачео. Још Својим зачећем од Духа Светога Он је већ имао једнога следбеника Свога. То је била пресвета Богородица. Није ли

и Јосиф обраћен Христу пре него је се Христос родио? Није ли Његово рођење отворило небо пастирима и испунило звездаре са Истока истином, молитвом и бесмртношћу? Није ли Ирод, са окорелим кнежевима и књижевницима јерусалимским, отпао од Њега и устао против Њега још док је Он лежао у јаслама? Чим је се зачео Он је постао већ једнима крајеугаони камен палате спасења, а другима камен спотицања. Чим је се зачео, свет се око Њега почео делити на козе и овце. Пре свију и свакога Марија и Јосиф су тренутно подељени у погледу Њега. Док је Марија Њега познавала као плод Духа Светога, дотле је Јосиф Њега сматрао плодом греха. Но та њихова подељеност трајала је кратко време. Али подељеност, створена Његовим рођењем међу пастирима и звездарима са Истока с једне стране и Ирода и мудраца јерусалимских с друге стране, остала је за навек. Он је дошао да сеје, али у исто време и да веје. И тај посао Он је почео зачевши се у телу људском, па све до своје смрти и славнога Васкрсења, и од Васкрсења продужује га Он све до данас, и од данас продуживаће га све до Страшнога Суда. Он није дошао у свет, да буде само мислилац. Он је ускочио у саму драму људског живота, као у таму египатску, да буде и светлост, и вођ, и мислилац, и делатељ, и жртва, и победа. Своје дело Он је стварно почео у свету онога тренутка када се Његов весник, велики архангел Гаврил, спустио у Назарет и објавио Његов долазак.

Зато треба у Његовом бекству у Египат гледати не само бекство ради спасења Свога, него још више ради спасења људскога, т. ј. ради једног крупног дела у плану свеопштег спасења. Какво је то дело? То

је додир, лични додир са хамитском расом. Он је рођен у семитској раси. Но Он није био намењен само једној раси, него човечанству. Он је требао да додирне све три главне расе човечанства. И Он је то учинио. У Јудеји су били Семити. У Египту су били Хамити. Питање је још, где се Он додирнуо са трећом људском расом, са Јафетитима? Но нису ли Римљани, као Јафетити, владали и Египтом? И није ли сва предња Азија и Африка била пуна Јелина још од времена Александра Великог? И осим тога, није ли сав Нови завет написан на једном јафетитском језику, - на грчком? И Пилат, који Га је осудио на смрт, и капетан страже на Голготи, који Га је признао као Сина Божјега, - нису ли обојица били Јафетити? Хамити су проклети од праоца Ноја због Хамова греха, због греха непоштовања свога родитеља (Пост. 9, 20-27), а Семити и Јафетити благословени. Но дошавши у свет Господ није правио разлику међу проклетим и благословеним. Јер сви су људи на земљи стајали под проклетством, и сви у оковима греха и смрти. Сем овога личног додира у Свом најранијем детињству Христос је имао са Хамитима нешто додира и доцније као Учитељ и Исцелитељ, у пределима тирским и сидонским (Марк. 7, 24; сравни Марк. 3, 8). Но ако би неко упитао, шта је могао младенац Исус користити Хамовим потомцима у Египту док још није могао ни говорити ни чуда чинити? - могло би се одговорити питањем: зар је било и једнога тренутка у земаљском животу Исусовом, да Он није говорио - не мора се говорити увек само језиком - и чуда чинио? И сунце нема језика, али говори много сваки дан свакоме ко уме да слуша; и оно нема руку да чини чуда, али сваки дан чини чуда за овога ко уме да види. Ми смртни не можемо измерити нити оценити сав утицај младенца Исуса на Египат, но да је утицај Његов био неизмерно велики, у то не може бити сумње. Није ли крвоточна жена добила исцељење само додирнувши се Његове

хаљине? Како, дакле, да не буде од огромног утицаја на људе у Египту само Његово чудотворно присуство међу њима? Уосталом утицај Његова боравка у Хамовој земљи ми можемо јасно видети из доцније историје Хришћанства. У Египту је процветало најсветлије и највитешкије монаштво у хришћанској цркви са светим Антонијем на челу. У Египту је проливена многа невинна крв мученичка. Није ли довољно поменути само имена светих девица: Варваре и Катарине? Египат је дао првокласне велике богослове и мислиоце хришћанске. Египатски хришћани издржали су страховиту борбу са највећим хришћанским јеретиком, Аријем, посрамивши овога и победивши и тиме обогативши Цркву једном неоцењивом победом. Египатски састав Символа Вере усвојен је од стране Васељенских Сабора у Никеји и Свети Атанасије Александријски просијао је као јарко сунце у негда мрачној земљи Фараонској.

Наравно, да у овоме набрајању разлога, зашто се Господ Исус склонио од Ирода у Египат, ми не мислимо да смо их набројали све потпуно и исцрпно. Напротив ми признајемо да нисмо изређали ни све оне разлоге, који смртним људима могу бити доступни, а камо ли и све оне, који су закључани као тајна у предубокој ризници Божјег домостројитељства.

А сада вратимо се опет злочестоме Ироду и погледајмо, шта је у стању учинити један човек, када га страст властољубља озвери.

Тада Ирод, кад виде да су га звездари преварили, разгневи се врло и посла и поби сву децу по Витлејему и по свој околини његовој од две године и ниже, по времену које је тачно дознао од звездара. Звездари источни управо нису преварили Ирода. Они њему нису ништа обећали. Јер се каже у Јеванђељу: и они саслушавши цара одоше. Но тиранин Ирод навикао је, да свако, ко саслуша његову вољу, мора је извршити. Зато је он узео за превару то шта се звездари нису вратили у Јерусалим, да га обавесте о божанском Младенцу.

Зато се разгневи врло. Гнев је била атмосфера, коју је он удисао и издисао сваки дан, као што је увек, без изузетка, случај са људима, који робују својим страстима. То можемо и на себи испитати: што год се више предајемо једној страсти, то више постајемо деца гнева. А гнев је отац убиства, јер на крају крајева води убиству. Каин у гневу уби свога брата Авеља (Бит. 4, 5); Саул се разгневи на сина свога Јонатана и баци се копљем на њ да га убије (I Самуил. 20, 30-33). Цар Навуходоносор се разгневи на три отрока: Седраха, Мисаха и Авденаха, и нареди да се баце у усијану пећ (Дан. 3, 19-20). Првосвештеник јеврејски са књижевницима "разгневише се и шкргутаху зубима на архиђаконa Стефана, и засуше га камењем" (Дела Ап. 7, 54).

Разгневи се Ирод, служитељ свих богомрских страсти на земљи, и у гневу посла целате своје и поби сву децу по Витлејему и по свој околини његовој, сву децу од две и испод две године. Оно што је негда чинио Фараон с младенцима у Египту, чини сада Ирод с младенцима у Витлејему. Тако често бива и с нама - да грех, који осуђујемо код других, сами творимо. Не каже се: побише они, целати, него поби он, Ирод. Јеванђелист хоће тиме да баци сву кривицу за крваво дело на наредбодавца Ирода, а не на извршиоце тога дела. Пред Богом је Ирод зато одговоран, Ирод, а не целати. Јер целатима, вероватно, не би ни дошао у главу тако сатански план, - да побију толику невинну децу, те да би тако убили и онога, ко им смета. Сва кривица пада само на Ирода.

Јеванђелист хоће овим и нас да поучи, да би се чували чинити зло чак и преко других људи. Јер ако ми наговоримо некога да убије, ми смо убили, а не он; ако наговоримо некога да слаже, ми смо слагали, а не он; ако наговоримо некога да украде, ми смо украли, а не он; ако наговоримо некога на блуд, ми смо блудници, а не он; и ако наговоримо некога ма на какав грех, ми смо грешници, а не он. И кад би јеванђелист описивао грех тога наговоренога од нас он би поменуо наше име, а не име његово, као што и у овом случају помиње име Ирода, као убице, а не име целата. Он чак не именује ове ни целатима, он их не назива никако. Он само вели: Ирод посла и поби. Он не каже кога посла, него само каже посла. Јер је свеједно кога Ирод посла, пошто пред судом Божјим за овај злочин биће прозват по имену само он, Ирод, на одговор.

Да је у томе Иродовом крвопролићу много деце погинуло види се из тога што јеванђелист нарочито наглашује сву децу и по свој околини. Он је могао казати: и поби децу по Витлејему и по околини његовој од две године и ниже. Но он нарочито наглашује: сву децу и по свој околини. Како је Витлејем град и како околину Витлејема сачињава повише села, то је јасно, да су многа деца била побијена.

И тако деца су били први мученици за Христа. Њихова прерана и мученичка смрт објашњава се понором греха људског, а оправдава задобијеним венцем славе и бесмрћа у царству Христовом. Они, које је Христос највише љубио, они су први пострадали за Њега. Они, које је Он доцније грлио и благосиљао (Марк. 10, 16), они су се први причестили мучеништвом Новог завета. У Старом завету за Бога су гинули пророци, у Новом завету гину за Бога деца и сви они који су чисти као деца. Јер је начело Новог завета: ако се не повратите и не будете као деца, нећете ући у царство небеско (Мат. 18, 3). Но сви они, који се поврате да буду као деца, наићи ће на своје Ироде, мање или више крволочне Ироде, који ће их из зависти бити и гонити, па чак и убијати. Ниједан мученик за Христа неће остати без свога венца у царству Христовом, нити ће иједан Ирод избећи љуту казну, као што је ни цар Ирод није могао избећи ни на земљи ни на небу. Заиста страшно се вара сваки наоружани грешник, кад мисли, да је он јачи од једног невиног детета. Ништа у свету нема јаче од чистоте и невиности. Јер иза чистих и невиних стоје ангели Божји с пламеним мачевима. И ми се сви често варамо, када заслепљени грехом мислимо, да смо ми с нашом силом, влашћу и оружјем јачи од једног јединог слабачког детета од две године. Треба само чути исповести детеубица, па се згрозити! Треба чути како убијена деца гоне своје убице дан и ноћ, на јави, на сну, не дајући им нигде мира и покоја, докле их не доведу или до покајања или до - вешала. Ко убија невиног, убио је самога себе. Ко погине невин, спасао је се и победио. Нису цареви јаки, него су деца јака. Нису цареви победиоци, него су деца победиоци. То је велика новост за стари свет. То је главно начело Новог Света Христовог. Први пример проклетства насилника и благослова намучених младенаца у Новоме Стварању пружа Ирод и побијена деца витлејемска. Од када се чита Свето Јеванђеље, из дана у дан, на Ирода се сипају клетве, а на невине жртве његове благослов. И шта је постигао Ирад са својим злочиним? Ништа од свега онога што је он хтео, а све оно што је заслужио. По Божјем Провиђењу зликовца постиже казна понекад одмах после злочина, а понекад доцније, но увек кад се он не нада. Јер Господ освећује крв, памти је; не заборавља јаука невиних (Пс. 9, 12).

Кад је злочести отац Свете Варваре извео своју кћер на губилиште зато што је поверовала у Христа Господа, и сам својом руком одсекао јој главу, тог истог дана удари гром у његову кућу и убије га. Кад је цар Ирод поклао невину децу витлејемску, није одмах ударио гром у њега, али му се десило нешто страшније од грома. Ускоро је пао у постељу и на њега су навалиле страшне и дуготрајне болести: огњеница, дрхтавица, подагра, ране и крволиптање. Но од свега најстрашнија је била болест детородних органа. Како његов животописац пише (Јосиф Флавије, књ. 1.) ти органи распадали су се од трулежи, и у њима су се залегли многобројни црви. Убица деце кажњен је најстрашнијим мукама оних органа људскога тела, који су Богом одређени за рађање деце. Смрад, који је од Ирада излазио, растерао је био све из царскога двора. И у осамљености, мукама телесним и најзад у сумашествију, Ирод је испустио своју црну душу, да ова настави муке, од којих се тело смрћу ослободило.

И тако Ново Стварање отвара се не само радошћу ангела и пастира у Витлејему, него и вапајем деце, кукањем мајки и злочиначким бесом властољубаца. Глас у Рами чу се, плач и ридање и јаукање много: Рахила плаче за децом својом, и неће да се утешу, јер их нема. Јер та деца су потомци Рахиле, прамајке племена Венијамина, које је заједно са племеном Јудиним насељавало Јудеју. Гле, и стара историја људска почела је са крвљу и злочином; са крвљу и злочином но без радости. Брат је убио брата, Каин Авеља. И род људски сходио је све наниже и наниже, из греха у грех, из злочина у злочин, док није пао на само дно греховнога огња. Зашто је Бог дозволио нов злочин у Новом Стварању? Зашто није спречио покољ деце од стране Ирода? Да покаже ужасни пад човечанства и да открије дубину понора, из кога је Месија имао да извлачи род човечји? Шта, зар клизави и широки пут пропадања да буде са мање бола и суза, него трновити и тесни пут спасења. Најзад, никаво страдање неће Бог попустити на грешне људе, које неће и Господ Исус, безгрешни, узети на се. Заклана су од Ирода деца, под грехом и адамским проклетством - заклано ће бити и Јагње Божје, Господ Исус и ако је Он без греха и без проклетства, извор доброте и благостања.

По смрти Иродовој јави се ангел господњи Јосифу и нареди му, да се са дететом и светом Девом врати из Египта натраг у домовину, јер су, вели, изумрли који су тражили душу (Ово сведочи против јеретика Аполинарија, који је тврдио, да Господ није имао душу човечју, но само тело) детињу. Ангел говори овде у множини, што значи да није само Ирод био умро, него и још неки, који су желели убити младенца Христа. Који су били још ти неки? Свакако неки од старешина и књижевника јерусалимских, који су се били смутили и уплашили од вести, да се Нови Цар родио (Мат. 2, 2-3).

Сада настају нова мучна путовања Господа Исуса опет кроз пустињу пешчану и кроз пустињу људску. Прво мучно путовање је назад из Египта у земљу Јудејску. Но гле, у Јудеји се беше зацарио Архелај, син Иродов, зла шибљика из трулог пања. Зато пре него и стиже света породица у близину Јерусалима, ангел Божји упути је у удаљену Галилеју. Друго мучно путовање је, дакле, из Јудеје у Галилеју, у град Назарет. Да се још једном остваре речи, да лисице имају јазбине, и птице небеске гнезда своја, а Син Човечји нема где главу Своју склонити! И дође и настани се у граду званом Назарет, да се збугде што су казали

мудраци: Назарећанином ће се звати. У сачуваним пророчким књигама нигде се не налази, да ће се Господ Исус звати Назарећанином. Те се може мислити или да је ово пророчанство било у неким другим књигама, упропаштеним при честим сеобама народа израиљскога, и у пљачкама и рушењима Јерусалим, или пак да је то пророчанство било само усмено, остало од некога пророка, па се преносило с колена на колена. Има још места у Новом завету, на која се апостоли позивају као на позната, међутим она се не налазе написана нигде у Старом завету (Јуда 1, 9, 14,; II. Тимот. 3, 8). У сваком народу има више неписаних него писаних пророчанстава; зашто код Јудеја не би могло бити поред мнобројних писаних пророчанстава понеко и неписано ("Употребљујући множину - што су казали пророци - јеванђелист показује, да није употребио тачне речи Светога писма но само смисао њихов. Назореј значи свети. А да ће Господ бити светим, о томе говори све Свето писмо" Јероним. И тако видимо Господа нашег Исуса понова у Назарету. Из Назарета је отишао у утроби материној, а у Назарет се враћа у наручју материном. Но колико догађаја, чудних и поучних, између одласка из Назарета и повратка у Назарет! Одлазак из Назарета био је по наредби људи, бекство у Египат због гнева људи, повратак у Јудеју због смрти људи, који тражише душу његову, бекство из Јудеје због нових опаких људи, и најзад - повратак опет у Назарет. Свуда људи дејствују, но свуда Господ Свевишњи спроводи Своју вољу и изводи Свој план спасења. Између одласка и повратка у Назарет није протекло много времена, али је свршена једна велика божанска мисија. Још не отворивши Своја уста Христос је за то кратко време отворио људима безбројне тајне и пружио им огромне поуке, и показао неодољивост своје божанске моћи. Одазвао се позиву ћесара и отишао у Витлејем на попис и тиме дао ћесарево ћесару и показао пример покорности закону и властима. Родио се у пећини и тиме дао пример бескрајне смирености и гласовиту поуку, да вредност човекова не зависи од места где се човек роди но од духа, који је у њему. Својим рођењем отворио је широм небо и учинио, да ангели певају на грешној земљи и разговарају с пастирима. Учинио је пастире првим својим поклоницима и тиме показао, да се у Његово царство неће бирати људи по знатноме пореклу, богатству, учености и положају, но по невиности душе, чистоћи срца и богобојажљивости ума. Привукао је к Себи најумније људе са Истока, звездаре, и ослободио их звездопоклонства и научио поклоњењу живоме и свемоћном Богу и Светој Тројници. Открио је у Ироду и мудрацима јерусалимским сав понор развраћене људске природе, помамне од греха и заробљене од страсти. Кроз мучеништво деце у Витлејему предочио је страдални пут многих и многих следбеника Својих, но и показао је у току краткога времена, да је јача невиност од насиља, и да Ирод у ствари није убио децу, но самога себе. Гоњен је био од Јерусалима, јер у Јерусалиму ће на крају и Он пострадали но и - прославити се. Спасео се од гоњења изабраног народа у Египту, и тиме поновио једну велику и јасну лекцију Израиљу. Живео је међу Хамитима у Египту, да и њих додирне Својим лекови-тим присуством и упуту на пут спасења, као што је учинио и са остале две расе људске, Семитима и Јафетитима - да покаже своју неподељену љубав, према васцелом роду људском. И сву ову огромну мисију Он је извршио ћутке, лежећи у крилу Своје свете Матере. Кад је та мисија била завршена, тада се Он вратио у Назарет, да се спрема за једну нову. Ни

један тренутак времена на земљи Он није проживео, а да га није напунио дивовским делима за спас човечанства. Његов плуг, једном утеран у њиву света, ни једнога тренутка није застао, нити је Његова бразда била негде дубља негде плића, но свуда подједнако дубока. Све за спас људи! Зато Га Црква и слави и хвали као Јединог Човекољупца, са Оцем и Духом Светим - Тројицу једнобитну и неразделну, сада и навек, кроза све време и сву вечност. Амин!